בס"ד | גיליון 345 | כ"א בכסלו תשע"ט המחיר 10.00 ₪

קטיפה לבית

כשאדה
מלכות יוון

ממשיכים לנצח את תרבות יוון: עם רננה אש, פייגי גריינמן, בתו של ר' איקא ישראלי, והרב עוזיהו אלי, שנכרי... החזירו למוטב

יאמרו נא בית אהרן

במלאת שנה: עובדות-מופת לא ידועות מביתם שהאיר לדור כולו של רבן של ישראל, מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל והעזר כנגדו הרבנית תמר ע"ה, בהתאם לפיוט 'אשת חיל'

להזכירן תורתך

'אני מודה להשם שנתן לי את הזכות לעסוק סביב לימוד התורה", אומרת האישה שהקימה ארגון שעל כמוהו לא שמענו, לעידוד לימוד התורה

וגם שם לא שקטתי

הם גילו את האור ושבו בתשובה, אבל אז כבו ה'אורות' וצצו הקשיים. מה נתן בכל זאת את הכוח? בעלות תשובה מרימות את המסך

מעט מן האור

מיוחד: שפרה יוספי ואימה פותחות אלבומים בראיון משותף על ימי האומנה שחוו עשרות ילדים בביתן בדרך מעבר קודר לעתיד בלתי ידוע

שימו שמן
חידון השמן השימושי

פרנקפורט דבני ברק *אפרת ברזל* פגשה את סיפורו הבלתי ייאמן של אלועסר

לך תאכל אספרגוס *עמליה לוינגר* מביאה את סיפורו המעניין של האוכל הדובר ברחבי העולם

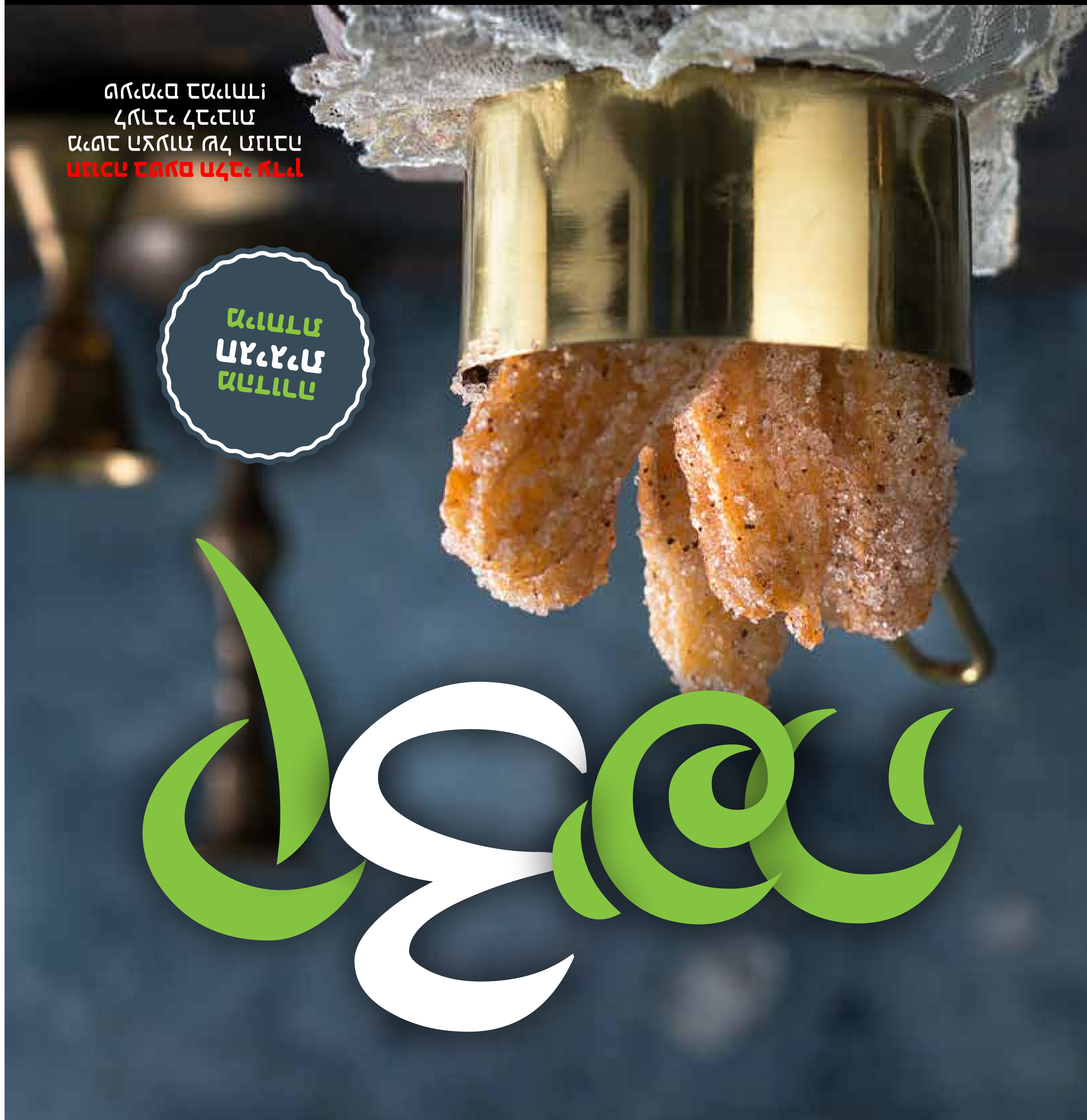

מעילי פוך מתקפלים // מעילי יוקרה לכלות // מעילי מותגים

VIA SPIGA | laundry BY SHELLI SEGAL | FRENCH CONNECTION | NAUTICA

רח' ירושלים 17, בני ברק >> טל. 03-5758-887

שעות פתיחה: ימים א'-ה': 10:00-22:00 יום ו' 10:00-13:00

SG
shay gallery
להתרגש. שי גלרי

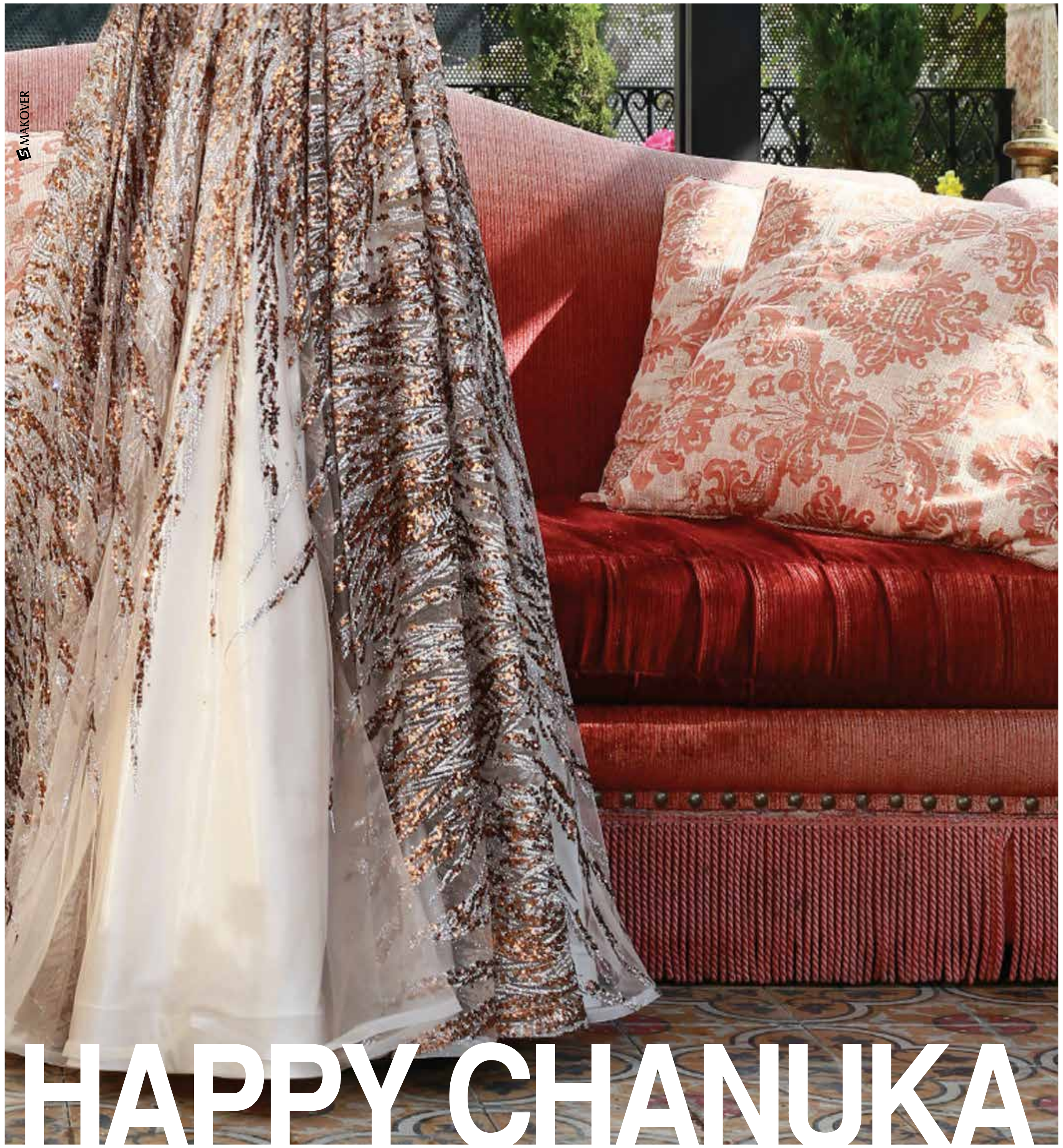

בחנוכה **10%** על כל הקולקציה + **1/2 חנות 1/2 מחיר**

ONE OF A KIND

שעות פתיחה מיוחדות לחנוכה: **ירושלים:** חגי 25 02-5377679 פתוח: 10:00-16:30
בני ברק: רבי עקיבא 26 03-5356212 פתוח: 10:30-16:30 בראשון, שני ורביעי גם בערב 19:30-21:30
אשדוד: חיסדא 13 08-8645838 פתוח כל יום: 11:00-13:00 בערב 20:00-22:00

עמינח
משווק מורשה

ירושלים: רח' הנביאים 86, טל' 02-5378888 | תלפיות: עבר לרחוב התעשייה טל' 02-6733322
רח' התעשייה 2, טל' 02-6723486 | גבעת שאול: מרכז ספיר בניין 5, טל' 02-6512229
בית"ר עילית: רח' הרן 9, טל' 02-5805861 | בית שמש: רח' נחל זוהר 10, טל' 02-9921121
אשדוד: רח' רשבי 15, טל' 08-8662888 | בני ברק: רח' השומר 62, טלפקס: 03-6164046

עולם המזרנים
Olam Hamizronim

SALE
א.ד. בפרסום
סייל פאות
שיאיר אותך!
רבקי מזמינה אותך להתחדש בפאת
יוקרה חדשה במחירי חנוכה חד פעמיים!
ירושלים
שלישי ורביעי, כ"ו-כ"ז בכסלו 4-5/12
בין השעות 10:00-15:00
קריית ספר
חמישי, כ"ח בכסלו 6/12
בין השעות 10:00-15:00
מחירים חסרי תקדים
איכות ושירות
18 תשלומים באשראי ללא ריבית!
אחריות לשנה
בכשרות הרב גרוס
טאצ'. דיוק . נשמה
פאות רבקי זלוטניק
RIVKI ZLOTNIK
שמעון הצדיק 33, ירושלים
נתיבות המשפט 17, קרית ספר (בתאום)
077-5144600 | 052-456-8282

האם אפשר להפוך את הייסורים למתנה?
מסע מרטיט של אמונה ובטחון
רב מכר!
אתה סתר לי
אסתר קליין
סיפורה המרטיט של המפקחת החינוכית, הגברת אסתר קליין תחי'.
אישה נמרצת ופעילה, מרצה בכירה ומפקחת חינוכת ברשת גני ילדים 'בית יעקב' בירושלים, אשר לקתה במחלה ניוונית הדרגתית חשוכת מרפא. גדר התיל הקוצני שעמד לה במיטב שנותיה, לא מנע ממנה לפרוש כנפי רוח ולדאות אל שמי האמונה והשמחה.
במילים נוגעות ופשוטות פורשת אסתר את סיפורה המפעים.
בספר זה תזילו דמעה יותר מפעם אחת, ולא מכח דמיונו העשיר של הסופר.
סיפור חיים אמיתי של אישה שחיה איתנו כאן ועכשו וגם ברגעים אלו עוברת את מה שתקראו בין דפי הספר.
לצד כל פרק, הוסיפה המחברת תובנה חינוכית העולה ממנו. כי אין כל ענין, לטעמה, להתרגש בלי לעשות עם זה משהו מועיל. אחרי הכל מפקחת חינוכית...
מייזליק
חוויה מהשורה הראשונה
להשיג בחנויות הספרים. להזמנת כמויות 0722-441-660
קולמוס
הפצת ספרים שעובדת.

בס"ד

SALE
חנוכה

שיסובב לכם את הראש

40% הנחה על המוצר השני מכל מוצרי "דבי וולף"

חבילת טיפול פנים/מזותרפיה	חבילת הסרת שיער בלייזר
199 x12 חודשים	199 x24 חודשים

בואי להתחדש **עם דבי**

בלעדי לסניף בני ברק:
מומחית מניקור ופדיקור
מטפלת בתכשירים
שהם המילה האחרונה בתחום

לייזר | טיפוח | מחלקה רפואית

המכשור המתקדם ביותר בעולם | מותאם גם לעור כהה | שיטה מיוחדת לטיפול ללא כאב

נמשים ▪ פיגמנטציה ▪ קמטים ▪ ג'ט פיל ▪ אקנה ▪ צלקות ▪ נימים ▪
מזותרפיה ▪ אפילציה ▪ אדמומיות ▪ טיפולי לייזר ▪ טיפול פנים ▪ הזרקות מילוי

מודיעין עילית - מרכז קסם | בני ברק - ר' עקיבא 74 קומה א' | ירושלים - רח' עם ועולמו 3 כנפי נשרים

1700-500-401 | 03-3730066

050-4425144

debbiwolf.co.il

*התשלום על חבילות המבצע בכרטיס אשראי בלבד

29 YEARS
29 שנות מקצוע

DebiWolf
דבי וולף. רפואה אסתטית

קרן ההסעות
מפעלו הקדוש
של מרן רשכבה"ג הגרא"ל שטינמן זצוקללה"ה

לראשונה על הציון הקדוש

תפילת הצדיק
בקבר הצדיק

ביום ראשון הקרוב - כ"ד כסלו יום השנה לפטירתו של אביהן של ישראל

מרן רשכבה"ג רבי אהרן יהודה לייב שטינמן זיע"א

יעתיר ויתפלל על ציונו הקדוש

מרן רשכבה"ג שר התורה רבי חיים קניבסקי שליט"א

למען המאמצים ילד בקרן ההסעות בתפילה מיוחדת ובוקעת רקיעים

לנחת מהילדים, לבריאות ולהצלחה בכל

למסירת תרומות ושמות לתפילה התקשרו עכשיו

1700-50-66-22

ת.ד. 257 בני ברק או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655 מס' ח-ן: 339991 קרן הסעה וסיוע לתלמידי החינוך העצמאי ע"ר 95-659-804-5 | התרומות מוכרות לצרכי מס לפי סעיף 46 כמו"כ ניתן לתרום בקלות ובמהירות בכל עמדות "נדרים פלוס" ברחבי הארץ

קרן ההסעות
גלגל ההצלה של ילדי ישראל!

אמץ ילד!
נענים לקריאת גדולי ישראל ומאמצים ילד לכל השנה!
100x12₪

עורכת: רוחמה פז
מנהלות מכירות: תמי קליין, רחלי דיקמן
עריכת לשון והגהה: מלכה לבקוביץ
הפקה: פנינה גינצברג
עורכת גרפית: ציפי גרשוני
עיצוב גרפי: אסתר קצנלבוגן, ברנצי קנפלמכר, מירי אריאלי
צילום שער: אסתי 052-7159133
צילומים: ב. יערי, שאטרסטוק, פלש 90, רויטרס, לע"מ, AP
קציפה, מגישות: אפרת ליבפרוינד, ציפי כהן, תהילה לבקוביץ, ציפי גולן
צילום מזון וסטיילינג: שושי גרינוולד, שושי סירקיס, דרור קאליש,
להפצה ומנויים: 03-6170844
טלפון שיווק ופרסום: 03-5781715/6
טלפון מערכת: 03-6170800
פקס: 03-6170873
מו"ל: יתדות ת.ש.מ.ו.
לוחות והדפסה: הדפוס החדש

מי ראה את האור?

בנסיבות החיים מצאה חברה שלי את עצמה בגרמניה רבתי. היא לא רק שהתה בה, אלא גם נקלעה לצורך באיתור מקום מסויים, באדיבות האוכלוסיה המקומית, הגרמנית כמובן.

לפני הכל היא כבר ציינה את השוני בין הבריטים שחושפים חיוך אדיב, ונכון מעושה, היא כבר מכירה, לבין הקשיחות והענייניות הגרמנית. וזה לא בגלל השואה, היא התחייבה. היא אפילו לא האשימה אותם באנטישמיות מופגנת כלפי אישה יהודיה שחזותה אינה בהכרח יהודית, מבחינת הבקיאות הגרמנית תשע"ט.

אבל היה אכפתי אחד בסדום הגרמנית. אדם גרמני מבוגר שהתאמץ כל כך לעזור עד שישב ושרטט במשך דקות ארוכות את מפת העיר המדוקדקת, וקינח בהסבר ארוך וטרחני, בגרמנית. מה חשבתם?

בעצם, אחרי ההסבר המנומק והמפה המפורטת הדרך למקום המבוקש אמורה הייתה להיות סלולה. אבל מבחינתה היא חזרה למצב הקודם. המפה המפורטת הטביעה אותה בים של פרטים, שלא לדבר על כך שמהנאום המתארך היא לא יכלה לשלות אפילו 'דג' אחד שימושי של טיפ להגעה אל היעד.

כי לפעמים דווקא כשמסבירים ומרחיבים מדי אנחנו נשארים בלי כלום. הסבר קצרני וממוקד יותר יכול היה להביא אל היעד ביעילות רבה יותר.

ימי החנוכה שיאירו עלינו בקרוב הם ימים של אורה בכל המובנים והפרפראות.

גילוי נאות מאחורי הקלעים: כבר חודשים ארוכים לפני שהחנוכיות מוצאות מהבוידעם, אנחנו במערכת מתחילות להדליק אצלנו אורות במחשבה ובתכנון בכל הקונוטציות המוארות שיש, מלקטות סיפורי הארה ותובנות מאירות.

ובעצם, במחשבה שניה, בלי להיות משביתת האורות השנתית, מי אמר שימי חנוכה הם ימים מוארים? אולי ההיפך הוא הנכון. חנוכה עשוי להיות המועד שמואר הכי פחות בלוח שנה. כל החגים חלים מעת לעת כשבתווך יש יום ארוך וגדוש במצוות.

דווקא בחנוכה מצוות הדלקת הנרות מפציעה רק לקראת ערב. כשאור השמש העוצמתי נגוז, וממלכת הלילה כובשת את מקומה. אנחנו נשארים בחושך עם נר דקיק, הרי מאורו של השמש אסור להנות. אפילו כאשר אור הנרות מוכפל בשמונה הוא אינו מתיימר להתחרות באור החמה.

העדפת הנר הדק במחשך הליל על פני כדור השמש הלוהט נמשכת לאורך מעגל השנה. נפגוש אותו בבדיקת חמץ כאשר חז"ל מסבירים 'שרגא בטיהרא לא מהניי', כלומר אור נר לא יעיל בשמש. אז למה לא נבדוק פשוט לאורה האדיר של השמש היוקדת?

גם בשימוש שפתי אנחנו מדברים על 'אור לי"ד בניסן' או כל תאריך אחר, שהוא בדיוק כאשר החושך מפזר את קרניו השחורות במרחב.

אז למה לנו 'אור' אם כל כך חשוך כאן עכשיו?

כי למרבה הפלא דווקא אור מוגבל מאיר יותר את הדרך מאור אדיר, בוהק ובלתי ממוקד.

את האור הקטן והמדוייק אנחנו מבקשים. קל לנו להתרכז יותר בפרטים מאשר במכלול.

המפתח ליצירתיות הוא צמצום אפשרויות. לא לבקש 'איזשהו רעיון מוצלח', אלא רעיון ליעד מסויים עם הוראות שימוש מדוייקות. תשאלו כל מי שכותבת ויוצרת.

בדיוק כפי שהמפה הרחבה מדי לא באה לעזר.

גם כאשר אנחנו מבקשים מהילדים ש'אולי תעזרו/ תתחשבו פעם' הרבה יותר נכון שנמקד את בקשתנו ונרד איתם לרזולוציות המדוייקות ביותר. הפתעה גדולה לא תהיה כאן, אבל גם לא הפתעה לרעה.

בימים המאירים המתחדשים עלינו בקרוב, דווקא שהאור בהם קצוב ומצוותם היא בחלק מהיממה, ודווקא כשהשעות המשפחתיות מוגבלות, שלא כמו בשבת או בחג, נוכל להעניק את עצמנו כולנו לפרק הזמן המוגבל.

שיהיה לכולנו חנוכה שמח, מאיר וממוקד

רוחמה

Li&La
רק חצאיות

ל-8 ימים בלבד!
כ"ד בכסלו-ב' בטבת

כל החנות
עד 50%

המבצע בכפוף לתקנון

חצאיות ה.
גזרות מעולות

במיוחד לגבוהות!
אורך 76 ס"מ + מכפלת

מידות 34-58
מבחר למידות גדולות!

ירושלים: יונה 3, גאולה | **בני ברק:** ר' עקיבא 47

בשבילך תמיד, לי אנד לה
אחריות 100%

077-5431869

24 וַיִּשְׂחַקו ליום אחרון
ערב יום השנה הראשון להסתלקות רבן של ישראל, רבנו ראש הישיבה מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל ליקטנו עדויות בלתי ידועות בהתאם לפיוט 'אשת חיל' על מרן ראש הישיבה ומהעזר כנגדו הרבנית תמר ע"ה מהבית הגדול שהאיר לכל בתי ישראל
מ. הלוי

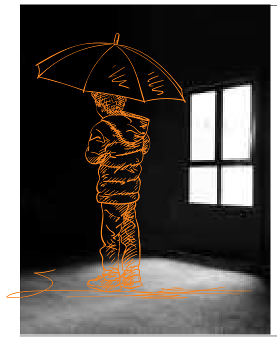

40 מעט מן האור
ערב חנוכה מתיישבות שפרה יוספי ואימה תחי' לראיון משותף לצד אלבומים מרגשים ונוסטלגיה לשחזר את ימי האומנה המתומצתים שחוו עשרות ילדים בביתם על הדרך מעבר קודר לעתיד בלתי ידוע
שפרה יוספי

34 אחרי כיבוי אורות
אור ד' נוגה עליהם, האמת ניצבת מולם בבהירות, והם מבטיחים לאחוז בה לנצח. אחר כך האמת עדיין ברורה ומאירה, אבל לצידה קמים גם הקשיים, והם כבר לא ב'אורות'. מה נותן כוח בחלק המואר פחות בתהליך התשובה? בעלות תשובה מוכרות מרימות את המסך
שפרה יוספי

54 חלקנו בתורתם
יום אחד קמה אישה אחת, אגב נכדתו של הגאון הגדול רבי שמואל בירנבוים זצוק"ל, ופותחת ארגון שעל כמוהו לא שמענו, לעידוד לימוד התורה. "נשים אינן לומדות תורה בעצמן, אבל אני מודה להשם שנתן לי את הזכות לעסוק סביב לימוד התורה" אומרת גב' הינדה סלומון, בראיון שנאותה לו בקושי, רק אם הוא יוסיף עוד 'עוסקי תורתך'
רינה זילבר

46 עדיין מנצחים את תרבות יוון
נדמה לכם שתרבות יוון, ספרטה ואתונה- הן אפיזודות היסטוריות? חכו עד שתקשיבו לרננה אש המוכרת, פייגי גריינמן, בתו של הרב איקא ישראלי, והרב עוזיהו אלי שנוכרי קתולי... החזירו למוטב
חוי שטיגל

קציפה

יעוץ טוב לשידוך טוב
המרכז לטיפול בקשרי שידוכים
ירושלים
קרית ספר
לקבלת מדריך חינמי
"להגיע לשידוך ב-5 שלבים"
כיתבו ל reshimariki@gmail.com
הניה גולדברג 02-6424049
פסיכותרפיסטית לענייני משפחה ושידוכים
yeutztov@gmail.com

מדורים וטורים

14 טועמיה
16 תהילים
18 קטיפאן
20 כור הברזל
22 נפש
66 בשביל החיים
קציפה:
10 סטטוסקופ
30 בשלט רחוק

הרבנית רחל לוין

פרשת וישב

"נשיקה" מבורא עולם

שנת תשל"ב.

זבולון (שם בדוי, סיפור אמיתי), היה בחור שלמד באחת הישיבות החשובות, אך למרבה הצער והכאב, החל להתדרדר ולהעלם מהישיבה בלילות. חבריו גילו שהוא הולך ל... להקרנת הצגה במקום מפוקפק, אוי לאותה בושה, ויידעו על כך את ראש הישיבה.

"כשתראו בפעם הבאה שהוא הולך לשם - הודיעוני מיידית, באופן שאוכל לתפוס אותו כשהוא עדיין בדרך!" בקש מהם.

ואכן החברים עקבו אחריו, וכשגילו שהבחור יצא - מיד הודיעו לראש הישיבה, אשר הזדרז וארב לו ברחוב. הבחור שנתפס בקלקלתו היה המום... להפתעה כזאת לא ציפה... אולם פליאתו גברה שבעתיים כשראש הישיבה לא שאל אותו כלל לאן הוא הולך, אלא חרד לשלומו מתוך דאגה אבהית, וגער בו על שבלילה כה קר הוא הולך בלי מעיל... "הרי אתה יכול להצטנן!" כך אמר לו ראש הישיבה, ותוך כדי כך פשט את מעילו והלבישו לתלמידו המופתע.

נקל לשער את גודל מבוכתו של התלמיד שניסה להתנגד, אך ראש הישיבה הסביר לו: "אני הולך עתה לביתי, שם חם ונעים, אולם אתה כנראה ממשיך ללכת, אנא התעטף במעיל, הוא יחמם אותך היטב, וכשתחזור - תשיבנו לי!"

לימים, כאשר חזר בתשובה שלמה, סיפר בגילוי לב, שבעצם כבר היה גמור ומנוי עמו לעזוב את הישיבה, ולנטוש את דרך היהדות בכלל.. "נתון הייתי במשבר קשה... אבל המעיל של ראש הישיבה

> פליאתו גברה שבעתיים כשראש הישיבה לא שאל אותו כלל לאן הוא הולך, אלא חרד לשלומו מתוך דאגה אבהית

חימם אותי כל כך, פשוט להט ושרף אותי... ישבתי באולם בו הוקרנה ההצגה, עטוף במעיל החם ולא ראיתי כלום... הרגשתי רק חמימות נעימה, שמאירה ומלטפת.. תקופה ארוכה חשתי בכל איברי בחום הלוהט שקרן מראש הישיבה ועטף את כל ישותי דרך המעיל החם.. החום הזה ריפא את נשמתי והביאני לגן עדן בשני העולמות..."

"ויראו והנה אורחת ישמעאלים באה מגלעד וגמליהם נושאים נכאת וצרי ולוט... להוריד מצרימה" (בראשית לז, כה)

רש"י: **למה פרסם הכתוב משאם? להודיע מתן שכרן של צדיקים שאין דרכן של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחן רע, ולזה נזדמנו בשמים שלא יזוק מריח רע"**

לכאורה, באותה טרגדיה שעוברת על יוסף שניתק מאביו הצדיק ויורד למקום של מ"ט שערי טומאה - מה מקום יש לדון לגבי טיב משאם של אותם ישמעאלים, והריח שהגיע לאפו של יוסף באותה שעה? מסביר על כך מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל שדווקא בשעת חושך ואפילה יש חשיבות רבה לריח הבשמים כדי שיוסף לא יפול לידי ייאוש, כי הדבר רומז לו שגם הסבל נמדד עד לדקויות ואם לא מגיע לו לסבול מריח רע ההשגחה תמנע זאת ממנו.

אבל ריח הבשמים היווה בעיקר נקודת תקווה שמאירה בחשכת המצב הקודר, הנס הזה לא בא סתם כדי למנוע ממנו ריח רע אלא לתת לו הרגשה טובה שמישהו צועד איתו, רוצה בטובתו ודואג לו.

משל למה הדבר דומה? ליהודי שהיה ברשותו יהלום יקר מאד שעבר אליו בירושה מדורי דורות. פעם קרה שהיהלום אבד, ונקל לשער את צערם של בני המשפחה שהוזעקו וטרחו לחפש את היהלום בכל פינה. והנה אחד הילדים הכריז: "מצאתי את היהלום!" בני המשפחה הקיפו אותו בהתרגשות ואביו נשק לו מרוב שמחה. הכל נשמו לרווחה כשנמצאה האבידה, כמו גם הילד שמצא אותה, אבל השמחה שלו הייתה גדולה משל כולם בשל הנשיקה שקיבל מאביו...

כך יוסף עלם צעיר שהופרד ממשפחתו היקרה, והובל למרחק אל עתיד בלתי ידוע, שואב חיזוק מאותו ריח טוב שמאותת לו שבורא עולם שלח לו תזכורת שחיממה את לבו: "אני איתך!"

*

רעיון זה בא לידי ביטוי גם בנס חנוכה, בו ההלל וההודאה לא נקבעו לזכר הניצחון במלחמה אלא לתיעוד נס פך השמן.

נשאלת השאלה: הרי כנסת ישראל עמדה באותה שעה בסכנת הכחדה ח"ו ולכאורה היה מקום להודות ולהנציח את ניסי המלחמה?

זאת ועוד, לכאורה ערכו של נס פך השמן היה מוגבל כי הוא איפשר להם לקיים את מצות הדלקת המנורה רק לעוד שבעה ימים, לעומת זאת נס המלחמה שאיפשר להם לשרוד ולקיים מצוות התורה לדורי דורות, ומדוע נס פך השמן העפיל למקום כה גבוה עד שקביעת ימי החנוכה לדורות היא בזכותו?

ומסבירים שאומנם נכון שהתועלת מנס פך השמן היתה "שולית" לעומת הנצחון במלחמה אבל לנס פך השמן יש משמעות שהיא מעבר לנס המקומי והמוגבל, היה בו ביטוי של אהבת הקב"ה לעם ישראל, כדאי היה לו לבורא עולם לעשות נס שיש בו שינוי הטבע - כדי לאפשר להם להדר בקיום המצווה, זוהי ה"נשיקה" של בורא עולם לכלל ישראל, ועל כך אנו מבקשים להודות ולהלל.

משל למה הדבר דומה? להורים שבאופן טבעי נותנים לילדיהם את צרכיהם החשובים כמו: מזון, קורת גג, ביגוד בסיסי, וכיו"ב. אבל אהבתם אינה מתבטאת בכך אלא בסיפוק הצרכים שאינם חיוניים כמו: צעצועים, מימון חוגי העשרה שונים, טיולים ושאר פינוקים.

והראיה היא, כאשר הורים מתאכזבים מהבן שאינו משביע אותם נחת, הם בכל זאת ממשיכים לספק את צרכיו החיוניים אבל מונעים ממנו הטבות מעבר לכך, לעומת זאת כאשר הם רוצים להוכיח קורת רוחם מהבן שמרווה אותם נחת דקדושה - נותנים לו גם מותרות ופינוקים שאינם חיוניים כלל, אך מהווים ביטוי לאהבתם.

כך להבדיל נהג הקב"ה עם עם ישראל בתקופת החשמונאים: נס הניצחון במלחמה היה הגנה על ההכרחי, שהרי יש הבטחה שנצח ישראל לא ישקר והתורה לא תשכח מפי זרעו - זהו המינימום ההכרחי אך בכך עדיין לא באה לידי ביטוי האהבה המיוחדת.

אבל בנס פך השמן שלכאורה לא היה עבור צורך חיוני אלא עבור הידור מצוה בלבד - פה יש פינוק, הארה, נשיקה מהקב"ה שהוכיח לנו מה גודל אהבתו אלינו.

(מעובד ע"פ "אוצר התורה")

צוות סופרות קטיפה | סופרת השבוע: יהודית גולן

> אבקש שכל מי שרוצה בטובתי ילמוד כל יום פרק אחד משניות עד גמר י"ב חודש **והבנות יאמרו כל יום עשרה פרקי תהילים גם בשבת ויום טוב.**
> (צוואת מרן ראש הישיבה)

"וָאֱהִי כְּאִישׁ- אֲשֶׁר לֹא-שֹׁמֵעַ, וְאֵין בְּפִיו תּוֹכָחוֹת. לְךָ ה' הוֹחָלְתִּי, וְאַתָּה תַעֲנֶה, ה' אֱלֹקָי..." (פרק ל"ח)

בעיני רוחי אני יכולה לראות את בחור הישיבה הצעיר המבוהל, שנמצא בין ארבעה קירות חשופים, רחוק מאוד מכל המשפחה, אינו מבין את השפה המדוברת, חרד לחייו, רועד מפני גרוש או עונש קשה במיוחד וגם רחוק מכל החברים הטובים שלו שליוו אותו עד כה.

כך נראה היה דודי, אח סבי - רבי משה ברנשטיין זצ"ל, (לימים משגיח בישיבת פוניבז' לצעירים) באותם ימים רחוקים של שנת תש"א...

יחד עם בחורי ישיבת מיר יצא הדוד מווילנא שבליטא, במסע הגדול לרוחבה של רוסיה, ברכבת הטרנס סיבירית שהרחיקה אותם מן הגרמנים הנושפים בעורף, מובילה אותם מזרחה... מזרחה. מאחוריו נותרו אבא, אמא, אחים ואחיות, שערפל סמיך אפף את גורלם. אלא שהוא כמובן לא יכול היה לעזור להם...

מסע הפלאות ברכבת היה מלווה בניסים גלויים, שעליהם סופר הרבה, והוא הסתיים בעיר הנמל וולדיבוסטוק, שם קיוו הבחורים הנמלטים לעלות על ה"אמקוזה מרו" - אונית משא יפנית רעועה, ולמצוא ביפן חוף מבטחים. מימי הנמל היו כהים, והאוניה הרעועה התבלטה בין כלי השיט הגדולים והחדישים שעגנו בנמל. אלא שהמעות הספיקו בדיוק למסע הזה, באוניה כזו, ויפן אינה רחוקה כל כך... והעיקר, יש להם גם את ספר התהילים והביטחון באלוקים!

גם הבחור משה עמד בתור כדי לעלות על גיגית העץ הזו, שתרחיק אותם מן הסכנה.

הבחור שלפניו כבר עבר את המחסום, פוסע בזהירות על הגשר המתנודד, וכעת הגיע תורו...

"להוציא את כל החפצים מן הכיסים ולפתוח את הצרורות - ננבחה הפקודה. כל הכיסים רוקנו והתור המשתרך לא מנע מן הפקיד לבדוק כל פתק ופריט, כשלבו של ר' משה הולם, הולם...

"עצור... אינך רשאי לעלות על הספינה!" הודיע לו השומר, לאחר שמצא סוף סוף מסמך מרשיע; קבלה על משלוח דבר דואר לסיביר.

היו אלו הרובלים הרוסיים שר' משה אסף מחבריו העוזבים עמו את רוסיה ושלח לחברו, הרב יצחק קופלמן שהוגלה למחנה עבודה בסיביר. הוא ניסה להסביר, להוכיח שהוא חף מכל פשע, אבל כל הסבריו נפלו על אוזניים אטומות והוא הושלך למעצר.

"ואהי כאיש לא שומע, אין בפיו תוכחות..."

לילה שלם שהה ר' משה לבדו בצינוק, מרטיב את קירותיו בדמעות רותחות מתפלל ומדבר עם אלוקיו שיציל אותו בשעה כה קשה.

"ואתה תענה ה' אלוקי!"

שעה קלה לפני עלות השחר נפתחה לפתע דלת התא והוא הצטווה למהר ל...אוניה.

חבריו קיבלו אותו בדמעות של שמחה ועד מהרה הפליגה ה"אמקוזה מרו" לים יפן ובבטנה בחורי הישיבה.

אם קיווה ר' משה לנוח מן החוויה המצמררת הרי שטעה. הספינה החלה מתנודדת, יורדת ועולה על פני הגלים הגבוהים שאיימו עליה. בשלב כלשהו אף איבד רב החובל את השליטה על הגה האוניה.

משה וחבריו קראו מנהמת ליבם לה' כשזעקותיהם מצטרפות ליבבות הרוח השורקת ודכי הגלים השוצפים.

לא ברור איך, אך הספינה הגיעה מאליה לחוף צ'ורוגה היפני והצוות הגוי הכריז: "זוהי אצבע אלוקים!"

אגב, משסיימה הספינה את הבאת הפליטים לחופי יפן יצאה להפלגה נוספת ואחרונה - בה טבעה...

ביפן קבלו שני נציגים של קהילת קובה הסמוכה את הפליטים, שמשו כמתורגמנים ואף שלמו אגרת כניסה של 20 ין לאדם מקופת הקהילה! יהודי קובה יצאו מגדרם למען הפליטים, שכרו למענם בתי מלון ודירות מגורים וחלקם אף זנחו את עסקיהם למשך חודשים ארוכים כדי שיוכלו לעמוד לצד אחיהם בכל צורך.

ישיבת מיר רשמה שבועות ארוכים של לימוד פורה בעיר, כשהבחורים שבים ללימודם בבית בו פורקו הקירות הפנימיים ונוצר אולם רחב ידיים.

•

למעשה, הגרמנים לא אהבו את העובדה שהיפנים מסייעים לפליטים היהודים ודרשו מהם לגרש אותם מיפן. יפן הייתה נתונה במצר. מחד גיסא לא רצתה להסתכסך עם גרמניה, ומאידך גיסא לא חפצה לגרש את הפליטים הללו.

לבסוף החליטה לשלח את הפליטים לשנחאי - עיר סינית תחת כיבוש יפני. ר' משה וחבריו עברו לשנחאי שם שרדו את המלחמה הנוראה.

> לגזור, לתלות על המקרר ולזכור
>
> "ואין בפי תוכחות..."
> כאשר אופסים הסיכויים כולם,
> כאשר בדרך הטבע נראה המצב נואש,
> מתגלה אז ביותר שאת ההשגחה הפרטית החופפת על כל יהודי באשר הוא, ומי שרק מביט רואה אותה היטב!

כבר לא כואב
בואי וקבלי הוכחה משפך
יש לזה פתרון מוכח.
שחיקת סחוס
דלקות בכתף
תסמונת ה- carpal
מיגרנות
דורבן
רפלוקס בתינוקות
כאבי גב עליון ותחתון
בעיות נשימה כסינוסיטוס ועוד
שמן הפלא לצינון, שיעול, ליחה ועוד
להזמנות:
03-6169726
לנשים ילדים ותינוקות
חיה איתן
מטפלת אלטרנטיבית מוסמכת
למעלה מ-15 שנות ניסיון

טלי אברהמי מאירה לך את החג

ירושלים
מרכז הקונגרסים בנייני האומה
זאת חנוכה | שני | ב' טבת | 10.12
תחילת מופע בשעה 20:30
סגירת דלתות בשעה 20:15
מכירת כרטיסים במקום על בסיס מקום פנוי החל מהשעה 18:00

בלעדי לבנייני האומה!!
"על השירים ועל הניסים"
הרקדה בסיום המופע

בני ברק
היכלי הפאר רח' שלמה המלך 18
מוצ"ש חנוכה | ל' כסלו | 8.12 | 21:30
סגירת דלתות בשעה 21:15

אשדוד
בית מלכה רח' חיסדא 6
יום שלישי | כו' כסלו | 4.12 | 21:00

אלעד
אולם ספורט רח' אבטליון
יום שני | כה' כסלו | 3.12 | 21:00

מכירת כרטיסים במקום כשעה לפני כל מופע על בסיס מקום פנוי

לא תותר כניסת עגלות ותינוקות | חל איסור לצלם | כניסה על בסיס מקום פנוי

הבטיחי את מקומך!! רק בירושלים ובבני ברק! לנוחיותכן! מכירת כרטיסים מוקדמת במענה טלפוני בכרטיס אשראי. במספר: 02-6640482 בכל שעות היום

*המכירה במענה הקולי עד ליום האירוע בשעה 14:00 *אין ביטולים והחזרות *יש להגיע לאולם שעה לפני המופע לקבלת הכרטיסים *לאחר סגירת הדלתות לא תותר כניסה לאולם ולא יינתן החזר כספי למאחרות ***מספר המקומות מוגבל! כל הקודמת זוכה!**

[לראשונה דרמה קומית!!! מצחיקה, מטלטלת ומרגשת!]

ההקרנה החדשה של טלי אברהמי

ירושלים
סמינר גור רח' ירמיהו 24
יום שלישי | כו' כסלו | 4.12 | 21:00
יום רביעי | כז' כסלו | 5.12 | 21:00

מנהל קהילתי מעלה רמות שד' גולדה מאיר 474
מוצ"ש | ל' כסלו | 8.12 | 21:00

בני ברק
אולם פיס רמת אלחנן
יום שני | כה' כסלו | 3.12 | 21:00
יום שלישי | כו' כסלו | 4.12 | 21:00

בית שמש
מתנ"ס גוונים רח' נחל דולב 16
יום שני | כה' כסלו | 3.12 | 21:00
יום רביעי | כז' כסלו | 5.12 | 21:00

ביתר
אולם ספורט רח' ברסלב 5
מוצ"ש | כג' כסלו | 1.12 | 21:00

מודיעין עילית
המתנ"ס החדש רח' מנחת שלמה 3
יום רביעי | כז' כסלו | 5.12 | 21:00

לוד
מתנ"ס חב"ד רח' צמח צדיק 13
יום שני | כה' כסלו | 3.12 | 20:30

אשדוד
מתנ"ס נווה יהונתן שד' עוזיהו 26
יום ראשון | כד' כסלו | 2.12 | 21:00
יום רביעי | כז' כסלו | 5.12 | 18:00
יום ראשון | א' טבת | 9.12 | 21:00

פתח תקווה
אולם שמחת מיכל רח' מנחת שלמה 1
מוצ"ש | ל' כסלו | 8.12 | 21:00

מכירת כרטיסים במקום חצי שעה לפני כל הקרנה

ירושלים
סמינר גור
רח' ירמיהו 24
35 ₪
יום שלישי | כו' כסלו | 4.12 | 18:00
יום רביעי | כז' כסלו | 5.12 | 18:00

בני ברק
35 ₪
אולם פיס רמת אלחנן
יום שלישי | כו' כסלו | 4.12 | 18:00

בית שמש
מתנ"ס גוונים רח' נחל דולב 16
30 ₪ יום רביעי | כז' כסלו | 5.12 | 18:00
40 ₪ יום ראשון | א' טבת | 9.12 | 21:00

אשדוד
מתנ"ס נווה יהונתן שד' עוזיהו 26
35 ₪ יום רביעי | כז' כסלו | 5.12 | 21:00

לא תותר כניסת עגלות ותינוקות | חל איסור לצלם | כניסה על בסיס מקום פנוי

בס"ד

התכנית:

17:30
יציאה מבניני האומה
(אוטובוסים יצאו
מבני ברק
ומקרית ספר)

18:00
**תפילת ערבית
בקבר רחל**

19:30
**סיור עששיות מרתק
בחורבת סעדים**
**ניגונים צלילים
ושיח הלב.**

הזדמנות מיוחדת!
לחוש את האור
בקצה האצבעות,
ולהדליק אש
אישית מיוחדת
**בסיור עששיות
ייחודי ומרגש**
שיתקיים אי"ה
**ביום שני ב' בטבת
'זאת חנוכה'**

מיוחד!

שעת סיום משוערת - 22:00
דמי השתתפות 45 ₪
היציאה מותנית בתנאי מזג האויר

להרשמה
במרכזיה: 02-5842099 שלוחה 6
או אצל מירי 0504106126
ההרשמה במרכזיה / בנייד בין השעות 09:00-15:00
או במייל: tehila@bby.org.il

בון בון 10
גליון התוכן
של "תהילה"
נשלח במייל למנויות!
טעמת כבר? :)

משהו קטן להתבונן בו
בון בון

**תוכן
ועניין
בדיוק
בשבילך!**

תהילה
תוכן, הווי וייעוץ לבוגרת הסמינר

הפעילות אינה מיועדת לנשים נשואות

שיר בלב
ט' וינברגר

נחת

זֶה הָיָה פֶּתֶק
פֶּתֶק שֶׁל נַחַת
רִבּוּעַ שֶׁל אוֹר
הֵבֵאתָ לִי בְּנִי מַחֲמַדִּי
נִבְחַן וְיָדַע לָמַד וְהִצְלִיחַ
פֶּתֶק שֶׁכָּתַב הַמְּפַקֵּחַ
רָקַד בִּי לִבִּי
דּוֹבְבוֹת בִּשְׂפָתַי
לַחְלוּחִית בְּעֵינַי
וְהָאֹשֶׁר לָבַשׁ צוּרָה
וּפָשַׁט לְאַחֶרֶת
דִּמְעָה שֶׁבָּלַעְתִּי גִּלְּתָה:
אִמָּא כִּמְעַט אַחֲרוֹנָה בַּשַּׁרְשֶׁרֶת
מַהוּתָהּ לֹא הִשְׁתַּנְּתָה בְּמְאוּמָה.

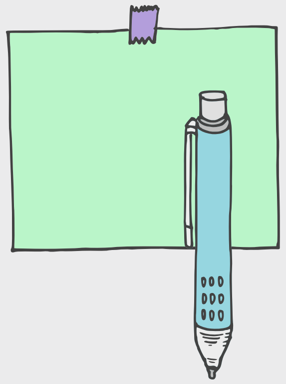

בוחן פתע
רינה גליקסון

תשובות בעמוד 44

01
למי ציווה הנביא לומר "הרצחת וגם ירשת"?
....

02
מיהו התנא שהיה אומר: 'אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס'?
....

03
מי חיבר את הספר ""יסוד ושורש העבודה"?
....

04
מה המשותף לאותיות זסשר"ץ?
....

05
באיזו שנה הוחלפה הלירה בשקל?
....

06
מי היה סניגורו של דמיאניוק במשפטו בישראל?
....

07
איזה מההרים הבאים הוא הגבוה ביותר: הר מירון, הר שלמה, הר עיבל או הר תבור?
....

08
כמה אחוזים מגוף המדוזה הוא מים?
....

אוכל, ולא במטבח
אמירה גולדשטוף

"אוף, **יש לי סלט אחד גדול מכל החומר**", נאנחת בת הסמינר שמשננת את האירועים והתאריכים לקראת המבחן בהיסטוריה. היא וחברתה כבר על סף היסטריה.

שמות רבים מתחום האוכל משמשים מטפורית בלשון הדיבור. "רוחמה, מה דעתך על כתבה בנושא....", הצעתי לעורכת. צירפתי גם תמונות, על מנת לשכנע. "תבדקי אם יש מספיק **בשר** לכתבה", הייתה התגובה. אני דווקא ישבתי בצידו החלבי של מטבחנו, אך מיד הבנתי את כוונתה. גם בכתבה שכולה מוקדשת לחלב ולמוצריו, **חייב להיות בשר** (פרווה כמובן...) כלומר, מספיק חומר לכתוב עליו, ושיעניין את הקוראות.

את **הגרעינים** אנו קונים בחנות הפיצוחים. יש מדינות, בהן גרעינים הינם מאכל של ציפורים ובהמות. רק אדם פרימיטיבי מפצח גרעינים. בעקבות העלייה ברמת החיים גם אנחנו ה"פרימיטיבים" השתדרגנו, ועברנו למעורב עשיר. בהשאלה, **גרעינים**, הכוונה לדבר פשוט מאד. הניתוח הזה? לא צריך לחשוש. זה ממש **גרעינים** בשביל המנתח, ואפשר לעשותו אצל כל רופא.

מכירים את סרן שמועתי? או את עוף השמים שמוליך את הקול? מדובר לעיתים קרובות על סיפור שלא היה ולא נברא, מן שמועה שעוברת מפה לאוזן, כל אחד מוסיף על פי הבנתו, עד שמתקבל **סלט שלם** או **דייסה שלמה**. יש גם המחמירים, ומוסיפים לגיוון הטעם והמראה גם "**צימעס**", חדשות מתוקות בלשוננו, וגזר ממותק בלשון הטבחים. לפעמים יש לדבר גם השלכות חמורות. סלט? אז בבקשה, רק כזה שהמתכון שלו הופיע ב"קציפה". גם לא כדאי לבשל דייסה, אלא אם כן אתם חובבים דגנים הצפים בחלב.

הסלט בה"א הידיעה זה הסלט שמתקבל מערבוב של ירקות. גם בבית הספר **עושים סלט**, ולא, לא הסלט שהכינו בכיתה, כאשר למדו על הירקות ועל ערכם הבריאותי. הכוונה לערבוב של תלמידות מכיתות שונות באותה שכבה, במטרה לשנות את ההרכב, ולעשות בלגאן להורים, למורות ולתלמידות... ואידך זיל גמור.

בסלט של פעם מרכיב התיבול העיקרי היה המלח. בסלטים של היום- הרבה סוכר בְוָרְיַאציות שונות וקורט של מלח. באולפן בו אני מלמדת, אנו יוצאות לסיורים בסביבה הקרובה גם אם יורד קצת גשם. **אתן עשויות מסוכר**, **או ממלח**, אומרת המנהלת, ובאמת, אף אחת מאיתנו לא מתמוססת במים.

את **הסרדינים בקופסה** אין צורך להציג. נהוג למכרם באריזות של עשר, בהן הסרדינים דחוסים ראש לזנב. בשעות בהן האוטובוס עמוס ומפוצץ, (מתי לא?) אנו מרגישים **כמו סרדינים בקופסה**, ביטוי שמקורו בלעז. את סרדיני הילדים במושב האחורי של המכונית השוטר מונה וסופר, ונותן קנס בהתאם. בשפות רבות הביטוי החל את דרכו כשהוא כולל את הקופסה. עם השנים היא נשמטה, והיום מספיקה הרמיזה סרדינים, כדי להבין שמדובר בצפיפות קשה מנשוא.

אז עשינו לכם סלט של מילים הנוגעות בגיליון הנושא. הוסיפו קורט מלח, סוכר, חיוך או שניים, והיכנסו למטבח.

פרנקפורט סניף בני ברק

לכל אחד מאיתנו יש סניף, חנות, בוטקה, למה ללכת בקטן, לכל אחד מאיתנו יש רשת יודיאקה. היא לא מפורסמת בשום ערוץ תקשורת אבל מי שצריך את שירותי הייעוץ של הסניף, החנות, הרשת שלנו, יודע איפה למצוא אותה. לכל אחד יש במשפחה, גם למי שאינם בעלי תשובה, קרובים בעיר אחרת שיודעים שבכל שאלה יהודית יש להם למי לפנות. קניות יהודיות או ייעוצים יהודיים.

מזוזות, בתי מזוזות, איפה קונים בזול גביעי כסף, איפה בבני ברק חורטים עליהם, איפה אפשר לקנות חנוכיה שתעשה רושם, תוכלו להתפלל בבקשה בשבילנו, איך מגיעים, אולי אתם יודעים, הכי מהר לרב פירר.

ואנחנו, לא רק בעלי תשובה, כולם, איך שפונה חילוני מהמשפחה אלינו, או מחוץ, ומהרהר טיפת הרהור של גביע כסף, איך שאנחנו מזהים אצלו נימת כיוון של מזוזה, אנחנו מתייצבים במלוא הדרנו. מה לא נהיה מוכנים לעשות עבורו. נדבר בקול הכי נחמד שלנו, נשאל לשלום כל ילדיו, כל שניהם, ננסה להכניס איזו בדיחה שבטוח תצחיק אותו, ונזכיר לו איך אנחנו עוד זוכרים אותו מהברית של חיים.

לפני שנתיים צלצלו אלי מיקי אלועשר ואשתו, חברים של אבא, מפרנקפורט. הוא חבר ילדות של אבא. שניהם ילדים להורים ייקים. לאמא של מיקי קראו ציפ. פ' דגושה. היא הייתה חברה טובה של סבתא שלי. יחד הן היו יושבות על הגזוסטרה שבקדמת הבית, ויחד היו אומרות לי, "אפק'לה, אל תעשי עם הקרמבו שווינריי על השטיח". אין תרגום לקוראינו הצעירים. הכוונה של סבתא הייתה שלא אלכלך את הבית במריחות של חלבון מוקצף עם סוכר. אצל סבתא שלי כל רהיט עמד במקום, לכל קציצה היה מירשם, סליחה, רצפט, את השטיח, דווקא הפרסי, היו מניחים באלכסון מדויק, בכניסה בין ההול לסלון.

ציפ עם הפ' הדגושה נפטרה כבר מזמן, ואבא של מיקי הלך לעולמו כשבנו היה ממש צעיר, והוא, אלועסר, כבר הרבה שנים חי בגרמניה. מצליח שם בעסקיו, רחוק מאוד מיהדותו. מאוד.

לפני שנתיים הוא צלצל אלי ובישר שבנו היחיד הגיע למצוות ושהוא מבקש לקנות ולתרום לבית הכנסת בפרנקפורט פרוכת לבימה של החזן, ועליה רקומות אותיות בשם הוריו.

"אין לי בפרנקפורט איפה לקנות כזה מוצר, את יודעת להדריך אותי בבני ברק איפה אפשר למצוא כזה דבר? אני בא לארץ במיוחד גם בשביל זה". ישר הפניתי אותו לרוקמת התחרה הראשית, בלי כתובות כרגע, לא ניתן כאן פרסומת.

השבוע, כשאבא היה אצלנו, התקשר אליו אלועסר החבר. תמיד הם מדברים בהתחלה בגרמנית ואני לא מבינה כלום, וזה מעצבן אותי, אבל אני רואה את זויות האושר של אבא עם הזיכרונות על סבתא, אמא שלו, ומבינה שאם מישהו כבר מוכן לדבר איתו גרמנית הוא לא יפספס את ההזדמנות.

"אני אצל בתי עכשיו בבני ברק" אמר לו אבא. את זה דווקא הבנתי, "הו" אמר אלועסר "יש לי משהו שהיא חייבת לשמוע".

אז הנה; תמצית השיחה כפי שנשמעה בספיקר אצלנו במטבח.

"אחת המזכירות שלי" מספר אלועסר, "פולניה גויה, מפולין, שגרה בשנים האחרונות בגרמניה. אני לא זוכר כבר למה ואיך הנושא עלה, ובאיזו מסגרת, אבל יצא לה, מפיה של הפולניה, אמירה סביב משהו שדיברנו שאצלה בבית, אבוי להשתמש בצלחת לא נכונה".

"מה זאת אומרת צלחת לא נכונה" ניסיתי בתחילה להבין.

"אצלנו שומרים על סט צלחות בשרי וסט צלחות חלבי". היא הסבירה לי. "אסור לערבב ביניהם".

"שאלתי אותה", אלועסר המשיך וסיפר לי, "למה, למה אסור לאכול, למה יש לכם שני סטים של כלים, למי יש היום שני סטים של כלים, בשביל מה יש לכם שני סטים, למה את עושה את זה?"

"אני לא יודעת" היא ענתה לי. "ככה זה. ככה אני עושה. אמא שלי עשתה ככה, וסבתא שלי עשתה ככה, ואני עושה ככה גם".

"את לא שואלת למה?" המשיך הבוס.

"לא. אין לי מושג. ככה זה היה אצלם ואני ממשיכה. בלי לשאול שום שאלה".

"את יודעת", המשיך אלועסר לספר לי, "אני יהודי. אולי את לא יודעת, אבל אצלנו היהודים, אצלי כבר לא, אבל אצל היהודים יש ענין כזה של להפריד חלב ובשר ובמטבח של יהודים יש שני סטים. צלחות לבשר וצלחות לחלב. את יודעת?"

"באמת?" שאלה אותו המזכירה הפולניה. "לא ידעתי".

טוב, ברור שהבנתי מה קורה פה. וברור שהרגשתי.

עצרתי לו את הסיפור, ושאלתי, אם אפשר לדבר איתה רגע, עם הפולניה. אם זה בסדר לבקש בגרמנית מנומסת לשאול אותה כמה שאלות שהיו חסרות לי עליהן כמה תשובות.

"אני אשאל אותה קודם, אולי זה יביך אותה".

"אין בעיה", אמרתי. "לחכות על הקו או לסגור?"

"תסגרי, תיכף אבדוק איתה ואתקשר".

והוא התקשר אחרי כמה דקות. "היא מוכנה לדבר איתך" הוא אמר, "באנגלית". "כן, כן כן" אמרתי.

ודיברתי איתה. ושאלתי אותה. מה, מאיפה, למה?

"אי דונט נוא", היא הייתה כל כך עדינה, "זה קדוש אצלנו דורות, ואני מכבדת את אמא ומכבדת את סבתא".

סבתא שלך חיה שאלתי?

"כן", היא אמרה. "תוכלי לשאול אותה משהו בבקשה?"

"כן" היא אמרה. "תשאלי אותה אם היא יהודיה. פשוט תשאלי אותה את זה". "תראי, אנחנו ממש לא קשורים לזה, אני לא חושבת". "תשאלי בבקשה". והיא קיבלה דמעות של חנק בגרון.

"את יודעת", אמרתי לה, "הדבר שהכי מרגש אותי איתך בשיחה, ואני באמת לא מכירה אותך, זה שאת לא שואלת שאלות ולא מקשה קושיות. את שומרת על משהו, לא קל, לא מקובל אצלכם בחברה, ומכבדת כל כך רק כי יש לך כבוד למסורת, רק כי את סומכת על אמא שסומכת על סבתא. ואת יודעת", אמרתי לה, "שריר כזה בנפש שקוראים לו 'מדור לדור', זה שריר של יהודים. רק זה מראה לי כמה נשמה יהודית את".

היא הנהנה בגרמנית פולניה ואני לא בטוחה שהיא הבינה.

אבל כמה ימים אחרי אלועסר דיווח שהיא בררה. כן, סבתא שלה יהודיה.

אפרת ברזל מרצה למודעות, בעלת קליניקה ליעוץ רגשי, עיתונאית, אמא לשמונה מתוקים. סבתא. בעלת תשובה.

שאלה למדוכאות כרוניות מז'וריות:
גם לכן לפעמים הדיכאון מרגיש כמו כאב פיזי ולא רק נפשי?

40. כואב בכל מקום

"קולה או קולה?" שאלה מירב רטורית.

הנהנתי בהיסח הדעת, ושמעתי אותה אומרת "שני בקבוקי קולה קטנים ואחד מים". היא שילמה למוכר בקיוסק, הגישה לי בקבוק קולה אחד, לעצמה אחד, ולאפרת - "את לא צריכה דיאטה!" - מים.

"בואו נשב איפשהו", הציעה.

לא ברור איך נהיה לה זמן פנוי פתאום אם רק לפני שעה, כשבאה עם מירב לאסוף אותי ללכת לרבנית שטראוס, הצהירה שהיא עסוקה.

"למה שלא נעשה הליכה? לא רק אני צריכה דיאטה בינינו", אמרה אפרת וסקרה את מירב במבט מרומז.

"מי? יעל? אם היא תרזה עוד קצת, היא תיעלם מהרדאר שלנו", היתממה מירב. ובפעם הלא-יודעת-כמה הודיתי לה' שדאג לי לאחיות כאלה.

הן דיברו איתי בגובה העיניים, בהומור, בלי להתעלם. כרגיל. הן דיברו איתי רגיל. זו הייתה הנקודה. הלכתי איתן, אבל למעשה בעקבותיהן. כמו הילקוט שהתלמידות נוהגות לגרור על עגלה מאחוריהן. הן דיברו, התבדחו וליהגו, ואני ריחפתי לי לצידן.

בשדרות גרשטנקורן הן נעצרו, והתיישבו על ספסל שהוסתר בשיחים.

"שבי. ועכשיו - דברי", משכה מירב בזרועי ולא השאירה לי ברירה.

"היא הסתכלה עליי כמו על בן אדם", נשפתי. היה חשוך וקצת קריר ורעדתי קלות.

"היא - מה?" השתנקה מירב והתיזה קצת קולה. כתם גדול התפשט על חולצתה (המטופחת) והיא ניסתה לנגב אותו עם הידיים, מה שרק החמיר את המצב וגרם לה 'לברך' בשקט.

"מה זאת אומרת? את בן אדם", לא רצתה אפרת שהשיחה תדעך עד שסופסוף התחלתי לדבר.

"כן, אבל לא כולם חושבים שאני ראויה ליחס אדם מאז ה...", אמרתי במשיכת כתף.

מאז ההתפרצות של הדיכאון אנשים התחילו לראות אותי אחרת, או לא לראות אותי בכלל. 'הכל בראש', 'הכל שטויות', 'יום-יומיים במלון וזה יעבור'. אלה היו האמירות שעוד נקראו 'סבירות'. בצד השני של הסקאלה היו אלה שעברו מדרכה כשזיהו אותי מרחוק.

אחיותיי הקשיבו לי. הן לא אמרו "אויש, עכשיו את באמת אומרת הבלים". הן לא ניסו לשכנע אותי שאין בסיס לדבריי. הן לא התעלמו מהרגשות שלי, הן נתנו להם מקום וזה היה המון.

"תסמונת הרבנית שטראוס", לא יכולתי להתאפק פתאום וצחקתי בקול.

לדעתי, הן עוד היו נתונות תחת השפעתה המהפנטת. היא הקשיבה לנו בתשומת לב רבה כשישבנו אצלה. אפרת ומירב לא פירטו יותר מדי, והשתדלו מאוד לשמור על כבודי וגם על השידוכים של הילדים שלהן.

לכן הן לא סיפרו לה בדיוק ממה אני סובלת, ובטח שגם אני לא.

הן רק ביקשו ברכה לאושר. "שיעל תהיה שמחה מבפנים", לאטה אפרת, והרבנית החכמה הבינה לבד. היא בחנה אותי בעיניים טובות והרהרה, והכנתי את עצמי למתקפה מסוג "דיכאון הוא יצר הרע בהתגלמותו" וציטוטים של "תחשבי טוב - יהיה טוב".

אבל הרבנית לא אמרה כלום. היא שאלה רק: "רע לך?" והנהנתי חזק. כשהסברתי לה את מה שהנפש שלי הרגישה, השתמשתי במילים קצת בוטות, דברים שהחדר הטהור שלה בטח אף פעם לא שמע והיה המום. היא לא עצרה אותי בכלל, רק הקשיבה. ואז הניחה כף יד חמה באזור הלב שלי ושאלה: "כואב לך כאן?" כאילו היא רופאה בתפקיד. והעבירה את כף היד לרקה ואז למרכז הקודקוד ושאלה: "וכאן? וכאן?"

עשיתי 'כן' עם הראש. כן. כן. כאן. כן.

"אנשים לא מבינים שדיכאון יכול לכאוב פיזית", היא אמרה בעדינות. וריגשה אותי כל כך!

"בדיוק!" התלהבתי. "למה קוראים לזה 'נפש'?" הקשיתי. בעיטה שאפרת שיגרה לכיוון מירב פגעה בברכי. ברור היה שהיא לא שמחה שהזכרתי את המילה 'נפש'. אבל זה היה כזה נכון! לפעמים כאב לי ברמ"ח ובשס"ה ואף אחד עד עכשיו לא הבין אותי.

"אנשים לא מבינים", חזרה הרבנית שטראוס בחוכמה, "אבל בואי נשים אותם בצד, טוב? נדבר גם עליהם אם תרצי", וידאה שהיא לא מבטלת תחושה שאני רוצה להציף.

"בואי נדבר על הפיל שבחדר", המשיכה לאחר השתהות קלה וחייכה. "אם היה לי שיקוי קסם למצב רוח תמידי הייתי נותנת לך אותו חינם", לא הפסיקה לחייך, "אבל אין לי. כואב לך, וזו מציאות כרגע. אז אנחנו לא נקדם אותה בברכה, אבל נתמודד איתה".

היא נעצרה לוודא שאני מבינה. ושאפרת ומירב גם קולטות. הנהנו בטריו.

"מה שחשוב", היא אמרה לאט, "זה **איך אפשר ונכון לחיות לצד הדיכאון**".

היא קמה, הלכה לחדר אחר וחזרה עם משחק ילדים של קליעה למטרה. "רואה את החיצים האלה? זה מה שאנחנו צריכות לעשות כשתוקף אותנו דיכאון. לירות בו. עוד ועוד חיצים. לצאת להליכה, להתקשר לאחיות שלנו, לעשות משהו קטן וטוב". לא הנהנתי. כי לא יכולתי להסביר לה שהעצה הזו טובה רק לדיכאון רגיל. שלמז'ורי שלי צריכים תרופות קונבנציונליות. "זה לא יעלים אותו, לא", היא הבינה אותי והסבירה מיד, "אבל זה יאפשר לחיות לצידו. איתו ביחד".

"באושר ובאושר", אמרתי. והיא לא צחקה, רק אמרה 'אמן' בכוונה גדולה. אני חושבת שזה כבר גם היה הברכה שלה.

יונה שמש, אשתו של מאובחן בסכיזורפניה מגיבה:

נכתב " מִצָּדָהּ

אתמול חברה שלי טיגנה לביבות ושלחה לי פתק חם, היא רשמה לי מה היא חושבת עליי,
איך הלביבות החמות ממש דומות לי. זו אני? שאלתי את עצמי, אני כזאת? ניתחתי כל משפט שלה והייתי חייבת להסכים. אני חמה {לפעמים יותר מידי...} לבבית, נותנת לילדיי ללא גבול, מבינה אותם רגשית וחושבת על החיים בעין רב מערכתית.
כן, זו לא רק אני זו גם את. בואו. ניתן לעצמנו את המתנה של לאהוב את עצמנו ולראות את החוזקות שלנו. לטפוח לעצמנו על השכם. לא ממחר וגם לא מהיום, מעכשיו...

לתגובות: yael34327@gmail.com

לאורם נלך

'שלך הם' | 'אני כבר לא צריך' | 'בדקתי את עצמי וראיתי את האמת' | 'סתם אישה פשוטה' | ערב יום השנה הראשון להסתלקות רבן של ישראל, רבנו ראש הישיבה מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל ליקטנו עדויות בלתי ידועות על מרן ראש הישיבה ומהעזר כנגדו הרבנית תמר ע"ה מהבית הגדול שהאיר לכל בתי ישראל

[מ. הלוי]

אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא

הכל מכירים פשטות ביתו ואורחות רשכבה"ג מרן רה"י הגראי"ל שטינמן זצוק"ל, אך לא רבים יודעים שמאחוריו עמדה 'רבנית פשוטה', אשת חיל עטרת בעלה. כששפנו אליה בקריאה 'הרבנית', הביעה פליאתה: על מה ולמה 'רבנית' תיקרא, והלא אישה פשוטה היא וכך בעלה סבור שהוא איש פשוט...

נכדה הרב הגאון רבי גדליה הוניגסברג שליט"א מספר, שבתקופה האחרונה לחייה כבר לא עמד לה כוחה ללכת לערב מגבית 'הכנסת כלה' שהורגלה בכך. הוא ניסה לשכנעה ש'אם הרבנית תבוא אנשים יתרמו יותר', היא לא הבינה על מה מדבר. למה יתרמו יותר? סתם אישה פשוטה בקהל, מי ישים לב ומי ידע?

ומרן רבינו זצוק"ל הוקיר את אשתו שנטלה על עצמה עול זה בפשטות ביתה והדלות שבה הם חיו. ולכן כשעמד רבנו להוציא לאור את ספרו הראשון, היה בדעתו לרמוז שמו במלה 'איל', ובימים ההם סיפרה לו הרבנית ע"ה לפי תומה, שמחבר אחד רמז שֵׁם אשתו בספרו, לכן הוסיף רבנו וקרא שם הספר 'אילת', לרמוז גם את שמה - תמר ע"ה.

בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר

כל מי שראה את בית מרן זצוק"ל, היה בטוח שהרבנית אף היא רגילה הייתה כל ימיה לפשטות והתרחקות מענייני העולם הזה כמותו. אך בני המשפחה מספרים שאביה של הרבנית תמר ע"ה רבי שרגא קורנפלד שהיה יהודי חסידי אצילי ובר אוריין היה בעל בית אמיד שפתח את דלתותיו בפני רבנים שהגיעו לעיר. בימי בחרותה הייתה ידועה כמורה מיוחדת, ותלמידותיה באנטוורפן העריצוה ואהבוה מאד. לאחר נישואיה אף שהתבקשה להרצות וללמד, הודיעה כי מעתה תפקידה הוא לשמש תלמיד חכם ולדאוג שלא יופרע מלימודו, ובשל כך נטשה את עבודת ההוראה, כדי להקדיש את כל כוחותיה לסייע לבעלה בתלמודו, ולא חסר לה דבר למול שלל התורה.

הרבנית תמר ע"ה שניחונה בחוש אסטטי מפותח, ידעה כי לא תוכל להרשות לעצמה תכשיטים ומוצרי בד ברמה אומנותית גבוהה למען התורה, התבטאה: 'לימדתי את עצמי לאהוב תכשיטים כשהם על נשים אחרות'. והיא עצמה בזה לכל עניני העולם הזה, כשכל מעייניה היו רק לגידולו של בעלה זצוק"ל. ואכן, הרבנית ע"ה דחתה כל מותרות בביתה, ביודעה כי חבל להשקיע בנכסי שעה ומוטב להקדיש את הזמן והמשאבים לחיי

עולם הבא, אך כאשר בכל זאת הציעה באחד הימים לסייד הבית, כי בעין נורמלית כבר היה הדבר מוכרח, נענה מרן זצוק"ל ואמר שאלו מותרות משום שכמה זמן חיים בסך הכל בעולם הזה, לשמע הדברים, הרבנית הבינה ללב בעלה וקבלה זאת מיד.

גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא רָע כֹּל יְמֵי חַיֶּיהָ

כל בר דעת יודע כי כל ימיו גמל רבינו רק טוב עם כל אדם, ולא אחת קרה שבמקום להודות לו על נקיותו והנהגתו לזכות את כלל ישראל, ניסו להשתלח ולפגוע ברבן של ישראל.

סיפור נורא שח לנו בעל המעשה: זכיתי והצטרפתי לאחת מנסיעותיו של רבינו לירושלים)באותה נסיעה אף עלה לנחם אבלים אצל מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ביושבו על פטירת בתו הרבנית ברלין ע"ה), שבמהלכה השתתף בשמחת בר מצוה לנינו שהתקיימה באולם ברח' כי טוב בירושלים, היה זה לאחר התקופה המתוחה שבה יצאו הרבה פאשקווילים לבושתנו כנגד רבינו על ידי חוגים קנאים בעיר, ובשל כך היה מתח כל הזמן שמא יקרה משהו עם הדיירים שם.

ואכן, כאשר יצא מהאירוע, קבוצת נערים מנוערים ששהו במעלה הרחוב בפינת רח' עלי הכהן החלו בצווחות קולניות מאוד כדרכם. מיד גוננו המקורבים על רבנו והכניסוהו במהירות לרכב. כשנכנס שאל מה קרה. חדב"נ הגר"ז ברלין אמר לו בבדיחותא)כדי להפיג את המתח) שהיו שם קבוצת בחורים שביקשו שיקחו אותם למקום מבטחים בבטלנותם... רבנו הבין מיד, והתעטף בשתיקה במשך מספר דקות עד שהרכב הגיע ליציאה מהעיר, לפתע פנה ואמר בקול בהאי לישנא: 'אינני מבין מה מרוויחים אנשים שאינם מוחלים למי שציער אותם, הרי אותו אחד יכול להיענש על כך, והרי כל שחבירו נענש על ידו אינו נכנס למחיצתו של הקב"ה'. כל הנוסעים היו המומים ממש, וחדב"נ העיר, שהרי מצינו בגמרא שאמוראים הקפידו ונענשו בסיבתם, ורבנו הגיב מיד, 'אבל מה מרויחים מכך? הרי בסוף הכל בא בחשבון...'

דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ

שח לנו נכדו, "שמעתי מסבתא ע"ה, כשהיה מרן מוסר שיעורים בימי הקיץ בישיבת פוניבז', היו הבחורים רוצים שלא יהיה לו חם, וכשהיו מדליקים את המזגן או המאוורר היו מכוונים אל הכיוון שלו. מרן ראש הישיבה היה אדם חלוש, ותמיד הצטנן מכך, אך הוא לא רצה לומר דבר כדי שלא לצער את התלמידים שטרחו עבורו, והשתדל ללבוש בגד צמר לחמם עצמו. כשאשתו הרבנית היתה פוגשת אחד התלמידים, הייתה מבקשת שיחוסו על בריאותו ולא יכוונו את המאוורר או המזגן לכיוון שלו.

הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ

לא רבים יודעים, אבל חלוקות הדעות אימתי עלו מרן זצוק"ל ורעייתו ארצה. לאחרונה נחשף מסמך מקורי של רשימת העולים של מוסדות היישוב קודם הקמת המדינה, בו נרשמה כניסתו של מרן זצוק"ל והרבנית ע"ה לארץ הקודש עם הגעתם - בתאריך ח' בתמוז תש"ה. כנהוג באותם ימים בכדי לקבל אשרת כניסה היה צורך להשיג מקום שמוכן לקלוט את העולים, ובמסמך צויין כי מרן הגראי"ל שטינמן ורעייתו הרבנית תמר ייקלטו בקיבוץ 'חפץ חיים'. הם הגיעו באוניית 'אולטרה פלוס', שהפליגה מאירופה מיד לאחר סיום מלחמת העולם השנייה, בה הגיעו יחדיו קרוב ל-400 עולים בעליה ליגאלית - ונחשבה לעליה גדולה באותה תקופה.

הרבנית סיפרה כי במשך כל ההפלגה באוניה ממרחקים, לא יצא הרב אל הסיפון לראות את הים ולו פעם אחת. הוא היה ספון כל העת בחדרו וישב ולמד ללא הפסקה. עוד ספרה, שכל ימיו הכיר טובה למי שסייע לו בכך, רבי זאב וולף רוזנגרטן שהשיג עבורם את הסרטיפיקטים, והנגיד רבי לייבוש רובינפלד, ששילם את עלות הסרטיפיקטים. כל הימים הוא הוקיר להם טובה שהביאו ממרחק לחמו.

וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה

סיפר הגר"ש אלפא שבתקופה שלמד בישיבת כפר סבא אצל רבנו, הוא הבחין שמרן היה בא בבוקר עם עיניים אדומות מאד מחוסר שינה. הוא החליט לבדוק מתי רבינו עולה על יצועו לנום. "חדרו היה סמוך לחדר שלנו. התארגנו כמה בחורים וחיכינו עד שלש לפנות בוקר עד שנרדמנו, אבל הוא עדיין המשיך ללמוד עד הבוקר. הרבנית ע"ה היתה אומרת על הלימוד בלילות של רבנו - אני לא מספרת זאת לאף אחד בעולם הזה, ושומרת זאת למעלה לעולם הנצח...

וסיפור מופלא שח אחד ממקורביו שהתרחש ביום שהועבר שידור וידאו לארה"ב למען 'לב לאחים'. בדרך כלל היו מעבירים את השידור לעמק האלה עם צלחת מבחוץ, ומשם היה עובר באיזור לווין בי-טי-ושינגטון, שהוריד זאת לתוככי האולם בליקווד. "באותו לילה הגעתי למרן זצוק"ל לסדר זאת, ומרן ראש הישיבה השאיר את דלת חדר לימודו פתוחה, בכדי שאוכל להכין הכבלים ולסדר, שהרי לוקח זמן לתאם זאת כשבחוץ עמדה משאית הלוויין. כשנכנסתי בדומיה לחדרו לסדר החוטים, אני רואה בן אדם שמסתובב בבית כשפניו אינם אותם פנים שהכרתי, ואורו לא אותו אור, והמאור אינו אותו מאור, פאותיו היו מפוזרות ולא ראיתי מראה כזה מחיי בדמותו. זו הייתה הפעם היחידה שראיתי מראה כה מפחיד של אריה, ביקשתי מהצלם שהיה שם לשם תיעוד הכנס, שיכוון המצלמות בשקט ויצלם מראה זה לשניה אחת ואיזה ספר הוא לומד כשנראה כך, היה זה ספר קבלה...

אז הבנתי את שאמר לנו מרן לא אחת בשיעור על פרק חלק, כששאלנו את מרן ראש הישיבה על מה שיש בארץ 'מקובלים' רבים, וענה - תדע לך כלל שמה שקוראים לזה 'תורת הנסתר' לא רק כי זה נסתר מעמנו, אלא שכל עיסוקה חייב להיות בנסתר. מי שמתעסק בה בגלוי אין זה באמת. וזו הסיבה שאת לימודו זה הסתיר מעיני כל רואה בלילות. וזו הסיבה שפעם כלאחר יד התבטא, 'תדעו לכם שמרן הגרי"ש אלישיב בקיא בענינים הגדולים הללו של הקבלה', ושאלתיו מהיכן הראש ישיבה יודע זאת, וביטל עם ידו והעביר נושא השיחה. ופעם הגיע שליח עם ספר שקיבל מתנה מהגרי"ש שהיו בו הערות רבות בתורת הקבלה, והראש ישיבה דן עמו בכל פרט שנכתב שם לעומקו".

זָמְמָה שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ מִפְּרִי כַפֶּיהָ נָטְעָה כָּרֶם

פעם הדריכה הרבנית ע"ה את נכדתה אחרי החתונה, ואמרה לה שבעל ביישן לא צריך להפריע לה. 'מי שיותר מתבייש הוא יותר בן תורה'. ולנכד שהתחתן אמרה: 'אשתך צעירה, מנהלת בית פעם ראשונה ומבשלת פעם ראשונה, לכן אתה צריך להיזהר לא להתלונן. אפילו עוד עשר שנים, גם אם היא תאכיל אותך אבני שדה - אל תתלונן...'

חָגְרָה בְעוֹז מָתְנֶיהָ וַתְּאַמֵּץ זְרוֹעֹתֶיהָ

שחה שכנתם הרבנית לוינשטיין: זכינו והיינו כמשפחה אחת ובניי גדלו בביתו, והיו לו כבנים שאימצם בזרועותיו, במיוחד בני רבי יצחק זצ"ל. הוא הרבה לספר מגדלותו ותעצומות נפשו ולמד ממנו לקחים לחיי המעשה.

סיפור אחד אופייני שח לי בני, שבאחת ממסעותיו לגולה, רצה תלמידו רבי שמעון גליק שליט"א להראות למרן נפלאות הבריאה. מאחר שנסעו במטוס פרטי, ביקש מהטייס שיסע מעל מפלי הניאגרה המרהיבים, ומרן יוכל להתפעל מנפלאות הבריאה הגדולים בתבל כראוי, והציעו לו לראות זאת. מרן קם ממקומו בכדי להתקרב לחלון להביט על זרנוקי המים האדירים, ולאחר מכן התיישב שוב על מקומו, בני רבי יצחק זצ"ל שאל אותו מדוע מרן קם ושוב התיישב?!

השיב לו מרן - 'בתחילה חשבתי שאכן זהו פלאי הבריאה ולשם כך ראוי שאקום לראות ולהתפעל מכך. אחר כך בדקתי עצמי וגיליתי שזוהי רק סקרנות ואינני קם באמת מחמת ראיית פלאי הבריאה. ואם כך ישבתי בכדי שלא לרמות את עצמי שאני כביכול הולך לראות פלאי הבריאה ובאמת אני רק מספק את יצר סקרנותי'.

טָעֲמָה כִּי טוֹב סַחְרָהּ לֹא יִכְבֶּה בַלַּיְלָה נֵרָהּ

הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין סיפר: נכנסתי פעם ביום שישי אחר הצהרים למעונו של מרן זצוק"ל כשהיה כבר לבוש בבגדי שבת והכין עצמו לכניסת השבת, ועיניו זולגות דמעות. כששאלתיו על מה ולמה עיניו דומעות, הציע לי ללמוד איתו את הגמרא במנחות (יח.) באומרו - 'התרגשתי לראות בגמרא זו עד כמה חביבים דברי תורה אצל תלמידי חכמים, ואין זאת אלא מפני קדושתה היתירה של התורה'.

למדנו שוב את דברי הגמרא שאמר רבי 'כשהלכתי למצות מדותי אצל רבי אלעזר בן שמוע וכו', שנה לי וחזרתי על כל תלמידיו, ובקשתי לי חבר ולא מצאתי, עכשיו ששנית לי פסול, החזרת לי אבידתי זלגו עיניו דמעות של רבי אלעזר בן שמוע

אמר: אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר, קרא עליו המקרא הזה מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי'. ומכאן אפשר ללמוד על מידת השמחה שצריכה להיות לאדם עם כל חידוש שהתחדש לו בתורה, גם אם על ידי החידוש התגלה לו רק השם של מי שאמר מימרא מסוימת ותו לא, וכפי שמסופר שם בגמרא. התרגש רבינו ועיניו זלגו דמעות.

יָדֶיהָ שִׁלְּחָה בַכִּישׁוֹר וְכַפֶּיהָ תָּמְכוּ פָלֶךְ

בחיי הרבנית ע"ה רוב מאכליו היו מגיעים מבית בתה, מלבד הירקות, ומסוף ימיה גם הירקות. זאת מלבד ככרות הלחם, שנרכשו אחד מדי שלושה לטחינה לצורך הדייסה, וכן מאכלים חלביים שהיו אחרים אחראים על כך. אך מרן זצוק"ל היה משלם על כך לחתנו 500 $ פעמיים בשנה, ותמיד היה אומר לו שזה מדי הרבה כסף כלפי מה שקנו עבורם.

בנו הגר"ש מספר בשם אדם שהיה עם מרן זצוק"ל במחנה שאונברג בשוייץ, ובהמשך עלה לארץ הקודש, שרבנו כל יום היה נותן לו את המנה שקיבל באחת מארוחותיו. וכששאל הגר"ש את רבנו על כך הגיב: 'אתה יודע שאני לא אכלן גדול'. אך בנה מספר, שהבין מאמו הרבנית שכל תקופת המלחמה (מיד אחרי נישואיהם) היה ממעט מאכילה משום השתתפות בצער הציבור. וכנראה שנהג כן גם קודם נישואיו וזה גם היה הטעם שיכל לתת לו מארוחותיו. ויש האומרים שעשה כן משום חיבוט הקבר.

כַּפָּהּ פָּרְשָׂה לֶעָנִי וְיָדֶיהָ שִׁלְּחָה לָאֶבְיוֹן:

פעם הרבנית ע"ה סיפרה מעט לנכדה על התנאים הדלים והנוראים ששררו בביתם בשנים קודמות, והנהגותיהם בתקופה זו. ולמחרת קראה לו ואמרה שהיא מצטערת על מה שסיפרה אתמול, ושלא יספר לאחרים, פן רבנו יצטער מכך. בין היתר סיפרה על תקופות הדחק בימים ההם. פעם ילדיה היו חולים, והרופא הבחין שמלבד שהם חולים הם חלשים מאוד, והתעניין האם הם אוכלים בשר. "בשר? מנין לנו בשר?!" תמהה הרבנית. עמד הרופא וכתב "מרשם רפואי"! להאכיל את הילדים בשר... (קו' צדיק כתמר יפרח)

לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג כִּי כָל בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים

בחשון תשס"ה הגיע מרן לז'נבה, כשהיעד - כולל 'תורת חיים יעקב' - מיסודו של הנגיד רבי רפאל הררי. בעיר הכל כך בינלאומית הזו בה קבע גם האו"ם משכנו, כמעט אין זיהוי לאומי. בליל עמים ובליל שפות. ופתאום, משהו כל כך יהודי, משכן לד' ותורתו. מי שתרגם את שיחתו של רבנו היה הגאון רבי יצחק וויל שליט"א ראש ישיבת אקס-לע-בען. העיירה הזו היא מקום קטן אבל מרוכז, לתוך 'גטו' רוחני - במובן החיובי של המושג. מעל העיירה מתנשא שלג הפסגות של הרי האלפים. ולמרגלותיהן, לאורך השנים לומדים את אווירת בית המדרש שנושם אויר פסגות שלג ומתחמם באורה של תורה.

בהכוונת מרנן ורבנן זצוק"ל - גדולי הדורות, הותר ללמד שם לימודי חול כהוראת מקום. כששמע זאת מרן הוא בקש לשנות. אולי בכל זאת אכשר דרא, אף שבמציאות הצרפתית זה היה נראה חלום רחוק. הוא בא ותבע שיחומו לאור התורה וינזרו מלימודי החול הקרירים והמושלגים.

שלוש שנים חלפו עת הגיע רבנו שוב לז'נבה. מי שהגיע לתרגם את דבריו - היה ראש ישיבת אעקס-לע-בען. יחד עמו הגיעו עשרות בחורים תלמידיו. כל אלה לומדים באעקס-לע-בען תורה על 'טהרת הקודש ללא לימודי חול'. שלוש שנים אחרי, הביא הגר"י וויל מתנה לרבנו בהציגו את תלמידיו: 'ראה! שלי, שלך הם...'

מַרְבַדִּים עָשְׂתָה לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ

באחד הימים הגיעו בני זוג לשוחח עם מרן זצוק"ל בענייני שלום בית. תוך כדי המתנה בחדר הסמוך לחדר לימודו, פנו לפתע והלכו משם. כשבירר הרבנית מדוע עזבו את תורם בטרם קיבלו מענה לשאלתם הסבירו בני הזוג: 'באנו להתייעץ בענייני שלום בית, אולם אחרי שראינו כיצד נראה בית הרב, כבר הכל טוב לנו והשאלה נפתרה...'

בחדר הכניסה לביתם עמד מקרר 'אמקור' ישן, כשהתקלקל המקרר התעקשה הרבנית לתקנו ולא להחליפו במקרר חדיש יותר. ולאחר שנשברה הנעילה בו, הוסיפו מנעול מאולתר והמקרר נסגר כמחסן. כששבק המקרר חיים לכל חי, ביקשה הרבנית להשיג מקרר משומש מאותו דגם, אלא שהשגת מקרר מדגם כה מיושן היתה בלתי אפשרית, לכן נרכש מקרר משומש מדגם מתקדם יותר.

הרבנית ביקשה להכניסו לחדרה ולא להעמידו בהול הבית כבעבר, וכששאלוה לסיבת הדבר אמרה בפשטותה - 'במעלות התורה עולים רק על ידי פת במלח תאכל. המקרר הוצב כאן כי כאשר היו באות נשות אברכים לבכות על קשייהן, הייתי מראה להן את המקרר, ומסבירה להן שרק עם מקרר כזה אפשר לגדל תלמיד חכם בבית. עכשיו כשיש לי מקרר 'חדש' שאינו אלא מותרות, איך אנחם אותן. אם אין ברירה לפחות שלא יעמוד במקום גלוי לעין...'

הייתה רגילה לצטט ממרן שהקב"ה נותן כסף לאדם בכדי שיהיה לו במה לפדות את עצמו ולעשות בו מצוות, ומה הולך אותו אדם ועושה עם הכסף? רכישת ארונות יפים וכדומה. בני משפחתה מעידים כי מעולם לא הוצרך מרן ראש הישיבה ללכת לחנות או לסידורים אחרים. הכל נטלה עליה הרבנית לבל יופרע מלימודו.

נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם זִקְנֵי אָרֶץ

כשאושפז פעם מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א בזיהום קשה, שלחה הרבנית ע"ה לשאול את רבנו מה סיבת החולי. ואמר

שעכשיו הוציא מרן הגר"ח את הספר 'ארחות יושר', ונמכר בהרבה עותקים תוך זמן קצר, והיה בזה עין הרע, ולכן חלה. וכששמע זאת מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר שהרי בבני ברק אין עין הרע, והשיבה הרבנית ע"ה בחכמתה הרי אתה נוסע לסנדקאות מחוץ לבני ברק, ויתכן ששם חל עליך עין הרע. הרבנית שלחה את כיפת מרן הגר"ח לדודו הצדיק ר' רפאל לוין שעשה על זה לחש, והתאושש מיד.

סיפרו למרן הגר"ח קניבסקי שליט"א דברי רבנו שחושש להוציא לאור חיבור נוסף, כי כל פעם כשמוציא ספר מרגיש לא טוב, ותולה הדבר בעין הרע. מרן הגר"ח הגיב שסיכוי קלוש שכך יקרה. וכל זה בשאר בני אדם. אבל רבנו אין לו בכלל מה לחשוש. שכל החשש הוא במוציא ספר להתפאר בו ולא לש"ש, אבל רבנו אינו שייך לזה, ואדרבה יהיה בזה סגולה שיאריך ימים.

סָדִין עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר וַחֲגוֹר נָתְנָה לַכְּנַעֲנִי

שח הגאון הגדול רבי דב יפה זצוק"ל: "רבינו שמסור נפשו לרווחת אברכי הכוללים, הרבה לומר שרואים בחוש בתקופתנו שכלפי אברכים יש הנהגה ניסית שלא כדרך הטבע, הן ביחס לפרנסתם ולחיתון הילדים. הקב"ה מנהיג האברכים בהנהגה מיוחדת שאינה נחלת אלו שעזבו את הכולל לשם פרנסה. אך זאת בתנאי שלא יכלו ממונם על מותרות כאורחות הגויים, ובעיקר שישימו בטחונם בד' וישליכו עליו את יהבם ולא ירבו בהשתדלויות שמבטלות מעסק התורה ועומדות בסתירה לביטחון אמיתי בהקב"ה".

עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן

כל ימיה החדירה הרבנית אף בקרב ילדיה כמה דרכו של מרן זצוק"ל היא הדרך הבטוחה להגיע לייעוד החיים. כששאלוה אם לא מתקשה בכך שאינו מסייע לה במטלות הבית ועסקו כל כולו בעמלו בתורה, אמרה בגילוי לב כפי שמצטט אחד מנכדיה - 'את הסיפורים האמיתיים כמה הוא התאמץ לעמול בתורה בכל כוחו, אני לא מספרת לכם כאן, את זה אני שומרת לעולם הבא...'

אך על הפשטות האמתית שהייתה בה מסירות נפש- תיארו בניו - זו הייתה תקופת מגוריהם בכפר סבא, כאשר לא היה מי שיסייע בגידול הילדים מלבד הרבנית. עם זאת לא הסכימה שיסייע לה בכך, והייתה מיטלטלת עם כל ילדיה לקופת חולים או לקניות. מעולם לא בקשה מבעלה להישאר ולשמור על הילדים כדי להקל מעליה את המסעות המעייפים.

ידוע הסיפור שכאשר כמה חודשים לא חילקו משכורות בישיבת כפר סבא, ולאחר תקופה רצו לשלם לרבנו את כל החובות, הוא ענה בטבעיות שאינו צריך. "כבר עברתי כל החורף. תשלמו לי רק מכאן ולהבא". נכדתו מספרת את המשך הסיפור הבלתי ידוע כפי שתיארה פעם בגילוי לב הסבתא - 'באותם ימים כל מה שאכלו בביתם בוקר צהריים וערב, היו חצילים, אותם קבלו בזול כי היו בסמיכות שדות חצילים לרוב. הרבנית התאמצה להכין שלש ארוחות מחצילים כל ארוחה משהו אחר, שיערב לילדים, ולא יחושו שכל העת אוכלים רק מאכל אחד בלבד. את השחוק האמיתי הם שמרו עמהם ליום האחרון בהגיעם לעולם האמת'.

פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ

הרבנית שטינמן ע"ה סיפרה, כי פעם לא חש רבנו בטוב במשך כמה ימים, ולא יכול היה לקבל קהל. לילה אחד דפקו אב ובנו דפיקות נמרצות על הדלת. האב אמר כי מדובר בעניין של פיקוח נפש ממש, שאינו סובל דיחוי. כיוון ששמעה כך, סברה הרבנית לתומה שאכן יש להכניסם גם בשעה זו. היא שאלה את בעלה אם יוכל לקבל את השניים העומדים בפתח ופיקוח נפש בפיהם, והוא הסכים שייכנסו. הם אכן נכנסו בזריזות, וכעבור כמה דקות יצאו בסבר פנים מחוייכים ומרוצים.

הרבנית התפעלה מהפתרון המהיר לבעיית פיקוח נפש וחרגה ממנהגה והתעניינה אצל השואל: 'מה היה המקרה הדחוף?'

האיש השיב, כי בימים אלו מגישים רשימות לבחירות לכנסת, ובא לשאול אם כדאי לו להגיש רשימה לבחירות. 'כיון שמועד ההגשה מסתיים בעוד שעות בודדות בחצות הענין דחוף במיוחד' - 'נו, ומה השיב לכם הרב?' התעניינה הרבנית.

'הוא ענה לי שלא אגיש מועמדות, כי אף אחד לא יבחר בי חוץ ממנו', ענה האיש בהצביעו על בנו...'

לאחר מכן שאלה הרבנית את מרן כיצד קרה שהשואל יצא בחיוך, וענה בבדיחותא: 'כנראה הוא חשב שרק הוא יצביע לעצמו, ושמח להיווכח שברור לי כי גם בנו יצביע לו, ויהיו לו שני קולות...'.

צוֹפִיָּה הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל

זכרונות ייחודיים מהציפיה של הרבנית ע"ה לבואו של בעלה להכין לו לחמו, שח לנו אחד מנכדיו: "סבתא ע"ה הייתה מידי פעם צופה אל הדרך מאדן החלון לראות האם כבר סבא מגיע הביתה. זאת בכדי שתוכל לכוון את חימום הארוחה כך שתהיה מוכנה בדיוק בזמן שיכנס הביתה ולא יצטרך להמתין לה.

ופעם בשמחת בר מצוה כשהציעו לו לאכול עוגה, לא הסכים ואמר: 'כבר קרוב לחמישים שנה שלא אכלתי עוגה, אולי פעם אחת'. גם בשתיה לא שתה קפה, תה או שתיה מתוקה אלא רק מים חמים בדבש.

קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ

כשנשאלה הרבנית ע"ה לא אחת מה יכולות בנות לעשות כדי לגדל כמוה בבית בעל גדול, ולזכות לבנים ת"ח, הייתה אומרת בפשטות את שרגיל היה לומר בעלה זצוק"ל - 'זכות גדולה זכה דורנו. בעבר היו חוגים מקרב שומרי התורה ששלחו חלק מילדיהם לעבוד ולהביא טרף לכלכלת ביתם. לא היה מובן מאליו שבחורים נוסעים ללמוד לישיבות. אולם כיום השתנו הדברים מהקצה אל הקצה, כאשר גם אותם חוגים שולחים את בניהם רק לישיבות קדושות. בדומה לזה, בדורות עברו היו כאלו אף מקרב שומרי התורה שלא רצו שבנותיהם יקימו את ביתם עם בני ישיבות, כאשר בן ישיבה היה שם נרדף לבטלן וכו'. אולם כיום ב"ה איכשר דרא והשתנו הדברים, עד שאין בית מקרב שומרי התורה ללא הבדל חוג ועדה, שאינו שואף שבנותיו

אבא, תודה!

דמי החנוכה הטובים ביותר שיאפשרו לי בעז"ה ללמוד בשקט...

התוכנית הכדאית ביותר

מסלול	גילאים	מס' יחי'	סך תרומה חודשית	מספר תשלומים	סכום כולל של התרומה	סך הלואה	החזר חודשי	מענק
פריסה מורחבת	ילדים עד גיל שלוש (לא כולל)	1	50 ₪	192	9,600 ₪	40,000 ₪	260 ₪	6,400 ₪
		2	100 ₪	192	19,200 ₪	80,000 ₪	520 ₪	12,800 ₪
		3	150 ₪	192	28,800 ₪	120,000 ₪	780 ₪	19,200 ₪
		4	200 ₪	192	38,400 ₪	160,000 ₪	1,040 ₪	25,600 ₪
		5	250 ₪	192	48,000 ₪	200,000 ₪	1,300 ₪	32,000 ₪
		6	300 ₪	192	57,600 ₪	240,000 ₪	1,560 ₪	38,400 ₪

אלפי משפחות נהנות מהלוואות הגמ"ח המרכזי בזכות מאות אלפי יחידות שנתרמו מכל שכבות הציבור וסייעו לאלפי זוגות צעירים להקמת בית ולרכישת דירה. הגמ"ח המרכזי בנוי על תוכנית כלכלית אמינה שהוכנה ונבדקה ע"י כלכלנים ורואי חשבון. התוכנית מתבססת על תזרים התרומות וההחזרים החודשיים של ההלוואות, ואינה מסתמכת על פיקדונות כלל.

240,000 ₪ מחתנים את הילדים בכבוד הלוואה אחת בלי גלגולים.

תכנית פריסה מורחבת | פריסה של יותר מ-150 תשלומים | תרומות ממעשר כספים לכתחילה

רכז נציגים הרב אברהם ארנפרוינד:
074-7122900

חדש! ניתן להצטרף גם בעמדות נדרים. ניתן לציין את שם הנציג

הגמ"ח המרכזי
שע"י גמ"ח לבית ישראל (ע"ר)
בברכתם ובעידודם של גדולי ישראל שליט"א

לנציג באלעד ר' יחיאל ארנפרוינד 074-7122901	לנציג באופקים, נתיבות, תפרח ר' יחיאל ארנפרוינד 074-7122901	לנציג באשדוד ר' שמואל גנץ 074-7122902	לנציג בביתר עילית ר' פנחס רובין 074-7122903	לנציג בבית שמש ר' דוד שלמה שוורץ 074-7122904	לנציג בבית שמש ר' יעקב שמעון הירש 074-7122923	לנציג בצפון בני ברק ר' אברהם טאובר 074-7122909	לנציג בב"ב קהילות יעקב ר' אליהו גפני 074-7122906
לנציג בב"ב ויז'ניץ ר' משה דוד שטיין 074-7122907	לנציג בב"ב עזרא נחמיה ר' יהושע קינד 074-7122908	לנציג בב"ב רמת אלחנן ר' מרדכי פנחסוב 074-7122905	לנציג בב"ב פרדס כץ ר' מרדכי בריך 074-7122914	לנציג בפתח תקוה ר' נפתלי שטרנברג 074-7122911	לנציג בפתח תקוה ר' יוסף מונטג 074-7122912	לנציג בחיפה ר' אפרים וינברג 074-7122913	לנציג בצפון וקריות ר' יוסף גינזבורג 074-7122915
לנציג בירושלים ר' שלום גרין 074-7122920	לנציג בי-ם' מאה שערים ר' רפאל לויפער 074-7122917	לנציג בי-ם' נווה יעקב משפחת מונטג 074-7122919	לנציג בי-ם' גבעת שאול ר' משה צאודר 074-7122916	לנציג במודיעין עילית ר' ברוך זילבר 074-7122921	לנציג במודיעין עילית ר' חיים יעקב פרידמן 074-7122910	לנציג ברחובות ר' שלמה מונטג 074-7122922	לנציג הכוללים ר' ברוך זילבר 074-7122921

יינשאו לת"ח, וזה נהיה הכבוד הגדול ביותר עבור כל משפחה, דבר שלא היה מובן כלל בדורות הקודמים. כאשר יש אווירה מיוחדת של תורה, וכל הסביבה והחברים מעוניינים ללמוד רק בישיבות, אז מה יש לו לבחור לחפש ברחוב בתענוגי העולם הזה החולפים והולכים וכדמיונות שווא הם, ומה יש לבת ישראל לשאוף אם לא לבן תורה אמיתי שיגדל ויצמח כל חייו, ויצמיח אותה עמו בעזרת ד'".

רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה

נכנסו אנשי חינוך למרן וביכו בפניו אודות ההוצאות הרבות שנופלות על כתפי ההורים בהוצאות הנישואין, והמסתעף מהם.

דיבר על כך מרן בכאב על שיש דברים רבים שניתן לחסוך בהם, וציטט בתוך דבריו את דברי מרן הח"ח בספרו 'שפת תמים', שכתב 'שמתוך אלו המותרות, רבו בזמנינו הוצאות הנישואין במלבושיהן, עד שרבות בנות באות לידי בזיון בהגיען לפרק נישואיהן. אב ואם בוכים ומבכים, ואין להם מושיע. וכהנה רעות רבות וצרות... ומי גורם לכל זה אם לא ריבוי הוצאות ומותרי המלבושים שנעשו קבע בעו"ה, שגורמים בזה רעה לעצמם בזה ובבא, וגם לכל העולם כולו'.

שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִתְהַלָּל

באחת משיחותיו אמר - בדרך כלל האברכים לומדים תורה מתוך הדחק ולא ברחבות, ובן אדם שהוא מתוך דחק הוא ממורמר. אבל זה מפני שהוא לא יודע עד כמה חשוב בעיני הקב"ה לימוד התורה מתוך הדחק כמו שחז"ל אומרים בסנהדרין: 'שקר החן זה דורו של משה, ואח"כ דורו של חזקיה, ומה זה אשה יראת ד' היא תתהלל זה דורו של רבי יהודה בר אילעי שהיו ששה מתכסין בטלית אחת'. נמצא שכל מה שלמדו תורה בימי חזקיה שנעץ חרב בבית המדרש ואמר מי שלא יעסוק בתורה ידקר בחרב, וכן דורו של משה רבינו שכל כלל ישראל למדו תורה, וכל זה לא חשוב כדורו של רבי יהודה בר אילעי שהיו מתכסין ששה בטלית אחת שהיו עניים ולומדים תורה מתוך הדחק. נמצא שזוהי החשיבות הכי גדולה מה שיש, וצריך האדם לשמוח ללא גבול.

תְּנוּ לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ

אם מביטים על מעשי ידיו של מרן זצוק"ל בכל מפעלות התורה, החסד והחינוך שהטמיע בתוכנו, אין להם סוף. אבל בשיחה מיוחדת עם בנו ממשיכו הגר"ש שליט"א הוא תיאר את מה שהתהלל בו אביו באמת: "כל ימיו עשה את מה שצריכים לעשות, גם במסעותיו למדינות הים לקירוב רחוקים - אבא זללה"ה התנתק מסדר יומו הקבוע משך עשרות שנים ונסע. הוא עשה זאת לאחר שהבין שזו משימה שמוטלת עליו לעשותה. במהלך המסעות הללו, אנשים שצעירים ממנו בעשרות שנים - חשו מותשים, ביקשו לנוח מטלטולי הדרך. לא כן אבא. הוא נדד ממקום למקום, ניצל את הטיסות והנסיעות ללימוד, ונשא דברים בעשרות כינוסים בזה אחר זה, ברצף שאמור לעייף אפילו אדם שכוחו במתניו. מדוע זה כך? כי אם זה מה שצריך לעשות, אז עושים. אצלו זה היה כנטילת לולב: כשצריך ליטול לולב - נוטלים ואין מקום להתחמק. הוא הרגיש אחריות, ומילא זאת בשלימות.

בשנת תשנ"ח החליט אבא זללה"ה לפתוח את ישיבת 'אורחות תורה'. פתאום, כשהוא אדם זקן, הוא לא יושב בשלווה אלא מחליט שצריך עוד ישיבה גדולה, שתהיה עוד פוניבז'. הוא היה כבר בגיל שמונים וכמה, ודווקא אז הקים את ישיבת אורחות תורה, וקרא לה 'אוּנְזֶער ישיבֶה', הישיבה שלנו. לא אחת התבטא עליה - 'מַיין בן זקונים'. הוא דאג לכל פרט בישיבה, ועמד על האבניים, ומה ראה להקים ישיבה לעת זקנה? כמה חשב שיזכה עוד לראות את הישיבה - שנה? שנתיים? שלוש? הרי אנשים בגיל הזה הולכים כבר לעולם שכולו טוב, הוא לא ידע שהקב"ה יזכה אותו באריכות ימים עד גיל 104. מדוע עשה זאת? כי הרגיש אחריות, והוא חש שזה הייעוד שלו בחייו - להרבות תורה, להקים ישיבות".

"ולצד זאת" - שוזר הגר"ש שטינמן שליט"א באוזננו את חוטי הזהב של חיי נשמת התורה שפיעמה באביו - "רוב ימיו עברו עליו בצנעה, ללא פרסום, כי שיטתו הייתה: כל זמן שמסתדרים בלעדיי - אני לא מתערב. לכן לא השתתף בעצרות וכינוסים. עד שלא נותרה לו ברירה".

אכן, למרות היותו מנהיגו של דור, התואר היחיד שהתפאר בו היה 'ראש הישיבה'...

הוא התפאר? **אנחנו** התפארנו, אבא לא התפאר בכלום. בדורות האחרונים זה התואר הכי חשוב ששמח בו.

עוד דף / י. נוימן

עוד דף נהפך, עוד אחד,
מעלעלים...
עיניים נצמדות
לשורות, למילים,
פסוק עוד פסוק – ערימות ערימות
של פסוקים, של פרקים
קומות על קומות
ועולים הם כולם, למעלה פורחים
אל כסא הכבוד
לנצחי נצחים.
כך כבר במשך שס"ה של ימים
כולנו – הציבור הענק –מקיימים
את בקשתו האחרונה
השלוחה–
של מרן הגאון רבי אהרן יהודה ליב
זכר צדיק וקדוש לברכה.

ספרי תהילים נגמרים, נגמעים
בזה אחר זה למאות נמלאים
והכל מכוחה של בקשה מצטנעת––
שעד השמים
מגעת,
נוגעת.

יעלו כך אל–על אותם המלאכים
היוצאים מתשר"ת, תש"ת ותר"ת
אלפי אלפים
פרקי תהילים, ואותם הדפים
וימליצו טוב על מכירי הטובה,
כי לעילוי נשמה למנצח על איילת
השחר
הם עושים באהבה...

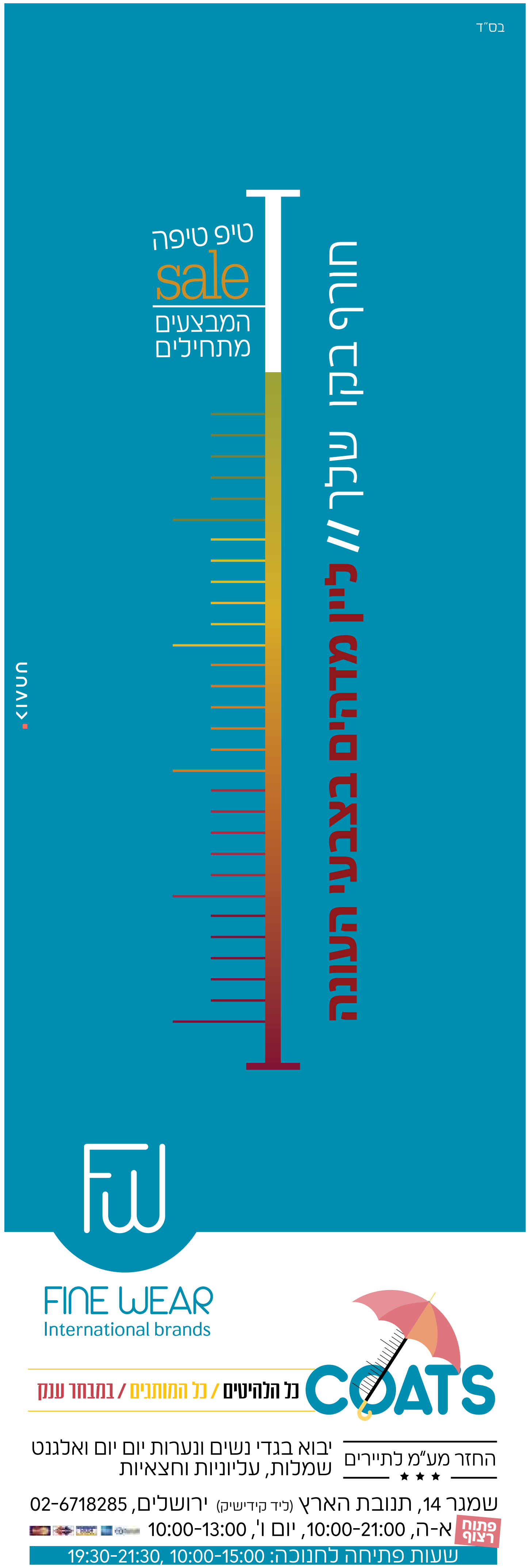

אחרי כיבוי אורות

זה קורה להם ביום אחד בהיר במיוחד או בלילה בלתי שגרתי: אור ד' נוגה עליהם, האמת ניצבת מולן בבהירות, והם מבטיחים לאחוז בה לנצח. אחר כך, או בעומק תהליך התשובה משהו משתנה: האמת עדיין ברורה ומאירה, אבל לצידה קמים גם הקשיים, והן כבר לא ב'אורות'. מה נותן כוח בחלק המואר פחות בתהליך התשובה? בעלות תשובה מוכרות מרימות את המסך על החלק שלא תשמעו בסיפור אישי 'ככה חזרתי בתשובה' ונותנות נקודות אור לדרך של כולנו

שפרה ויספי

"כבעלת תשובה טרייה ישבתי מוקסמת משולחן השבת של מארחיי. אפילו החד פעמי נצץ באור מיוחד. ככה בדיוק רציתי. והשטריימל, או-הו, הרשים אותי והבטחתי לעצמי שבעלי ילך גם כך. חשבתי שנוכל לאמץ לעצמנו הכל מכל ... הייתי ב'אורות'. כל מצווה האירה לי כמו פרוז'קטור וכיווצה את הקשיים לצלליות קטנות. כמה שניסו להכין אותי לחיים אחרי שהאורות כבים, לא הבנתי את זה. הייתי צריכה לחוות את זה, על בשרי. וזה הגיע מהר משציפיתי'".

דקלה-תמר היא לא היחידה. הן כולן נשים מדהימות שעשו בחירה אמיצה ומודעת בחיים שיש בהם חיים. בעלות תשובה שהיום שאחרי, ובמקרה דנן, השנים שאחרי, כבר לא מאירים להן פנים בפלאש מבהיק. האמנם האורות נמוגו אל תוך אפילת הקשיים ומלחמת ההישרדות היום-יומית?

דקלה-תמר אנגלהרט, אמא לשבעה ילדים שהגדול בהם בן תשע והקטנה בת חודשיים מספרת בגילוי לב:

"לא ראיתי בסביבה שלי אף פעם משפחה גדולה במירווחים קטנים ולא תיארתי לעצמי שמדובר בעבודה סיזיפית ואין סופית. כבר לא היה לי זמן ללכת לשמוע שיעורים וגם אם היה לי זמן לא היתה בי סבלנות. כמו כל אמא נורמלית, עייפה. אבל אני לא ידעתי שככה זה, והרגשתי נורא ואיום. חושך מוחלט.

ואם לרגע בתמימות ובאמונה יוקדת חשבתי שאצליח לגייס עזרה מהמשפחה מהר מאד הבנתי שאני אפילו לא יכולה להתלונן, גם מינימום של אמפתיה אין לאף אחד לתת לי. 'זו הבחירה שלך', טענה כלפיי אמא שלי'".

לכאורה, מדובר בהתמודדות אישית, כל אחת במבצרה האישי, אך מפגשים איתן העלו את אותן דילמות ואתגרים ברמה זו אחרת. האישיות- עם תכונותיה, עברה ושאיפותיה מתערבבת עם השינוי הדרמטי שעשו- שינוי חיצוני, חברתי ואמוני. השלב בו האורות כבים מטלטל אותן והן מתאמצות לראות את האור בקצה המנהרה. הן יודעות שהוא קיים.

כל אחד הוא נר קטן

בהתמודדות אישית - הרב דן טיומקין, מחבר הספר: "במקום שבעלי תשובה עומדים" וממקימי ארגון "מענה" מביא הסבר מעניין ששמע **מהרב בזנסון:** "מה שמניע את בעלי תשובה, זה אורות. חרדים, המניע אותם אלו הכלים, המסגרת (לא שאין רגעים של אורות, אבל לא הם מה שבעיקר מניע)"

גל פלדשטרן מזדהה עם הדברים ומרחיבה את המבט מהחוויה האישית שלה:

"היום ברוך ד' יש לי בת בסמינר, היא מקבלת הרבה כלים. פי עשרה ממה שאני קיבלתי. וקיבלתי. המון. במדרשיה, בשיעורים. אבל, בשונה ממני, היא **חיה** את ההווי הזה מגיל מאד צעיר. היא רואה משפחות שהאבא אברך וכולם מתגייסים באהבה למען בית של תורה והסביבה נותנת לזה את מלוא ההערכה.

יש מסגרת תומכת. היא חיה את המציאות הזו ביום- יום. אני מקווה שהיא יותר מפוכחת ממני והיא יודעת שאין רק אוטופיה וחלומות וורודים.

אני לא ידעתי כמה שזה קשה.. חשבתי: 'נו, טוב, בעז"ה בעלי ילמד, אני אעבוד וזו תהיה ההשתדלות שלנו. הקב"ה ישלים את השאר'. (מה שנכון!) אבל מבפנים יש בלבול תהומי: לא ראית את זה בשום מקום לפני כן. אין לך כלים להכיל את המציאות הזאת. זו מציאות חדשה לגמרי. ובסביבה שלך אף אחד לא מעריך את זה. דווקא הפוך. גם הוריי וגם הוריו של בעלי לא מבינים את ההחלטה ה'שגויה' שלנו. וגם לנו היו פעמים שרצינו לסגת. מפלי דמעות נפלו אצלי שדודים על הכרית בגלל המלחמה הזאת על היום-יום".

דקלה חוזרת לדוגמא האולטימטיבית של שולחן שבת שבעלי תשובה חווים לראשונה כחוויה מכוננת: "אני חשבתי שכל הזמן שולחן שבת נראה כמו בציורים ובתמונות או בשבתות אירוח של בעלי תשובה... זה מה שצריך להיות. הילדים יושבים יפה, שרים, מכבדים וכו'. אף פעם לא גילו לי את האמת שגם אצלם לפעמים הילדים רבים, האמא עייפה ויש לחץ כלכלי כשאין כסף במה לעשות שבת. הרי הכל היה כל כך מושלם. מסנוור. וכשאצלי בבית העניינים חרקו לא ראיתי בזה משהו נורמלי. ראיתי בזה 'נפילה רוחנית'. משהו שצריך 'חיזוק'. 'בעייה'".

דקלה-תמר שופכת אור על ההתמודדות האישית: "בעיקר בהנהגות, אין ידיעה ברורה וכל הזמן צריך ללמוד לקרוא את המפה מהכיוון הנכון... אז מה מותר? מה אסור? ולצערי, אין מחק פלאים שמוחק את העבר. לפעמים מדובר בחוויות ילדות אמיתיות וטובות. להתנתק לגמרי מהמשפחה? מה נכון? מה כדאי?

והחלק המורכב והקשה ביותר הוא הפן הכלכלי שאז פעמים רבות בגלל שינויים במקום העבודה וגידול הילדים אוטומטית יש ירידה מיידית בפרנסה וזה מכביד על מלאי האנרגיה הרגשית שהולכת ואוזלת והתמודדות שלא הורגלנו אליה. לחיות ברמת חיים נמוכה כל כך ולהילחם על כל שקל".

וכולנו אור איתן

התמודדות חברתית - אם בהתחלה החרדים היו עבור בעלי התשובה גוש אחד מואר ושלם, מודל לחיקוי טוטאלי, עם הזמן הם מתוודעים לכך שיש זרמים שונים, מנהגים, קוד לבוש וניואנסים בין הקהילות שהם צריכים ללמוד היטב. ואז לא הכל מושלם והמציאות כמו שהיא מנפצת להם את השלמות שקיוו וציפו לה.

שירה צימרמן, פסיכותרפיסטית ומטפלת רגשית באומנות ב"נפשנו" של "בית חם", בעלת תשובה בעצמה, כתבה עבודה מרתקת על התהליך שעוברים בעלי תשובה והיא מקדימה:

"התלבטויות של בעלי תשובה לא דומות לאלו של חרדים מבית. אפילו בעלת תשובה עם וותק של שלושים שנה שנראית כחרדית לכל דבר ועניין נמצאת בתוך תהליך שדורש כוחות והתמודדויות".

היא משווה את התהליך שעוברים מהגרים בארץ זרה לזה שעוברים בעלי תשובה. מחקר חברתי של ד"ר **פני לואיס** מארה"ב מגדיר את השלבים שאותם עוברים המהגרים למודל התפתחותי בן כמה שלבים:

שלב הקונפורמיות - השלב בו מתאמצים ללכת בתלם. להסתגל, להזדהות. המהגר נוטה לגלות קונפורמיות עיוורת כמעט כלפי החברה הדומיננטית שאליה הוא רוצה להשתייך, תוך שהוא מתכחש למקורותיו ומנסה לאמץ לעצמו באדיקות את מנהגי החברה החדשה ללא עוררין. בשלב זה יש נטיה לעשות אידיאליזציה של החברה החדשה. להתעלם מהעוולות, להשתיק כל סוג של ביקורת, ולייקר כל מנהג חברתי. במקביל, יש נטיה לזנוח ולהתכחש לחברה המקורית ממנה הגיע המהגר. להשתדל להתרחק מחברת מהגרים כמוהו, ולעשות מאמצים עצומים להיטמע בחברה החדשה.

דקלה-תמר מביאה את עצמה כדוגמא לתהליך: "אני בהתחלה שיניתי את השם שלי לתמר. בלי דקלה. הבנתי שדקלה זה שם שלא מקובל באוכלוסייה החרדית ששאפתי להיטמע בתוכה. (אגב, גם אצל גל, התנערו משם המשפחה המעוברת שהיה להם וחזרו לשם פלדשטרן, 'הגלותי', בניסיון להיטמע בחברה) אבל מה שלא הבנתי זה שבעלי לא יוכל ללכת עם שטריימל ואני עם כובע על הפאה כשאנחנו לא משתייכים לאף חצר חסידית. היום זה מצחיק אותי, אבל אז האמנתי בזה בכל לב והייתי מוכנה לעשות הכל כדי שהילדים יתקבלו בחיידר החסידי (!) ואפילו לא הרשינו לילדים לשחק עם ילדים של משפחות אחרות בעלות תשובה... זה לא הגיוני, אבל יש אימרה כזאת שאומרת "אני לא מוכן להצטרף למועדון שמקבל אנשים כמוני"...

שלב הדיסוננס - שלב התמודדות עם סתירות והעדר התאמה בו מתחיל להיווצר סדק במערכת ההכחשה והביקורת, והמהגר מכיר בכך שלא הכל מושלם בתרבות החדשה שאליה הוא מנסה להשתייך. שלב זה מלווה בתחושות של מבוכה ובלבול. (ויודגש, אין הכוונה לחלילה לספקות בצדקת הדרך, אלא לקשיים בהשתייכות החברתית).

בעקבות זאת, מופיעה השלב השלישי - **ההתנגדות לתרבות החדשה** וגילויי רצון להיאחז במקורות שמהם הוא הגיע, תוך יצירת אידיאליזציה מסוימת המאדירה את תרבותו המקורית על פני תרבות החדשה. בשלב זה הביקורת רבה ופומבית. נוצרת גם נטיה להתאגד עם מהגרים כמותו, עם חברים מרקע דומה.

גל פלדשטרן מפתיעה כשהיא מתנגדת לקהילתיות של בעלי תשובה, כקהילה: "אנחנו לאחרונה עברנו דירה לירושלים, וחיפשנו דווקא שכונה חרדית מובהקת. אחרי תהליך ממושך חשבנו שהגיע הזמן להיטמע, מתוך בחירה. היינו גרים בקהילה של בעלי תשובה חמה ותומכת אבל הרגשנו שאנחנו צריכים לצאת מההגדרה המקבעת הזו של 'בעלי תשובה'".

"אולי יש שיתנגדו ויגידו שלקהילת בעלי תשובה יש רק יתרונות. ואולי קהילה כזאת היא תוצר של בלתי נמנע כי ברוך ד' יש הרבה בעלי תשובה והציבור גדל לכן זה רק טבעי ומתבקש שהוא יקים לעצמו מוסדות וקהילות. ועוד יותר, בגלל שלבעלי תשובה אין משפחה להתארח אצלה אז 'הקהילה שלך היא המשפחה שלך'".

אבל כמי שחיה בקהילה כזו אני יכולה לומר בזהירות רבה כי הרבה פעמים מה שמאחד את הקהילה זו נוסטלגיה שאפשר להתרפק עליה. הווי חיים משותף שקשה להתנתק ממנו והוא מייצר בעיות לא פשוטות במיוחד לגבי חינוך הילדים שנשארים תלושים ללא עוגן של שייכות, אך אין להם כתשובת המשקל את האיזון, את האורות שלנו היו..."

שלב האינטרוספקציה - בחינה והתבוננות פנימית, בו המהגר עורך חשבון נפש ובוחן את שתי התרבויות זו מול זו על מורכבותן, ולא בשחור- לבן, עד שהוא מגיע לשלב האחרון.

שלב יצירת סינרגיה - איזון, שילוב והעצמה של כמה גורמים, כאשר המהגר יכול לעשות אינטגרציה מודעת וביקורתית ולבנות לעצמו זהות הממזגת את העבר עם ההווה ואולי גם עם העתיד.

אפרת ברזל, מרצה למודעות רגשית יהודית:
"רוב החוזרים בתשובה חיים עם אורות ועוברים את השלב הזה של 'כיבוי האורות' (למעט אלו, השכלתניים שהאורות שלהם אולי אחרים, אורות של גילוי מדעי.) זהו משבר והוא חלק מתהליך שעוברים בעלי תשובה. תכל'ס, בעלי תשובה נידונים לגעגוע"

זהו השלב בו האדם המהגר יכול להגיע לידי פיוס עם תהליך שינוי הזהות.

אור חדש מפציע

התהליך הוא מתמשך ומורכב. ושירה צימרמן מסכמת ברהיטות את התהליך בעבודת המחקר שלה על ידי טיפול באמנות ויצירה עם נשים בעלות תשובה:

"מתוך תיאורי המרואיינות ויצירותיהן לגבי מהלך החזרה בתשובה עולה מוטיב 'מסע הגיבור'. מסע זה מבטא את תהליכי ההסתגלות לחיים, גיבוש זהות אישית וקבוצתית, והתמודדות עם רגשות, ומכשולים. מסע של חיפוש אחר עצמי אמיתי יותר. מציאה זו אינה סופו של המסע, כי אם תחילתו של מסע אחר, עמוק, פנימי ומשמעותי, לאיזון בתוך עבודת השם שלהן, בתוך הגילוי.

בדידותו של הגיבור היא הכרחית כי כל אדם מפלס לעצמו את דרכו מחדש ולבד. חווית ה'לבד' מאפשרת לפרט את תחושת גילוי הייחודיות שלו ונבדלותו מהאחר. הבדידות היא פועל יוצא של הנפרדות".

"כל המרואיינות תיארו חוויות של בדידות, כאשר הן עזבו את העולם החילוני ממנו באו, ולאחר מכן בתוך עולם היהדות החרדית, אליו בחרו להיכנס. גם מציאותה של קהילה, החיונית כקבוצת שווים המספקת תמיכה, אינה מונעת את הכאב הכרוך בתהליך האינדיבידואציה שאותו עוברת כל מרואיינת. לאחר ההתמודדות עם המשברים והקשיים שבדרך, המקבילים למשימותיו של הגיבור, תיארו המרואיינות, הן באופן מילולי והן ביצירותיהן, חוויה מחודשת של שיבה.

לאחר שיבה זו, מתקיימת שיבה נוספת, מתמשכת. תשובה אינה דבר שעושים פעם אחת ולתמיד, אלא מסע חיים, מסע מתמשך של שיבה רוחנית הביתה, אל עצמיותנו האמיתית . תוך 'סינכרון' של העולם הנפשי עם העולם הרוחני של היחיד. רק שיבה 'כפולה' זו מאפשרת גיבוש זהות שלמה ובריאה יותר, ובניית בית ייחודי, בית של חוזרים בתשובה".

אולם המסע נמשך. מדובר בתהליך ספירלי, תהליך של חיפוש מתמיד ועבודת המידות, אשר חוזר על עצמו במסע המתמשך לאינדיבידואציה. כך גם אמרו המרואיינות, מתוך הבנתן כיום, לאחר שנים בתוך התשובה: "... זו התחלה ולא ממש סוף, כי אנחנו לא בסוף. באמצע לדעתי, כל הסיפור הזה עוד באמצע. זה סוף של הבנה, של בירור, אבל לא סוף הסיפור אלא התחלה חדשה למשהו אחר... "

חיי געגוע

אפרת ברזל, מרצה למודעות רגשית יהודית ואישיות מרתקת בפני עצמה, עשירה בתובנות חיים שאתן וודאי נהנות לקרוא בכל שבוע בטור שלה "כור הברזל" מתבוננת לאורך כל השיחה

שירה צימרמן, פסיכותרפיסטית ומטפלת רגשית באומנות ב"נפשנו" של "בית חם":

"התלבטויות של בעלי תשובה לא דומות לאלו של חרדים מבית. אפילו בעלת תשובה עם וותק של שלושים שנה שנראית כחרדית לכל דבר ועניין נמצאת בתוך תהליך שדורש כוחות והתמודדויות"

מבעד לכמה פריזמות ומנתחת בצורה בהירה היבטים שגם נושקים אלינו, חרדים מבית:

"רוב החוזרים בתשובה חיים עם אורות ועוברים את השלב הזה של 'כיבוי האורות' (למעט אלו, השכלתניים שהאורות שלהם אולי אחרים, אורות של גילוי מדעי.) זהו משבר והוא חלק מתהליך שעוברים בעלי תשובה. תכל'ס, בעלי תשובה נידונים לגעגוע. אנחנו כל הזמן נתגעגע לתקופה שבה הרגשנו את האורות. בעלי תשובה עתידים להתגעגע כל חייהם לרגעי התשובה האלה, שהם לא רק רגעים, אלא אפילו שנים ראשונות שבהן היו בתוך התהליך".

אני מזדהה עם אפרת ומשתפת אותה בתחושה שלי שגם אנחנו חיות את הגעגוע הזה בלי להיות בעלות תשובה. כי יש שנים שבהן את מתגעגעת להווי הסמינר, להרצאות המרגשות, לתפילות ואין זמן ופניות רגשית.

אפרת מבינה לליבי: "נכון, כי זה משהו יהודי שעמוק וטבוע בכולנו. הנשמה חולת געגועים. אנחנו כל הזמן מתגעגעים. אפילו לחוויות ילדות ראשוניות של גילוי העולם כמו ההתפעלות מאבק שנראה באור או משב הרוח. אנחנו מתגעגעים לשלב הזה בעבר שלנו של ההתפעלות, של החידוש."

ובכל זאת, אני מנסה למצוא את ההבדל: לבעלת תשובה אין מאגר פנימי גדוש כמו שיש לבת סמינר חרדית. מה שהיא הספיקה- הספיקה, ומה אם לא? איך היא שורדת? מה מתחזק אותה? מה מטעין את המערכת הפנימית שתמשיך להאיר?

אפרת: "נשים בעלות תשובה יעשו הכל כדי למצוא את הזמן ללכת ולשמוע עוד שיעור. הן יעברו מסוג שיעור זה לסוג שיעור אחר, הן ישמעו מגוון של הרצאות בסגנונות שונים כי הן בחיפוש מתמיד אחר הדבר הבא שידליק בהן את הניצוץ מחדש. אגב, גם נשים חרדיות בשלב מסוים עוברות גם את התהליך הזה של שאיפה למצוא עוד רעיון, להתחדש ולהתרענן בעוד שיטה. האינרציה של היום-יום מנהלת אותנו ובגיל מסוים כולן מאבדות כוח ומתחילות לחפש במה להיטען". (וזה משאיר פתח לעוד שיחת עומק איתה.... י.ש.)

כיבוי אורות- למה ומתי זה קורה?

"בגלל הגיל שמתקדם, ההתמודדויות החדשות והשחיקה. רב שמבין ומכיר את נפשם יכיר היטב את השלב הזה של כיבוי אורות. זה שלב שאי אפשר לדלג עליו.

בכל פעם שאני פוגשת נשים בעלות תשובה בהרצאות או בקליניקה, אני זוכרת לברר עם עצמי, בכל שלב שאני עונה, לבדוק: איפה היא? באיזה שלב היא נמצאת של התשובה? היא כרגע באורות? היא לפני? היא אחרי?... כי משהי שהיא באורות, גם אם תנסי 'להרגיע' אותה בדברי

הגיון היא לא תוכל לתפוס אותם. היא לא שם. זה שלב חשוב להימצא בו להיות בתוכו, לחוות אותו. הוא שלב חשוב ומנוע גדול".

ואם מגיעה אלייך אישה כבויה לגמרי?

"אז אנחנו מדברות גם על אכזבה בכלל. כי אכזבה פוגשת אותנו בעוד מקומות: כשמשהו לא מסתדר בעבודה או כשחלילה לא מסתדרים עם ילד והוא לא תואם את הציפיות שלנו. אצל כולנו, עם האכזבה מתרחש מפגש ובירור פנימי: 'האם אני חיה נכון כשאין אורות? מה קורה כשאני מאבדת אורות בשגרה המנמנמת?'

בחיים האמיתיים כשהילד הולך לחיידר וחבר הציק לו, והשוקו נשפך, והמשכורת לא מכניסה מספיק צריך לחיות את האמונה ביום יום של שגרה. זה שלב של '**בגרות אמונית**' אחרי שעוברים את שבירת האורות, ואת האכזבה, והבכי, ואת הרצון לתקן, ולהילחם. הרבה בעלי תשובה מגלים את עצמם שוב בשלב הזה כי יש הבנייה מחודשת של כל התהליך מחדש. זו תשובה אחרת. נוספת. אמיתית".

דבר נוסף שאפרת שמה עליו את הפוקוס זה האשמה עצמית: "כשיש אכזבה משולחן שבת והוא לא כמו שחשבנו שיהיה, יש תסכול כשהדברים לא הולכים לפי הספר, כי ראינו ושמענו וקיווינו לטוב עם חינוך הילדים ואצלנו זה לא הולך חלק. או כשהשלינו את עצמנו שמעכשיו עם קיום תורה ומצוות כבר לעולם לא נכעס. וזה קורה. זו תחושה איומה. יש האשמה עצמית: 'נו, איפה טעיתי? איפה אני לא יודעת מה שהם (החרדים) יודעים? מה פספסתי?'

וכאן זה מאד תלוי באישיות והדברים האלו מציפים בחינה מחודשת של האדם עצמו: האם כשאני לא מצליחה משהו אני עוזבת? אני קוטלת את האחר? לכן התפיסה של ההתבדלות, בעיניי היא בועה שעלולה להתפוצץ".

"לשם כך חשוב הקרבה אל משפחה מאמצת שתהווה מודל אמתי ונכון לחיקוי וזו אחת הבחירות המשמעותיות ביותר של בעלי תשובה: לא כל משפחה מתאימה. כי לחיות גם את החלקים הפחות מוארים זו אומנות שמשפחות חרדיות רבות יודעות לחיות אותה. איזו משפחה מתאימה? רק משפחה שיודעת להסתכל על העולם החרדי בחיוך, ושייכת אליו בכל ליבה, מחייכת בסלחנות אבל חיה את השייכות הזאת וגאה בה...

בעל תשובה כשהוא נמצא ב'אורות' הוא מסונוור, וכל הצד האחר חשוך. בשלב מסוים הוא רואה רק את המאיר והטוב: את הויתור על החומריות, את החסד והעזרה, את ההתמקדות בעיקר. אבל האדם הוא יצור דואלי. הוא יכול גם וגם. גם יכול לראות את החושך וגם את האור, גם לאהוב וגם לשנוא. ולכן הוא צריך לראות את המודל הזה אצל המשפחה המאמצת".

"אחד המשפטים שריגשו אותי היה כאשר באירוע משפחתי של המשפחה המאמצת שלנו, אמר אב המשפחה, הסבא, שהתייחס אף הוא אלינו ממש כמו לילדיו: 'אתם אימצתם את משפחת ברזל וזה נראה שמשפחת ברזל קיבלה מכם המון אבל גם אתם קיבלתם מהם, לא פחות!'"

אפרת רק מבקשת לחדד עניין אחד באופן חד משמעי: "החרדים היו פה לפנינו. נקודה. אם רוצים להמשיך להיות מאירים ומוארים צריך להיות מחוברים למקור כוח שאפשר להיטען בו. ביקורת היא לא מקור כוח. מה הדבר שהאיר אתכם בעולם החרדי? חפשו את הטוב והיו אורחים של כבוד".

ולנו, בין אם אנחנו בעלי תשובה או חרדים מבית, נשאר להתפלל על השייכות הזו "שנהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה..."

מעט מן האור

לא הרבה שעות אור יכלה משפחתה של שפרה יוספי להעניק לילדי הקלט שהגיעו מסיבות חרום לימים ספורים או לשעות ספורות אל ביתם, אבל לפחות אלומת אור מרוכזת| ערב חנוכה מתיישבות שפרה יוספי ואימה תחי' לראיון משותף לצד אלבומים מרגשים ונוסטלגיה לשחזר את ימי האומנה המתומצתים שחוו עשרות ילדים בביתם על הדרך מעבר קודר לעתיד בלתי ידוע

[שפרה יוספי]

כשהחושך גדול ואפלולי במיוחד אנחנו מתקשים להאמין שמעט אור דוחה הרבה מן החושך. אולי הוא מאפשר להביט קצת קדימה, רק כדי לא ליפול. להיעזר במי שזיהינו בעלטה הסמיכה ולהושיט יד בביטחון.

ימי החנוכה מחזירים אותי באחת אל מחוזות ילדותי, אל המפגשים המאירים והקצרים עם ילדים וילדות שהיו בחושך. ילדים שהגיעו למשפחת הורי שהייתה משפחת קלט- חירום לימים ספורים או אפילו שעות קצרות שבהם יכולנו להאיר רק מעט את חשכת חייהם. כדי שלא יפלו, כדי שיוכלו לתת יד בביטחון ולהיעזר, בתקווה שמביתנו הם יצאו מאפילה לאורה ויחזרו לבית החם שלהם.

גם ממרחק השנים אני נזכרת בתקופות הללו בנוסטלגיה מתוקה. אני זוכרת את תחושת השליחות, את ההתמסרות וגם את ההפתעה בכל פעם שהגיע ילד חדש ודרש מאיתנו הסתגלות קצרה ומהירה. אני לא הכרתי את כל ההיסטוריה הכאובה של כל ילד או ילדה שהגיעו אלינו וגם לא יודעת מה קרה איתם אחר כך.

היום כאמא בעצמי אני מבינה שלהיות נר דקיק בחושך הבלתי נתפס הזה זו משימה לא פשוטה בכלל. פניתי לראיין את אימי על מורכבות התפקיד, רציתי לשמוע ממנה גם על החלקים החשוכים בהתמודדות ואצלה נדלק אור בעיניים.

יחד חזרנו לאותן שנים, הצצנו לאלבומי התמונות ודלינו מהם פרצופים ושמות, סיפורים וחוויות.

אמא מסבירה: "משפחות קלט חירום הם משפחות שערוכות עשרים וארבע שעות לקלוט ילדים עד גיל חמש שנמצאים בסיכון גבוה עקב הזנחה קיצונית, אלימות במשפחה או חלילה טראומה פתאומית או אסון משפחתי. ילדים של קלט חירום בדרך כלל יוצאים מהבית לתקופות קצרות וזו עזרה של אס.או.אס, בעיקר. לכן הם צריכים רק אהבה וחום. לא טיפול מקצועי, לא הרבה הדרכה. (לפחות פעם היה ככה) אפילו לא גבולות. בגלל השהות הקצרה (לרוב...) אין הרבה מה לעשות פרט להחזיר להם ביטחון ואמון בעולם המבוגרים. לא מדובר במאמץ חינוכי או בדרישות גבוהות. לכן כשסיימתי לגדל את ילדיי הקטנים חשבתי שנכון יהיה לגדל גם ילדים של הקב"ה. אני אוהבת ילדים: הם חיים ותוססים, מצחיקים ומקוריים והיה קשה לי להתרגל לרצינות של בית בו כולם רק גדולים ובוגרים או לסדר המופתי שנמאס לי לסדר... היינו גרים ביישוב שקט עם חצר. פרטיות הייתה בשפע, כמו גם מקום. כבר היו לי נשואים ברוך ד' ואפילו שני נכדים, ובבית נשארו רק שתי בנותיי הצעירות שהיו כבר גדולות ושיוועו לתעסוקה מעניינת אחר הצהריים.

לכן כשהגיעה אלי ההצעה מהאחות בטיפת חלב לקחתי אותה בשתי ידיים (ובלב גדול... ש.י.)

לא ניסיתי אפילו להבין את המושגים שהסבירה לי האחות על ההבדלים בין משפחת אומנה למשפחת קלט. רק הנהנתי לחיוב את ראשי במרץ. מסכימה לכל מה שתגיד. אפילו את אבא שלך, בעלי, שכחתי לשאול להסכמתו. לא נראה שהשארתי לו ברירה".

אז משם והלאה התגלגלו העניינים? כל כך פשוט?

"בשנים ההן זה לא היה כמו היום: עם מרכזי קשר, עובדות סוציאליות לכל נישה אפשרית או מערך משומן ומאורגן. מי שיכלה פתחה את הדלת ופתחה את הלב. לא אנחנו שאלנו ולא שאלו אותנו יותר מידי שאלות".

טיפוסי עגלות בית חולים, צחי

את זוכרת את הילד הראשון שהגיע? אני מזכירה לאמא.

"את חושבת שאני יכולה לשכוח???" היא מדפדפת באלבום ושולפת משם תמונה של ילדון כבן שנתיים, רעמת תלתלים שחורים וצפופים וריסים ארוכים כמו מניפות מעל עיניים בורקות בניצוץ קונדסי. מוצץ תחוב לפיו ובידו הוא אוחז שלל מתנות שלא מבייש חגיגת יום הולדת בת ימינו.

"הנה, זה צחי. יצחק. היה אצלנו שבוע. אמא שלו התאשפזה במחלקה סגורה בגלל התקף פסיכוטי. האבא לא היה כבר לפני כן בבית. זה מה שהשכנים דיווחו".

מה היה איתו?

"מה לא היה איתו?! בשבוע אחד הוא הספיק מה שילדים אחרים עושים בחודשיים. שובב. כבר ביום השני הוא פתח את הסנטר. אך היה קל מאד לרכוש את ליבו במתנות קטנות, בסוכריה על מקל, או בחיבוק. ככה הצלחנו לשכנע אותו לשתף איתנו פעולה. אבל הוא היה גם שובב וסקרן ואי אפשר היה להשאיר אותו רגע אחד בלי השגחה צמודה. כשהוא פתח את הסנטר והיה צריך תפרים גם אז הוא לא היסס וטיפס על עגלות הציוד בחדר מיון. האחיות הביטו בי במורת רוח ולא הבינו למה אני כל כך רכה עם הילד ולא מציבה לו גבולות... לכי תסבירי להם שהאור בעיניים שלו שווה לי גם מחיר של מבט נוזף.

רק בלילות צחי בכה, לפני שהוא נרדם. הוא רצה שמיכה ואנחנו לא ידענו שהוא מתכוון לשמיכה שלו, הפרטית. אבל צחי לא דיבר על אמא שלו ולא שאל עליה. זו הייתה הדרך שלו להתמודד עם היעלמותה. כשהוא חזר לבית הסבא והסבתא הוא בכה וסירב לעזוב אותנו".

כאב בלי מילים, אלינור

התמונה הבאה היא של: "אלינור. בת שלוש וחצי. שבוע וחצי" אימי מתמצתת במילים ספורות סיפור חיים שלם של ילדה שלא הסכימה לתקשר איתנו במילים בשום אופן.

אחרי צחי האתגר כבר לא היה נראה מאיים כל כך. חשבתי שההתחלה הקלה איתו מהווה אינדיקציה לאופי של הילדים שמסתגלים בקלות לכל מיני מצבים... אלינור הייתה האנטיתזה לצחי.

אלינור הגיעה באמצע הלילה. אצבע בפה, שיער זהוב סתור על פניה ואפס תקשורת מילולית. היא לא בכתה. היא לא צחקה. מדי פעם היא חייכה, עדיין עם האצבע בפה, כמו בתמונה הזאת, והיא לא דיברה איתנו, מילה.

"הנה, זה צחי. יצחק. היה אצלנו שבוע. אמא שלו התאשפזה במחלקה סגורה בגלל התקף פסיכוטי. האבא לא היה כבר לפני כן בבית. זה מה שהשכנים דיווחו"

הגננת שלה ידעה לספר לעובדת הסוציאלית שאלינור דיברה כרגיל אבל אצלנו היא שתקה כמו דג. הצביעה על מה שהיא רצתה, אותתה לנו בידיה או משכה בכתפיה. היא הייתה נראית אפרוחה קטנה, חסרת ישע והציפה אותי ברחמים. יצאתי איתה לגינה כל יום בבוקר או לקניות במכולת והיא הסתכלה בשתיקה בעיניים גדולות על העוברים ושבים והחזיקה בי חזק.

כשהיא חזרה לביתה, לאחר שהמשפחה התאוששה מטראומה משפחתית, לכאורה הייתי אמורה לשמוח. אבל התחושה שלי הייתה שאולי לא עשיתי מספיק, שהיא חזרה כמו שהיא באה, בלי לקבל מאיתנו הרבה.

"גם אני זוכרת אותה. ואני זוכרת את השקט אחרי שהיא הלכה. כאילו התרגלנו לשקט שלה" הוספתי אני. "השקט לא היה טבעי לגיל שלה".

"זה היה קשה ומתיש. כי נסינו לדובב אותה בכל מיני דרכים יצירתיות. אבל התנחמתי בעובדה שעשינו כל מה שיכולנו והיא קיבלה פה בית חם, חיוך והקשבה, כן גם לשקט שלה... היא צעקה אותו, לא?!"

מחזירה אור, גלית

בתמונה הבאה אני רואה את גלית. כנראה היא הייתה אחרי אלינור. בכל אופן אני לא זוכרת את הסדר המדויק. אבל את גלית אני זוכרת בהנאה צרופה ובגעגוע. היא הייתה תינוקת כמעט בת שנה, ממיסה לבבות. תלתלים ג'ינג'ים ספורים שבקושי נראים ועיני תכלת כמו חרוזים. איך יכול להיות שתינוקת מתוקה כזו נשארה לבד? אמא שלי מספרת שההורים נקלעו לחובות מאיימים וברחו מהבית בגלל חשש מהסתבכות עם השוק האפור. את התינוקת השאירו אצל השכנה בבקשה שתדאג לה.

הייתי כבר בכיתה ב' או ג' והיא הייתה כמו אחיינית. כל ערב במקלחת

> "מיקה הגיעה אלינו ממחוז אחר. כיון שהוריה דוברי צרפתית ברווחה חיפשו משפחה דוברת צרפתית שתוכל לתקשר עם הילדה. מיקה בת ארבע הייתה פטפטנית בלתי נלאית"

הייתה חגיגה סביבה. ישבנו לידה ושיחקנו איתה והיא פרגנה לנו בצחוק מתגלגל ובפטפטת תינוקית מתוקה. היא גם נשארה הכי הרבה זמן. כמעט חודשיים. כשהיא הלכה ממש בכינו. נקשרנו אליה מאד, והיא לא הבינה שהיא הולכת לתמיד...

את כל הציוד של גלית העברנו יחד איתה. העריסה שלה שנשארה עמדה ריקה לא להרבה זמן. חודש אחרי אחותי הגדולה ילדה בת שאיישה את העריסה לתקופה של כמעט חודש עד ששבה הביתה".

איך אומרים אור בצרפתית? מיקה

"מיקה הייתה לפני גלית, רק יומיים", אמא שלי עושה סדר בתמונות. "מיקה הגיעה אלינו ממחוז אחר. כיון שהוריה דוברי צרפתית ברווחה חיפשו משפחה דוברת צרפתית שתוכל לתקשר עם הילדה. מיקה בת ארבע הייתה פטפטנית בלתי נלאית. (ועוד בצרפתית. נשמע כמו כאב ראש לא קטן... ש.י.) היא דיברה המון, על כל דבר שהיא ראתה, ובקול רם. כמעט בצעקות. כשלא היה לה מה לומר היא סתם השמיעה קולות ונקישות עם הפה, עם החיך, עם הלשון והשפתיים. כשמיקה הלכה ביקשתי שיבדקו לה גם את השמיעה. העוצמה של הקול שלה יחד עם הצורך להשמיע לעצמה את עצמה ולהרגיש את הוויברציות אותתו לי שאולי לא מדובר רק בהתנהגות בעייתית על רקע רגשי או בפיגור קל, אלא בבעיה אמיתית. בדיעבד, הסתבר שצדקתי ולמיקה היתה בעיית שמיעה שההורים לא יידעו את רשויות הרווחה עליה. החשש שלהם מבעיה מורכבת אצלה גרם להם לברוח מכל התמודדות.

עם כל תמונה שמצאנו עולה אתגר חדש ואני פתאום מצליחה לראות את התמונה כפי שאולי אמא שלי חוותה. עבורי הם היו ילדים מתוקים שבאו והלכו. עבורה הם היו נשמות רכות שהיא ניסתה למלא להם בזמן קצר כל כך מחסנים של אהבה ואכפתיות, לתת להם מלאי של כוחות.. אני מבינה שזה לא רק מעייף פיזית, זה שוחק, נפשית".

סיפור חיים מתגלגל- משה

התמונה הבאה מעוררת את זכרוני. "זה משה, אותו את בטח זוכרת". אומרת אימי ואנחה סמויה נשמעת בקולה.

"היה קשה איתו, אני זוכרת".

"לא, לא היה קשה איתו. היה קשה לו". היא מתקנת אותי והתיקון הזה מרגיש לי משמעותי.

"משה, ילד בן כמעט כמעט חמש. רשמית- היה אצלנו שבועיים. בפועל- הרבה יותר. הוא ראה ושמע יותר ממה שילד בגילו צריך לדעת. הוא היה בוגר באופן יוצא דופן וזה עשה לו את החיים קשים. לא היו שם מעגלי תמיכה במשפחה הקרובה והוא כבר הגיע עם הרבה מחסומים והגנות. משה הלך על הקצה מבחינת הגבולות ובחן אותנו. לפעמים, לפעמים הוא היה מתקרב ומוכן להתמסר אבל לרוב הוא בעט אותנו החוצה בהתפרצויות זעם, בבעיטות ובנשיכות.

היינו מניחים לו, עד שירגע וזה לא היה קורה מהר. על אף שכלפי חוץ הוא נראה שברירי ורזה כעלה נידף היה לו כוח פיזי לא מבוטל. כשאבא היה יוצא לשחק איתו בכדור, עושה איתו תחרות ריצה או סתם מתגושש איתו במאבק כוחות הוא היה מסיים כשהוא עייף באמת.

משה היה אתגר אמיתי. אבל דווקא אצלו הרגשתי שהיינו משמעותיים עבורו. לא היו הרבה סיכויים שהמשפחה הגרעינית שלו תהפוך לנורמטיבית. מלכתחילה הבית שם נבנה על יסודות מאד רעועים עם ניתוק טוטאלי מהסבא והסבתא והצפי היה שמאיתנו הוא יעבור למשפחת אומנה אך משה לא הסתגל אליה וחזר אלינו אחרי שלושה חדשים, לבקשת העוס"ית, למרות היותו מעל גיל חמש.

הוא נשאר אצלנו עוד שנה. בגיל שש וקצת הוא עבר לפנימיה והגיע אלינו לשבתות חופשה. נסענו אליו לבקר אותו וקנינו לו כל מה שהיה צריך. לצערי, משה חי את כל ילדותו על מזוודה מתגלגלת. הוא היה בבית היתומים 'בלומנטל' בירושלים ומשם עבר ל'קרן הילד', התחנה האחרונה שבה היה לנו עדיין קשר איתו הייתה כשהוא עבר ל'חסד לאברהם' אז הוא היה בן שתיים עשרה".

"אחרי משה כבר הפסקנו לקחת ילדים" אמא מסכמת. "הייתי עייפה והמשפחה שלנו ברוך ד' התעשרה בנכדים. חששתי שהנכדים יקנאו או שילדי האומנה ירגישו מקופחים מול הנכדים הביולוגיים שלנו. ביקשנו לחשוב על העניין מחדש".

לא על חשבון הילדים!

בשלב זה, אימי מפתיעה אותי ונוטלת לעצמה את תפקיד המראיינת ואני נענית לו. גיליתי שהיא עושה עבודה טובה, אפילו יותר ממני.

"רגע, ומה איתך? איך לך היו השנים האלו? הרגשת שזה בא על חשבונכם?"

השאלה הישירה שלה גורמת לי להסס ולרצות להתנסח בזהירות. אבל היא מרגיעה אותי: "תגידי. זה היה מזמן. ההחלטות ההם נעשו לאחר שקיבלנו ברכת הדרך מתלמיד חכם..."

"אהה... " עכשיו אני מבינה למה היא הייתה כל כך שלמה עם העשייה שלה.

"נו? מה את אומרת?"

ה'מראיינת' נשארה עומדת על שאלתה.

"השאלה לא הוגנת" אני מתקוממת. "מי שמכיר את הבית שלנו יודע שהוא היה פתוח לכולם. לא רק לילדי הקלט. הבית היה פתוח תמיד וקלט אליו הכל: חבריו מהישיבה של אחי הגדול שהגיעו מחו"ל ללמוד בארץ היו ישנים אצלנו בשבתות חופשה על תקן קבוע, המשפחה הקרובה שהגיעה גם היא מחו"ל לשמחות לא חיפשה אף פעם מקום בבית מלון להתאחסן בו. אנחנו פינינו את החדרים עבורם. ובכל סעודת שבת אבא שלי היה חוזר מבית הכנסת עם אורחים שאסף לו בדרך. אז את אומרת 'על חשבוננו?'"

כנראה שלהפיץ אפילו מעט אור, בלי להתחשב בחושך זו דרך חיים. לא רק בחנוכה.

בוחן פתע

- **01** לאחאב
- **02** אנטיגנוס איש סוכו (אבות א, ג)
- **03** רבי אלכסנדר זיסקינד מהורודנא זצ"ל
- **04** כולן מוצאן מן השיניים
- **05** ש"מ (1980 למניינם)
- **06** יורם שפטל
- **07** הר מירון (1204מ' מעל פני הים)
- **08** כ-94-98 אחוז, השאר בנוי ממלחים, מינרלים וחלבון

השבועון לבית היהודי

מרוה לצמא

— קריאה לכל יהודי —

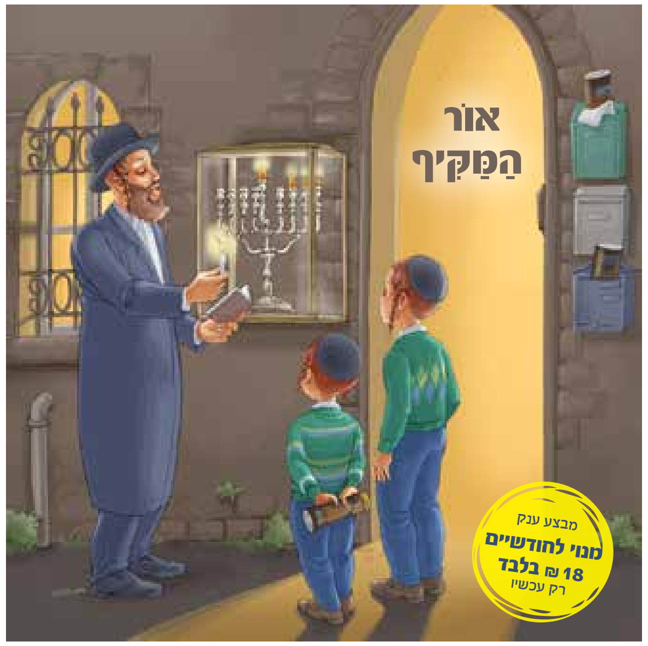

הגרף פוטוצקי הזמין קונטיינרים של מלח כדי לגלוש עליו בימות החום, במקום שלג. הוא התגורר בארמונות פאר וחי חיי רהב. האם הוא חש פעם אחת תענוג, כמו התענוג העילאי של הדלקת נר חנוכה?

הגרלה על מזגן עם התקן שבת

09-88-999-80

בין כל המנויים המצטרפים

מנוי למרוה לצמא. כדי להרגיש את אור החנוכה בכל הרמ"ח והשס"ה

{פינת הייעוץ של אורלי פרידמן}

Orly Friedman

רשת קליניקות לאסתטיקה רפואית

לייזר, IPL, או אינפרא אדום?

אלו מהקוראות שהתעניינו בטיפולי לייזר כנראה נתקלו בכמה סוגי לייזר ונוצר אצלן בלבול- מה ההבדל בין הטכנולוגיות? מה מתאים לי יותר?

ניצור סדר בדברים ובמידע.

IPL- (Intense Pulsed Light)

מקור אור בספקטרום רחב, בדרך כלל באורך גל שעומד בממוצע על 800 ננומטר (אור נראה ותת-אדום). קרן האור נשלחת בעצמה רבה וכשפוגעת בריכוז המלנין של השיער בתוך העור היא הופכת לאנרגיית חום הממיסה והורסת את התאים.

אינפרא אדום או (קרינה תת- אדומה)

אינפרא בלטינית משמעותו מתחת, זוהי קרן אלקטרומגנטית שהתדר שלה הינו מתחת לאור אדום. כל עצם על פני כדור הארץ פולט קרינה זו ובפרט אדם ובעלי חיים. מצלמות הפועלות על קרינה תת אדומה מצלמות היטב גם בלילה, חיות טרף משתמשות בראייה על תדר זה על מנת לזהות את טרפם על פי חום גופו.

ההבדלים בין 2 הטכנולוגיות ובין לייזר:

מיקוד הקרן- קרן IPL אינה ממוקדת באותה רמה של קרן לייזר מכיוון שפיזור האור הינו רחב ומתפזר וחלקו מתבזבז בדרך לשורש השערה. הפגיעה בשורש השערה פחות מדוייקת וממוקדת וקיים סיכון לפגיעה ברקמות הסובבות את השערה. מכיוון שהקרן לא ממוקדת באופן מקסימלי נפגעת יעילות הטיפול ונדרשים יותר טיפולים עד לתוצאה הרצוייה.

עצמת קרן- עצמת קרן הלייזר גבוהה יותר מקרן IPL, מה שהופך כל טיפול ליעיל יותר. מלבד זאת, קרן הלייזר ארוכה פי 2 מאורך קרן IPL. הוכח שאחוזי ההצלחה בטיפולי לייזר גבוה יותר מטיפולי IPL.

טיפול בשיער בהיר- רב מכשירי ה-IPL וחלק ממכשירי הלייזר מתקשים לאבחן את מלנין השערה כשהיא בהירה מכיוון שההבדל בין מלנין השיער למלנין העור הינו קטן ומכיוון שכך טיפול הסרת שיער לא התאפשר אצל בעלי שיער בהיר- בלונדיני או ג'ינג'י. כמה מכשירי לייזר חדישים פותחו עם יכולת אבחון מלנין גבוהה במיוחד המבדילה בין מלנין העור למלנין השערה אף כשההבדל ביניהם קטן, כל זאת במטרה לספק מענה יעיל לבעלי שיער בהיר.

מהנ"ל ניתן לסכם שטיפול במכשיר לייזר מצמצם את כמות הטיפולים הנדרשת באופן משמעותי.

חשוב לציין: המידע מבוסס על מחקרים ונסיון שימוש. עם זאת, מכשירים להסרת שיער בטכנולוגיית IPL ואינפרא אדום עשויים לספק מענה יעיל למצבים שונים ולא באה כתבה זו לשלול את האפשרות לשימוש בהם.

שאלות ופרוט בעיות ניתן לשלוח

לפקס: 1532-5703580

או לכתובת: orlyfriedman3@gmail.com.

נא לציין בתחילת השאלה 'עבור מדור קוסמטיקה'.

מומלץ לצרף לפניה מספר טלפון על מנת שנוכל לענות על שאלות שלא מתפרסמות

כשאבדה
מלכות יון

נדמה לכם שתרבויות יון, ספרטה ואתונה- הן אפיזודות היסטוריות? חכו עד שתקשיבו ל**רננה אש** המוכרת, **פייגי גריינמן**, בתו של **הרב איקא ישראלי** ז"ל, והרב **עוזיהו אלי** שנוכרי קתולי... החזירו למוטב

[**חוי שטיגל**]

דמה כי המלחמה ההיסטורית בין יון לחשמונאים לא הסתיימה מעולם, אלא פשטה והחליפה צורה, ממלחמה ברחובות וקריאת מתתיהו אל הדגל: "מי לד' אלי". כיום המלחמה שקטה, ומתחת לשטח, אינדיבידואלית ואישית. יצאנו להתחקות אחר אלו שנולדו לתוך תרבות היוונית הנאורה כביכול, ובמלחמה אישית וחיפוש בלתי מתפשר זכו לשוב למקורות ולחבור לפך השמן הטהור.

בכתבה שלפניכן נפגוש את סיפורם המרתק של **הרב איקא ישראלי** ז"ל בעל תשובה מפורסם מהדור הקודם, זמן רב לפני שתעשיית התשובה הייתה מה שהיא כיום.

נקרא את סיפורה המדהים של **רננה עמית** המוכרת **כרננה אש**, ואת סיפורו המרגש של **הרב עוזיהו אלי**

חלק א- בימים ההם:

פייגי גריינמן תחי' בתו של הרב איקא ישראלי מתרפקת על זכרון דמות אביה הגדול:

"לאבי אין 'סיפור אישי' קלאסי. לא היה מאורע נסיבתי בחייו (כמו שינוי/משבר כלכלי/חברתי/בריאותי וכד'), שגרם לו לחזור בתשובה. אבחר להשתמש במשחק מילים ולהפוך את הביטוי 'סיפור אישי', ל'אישיות מספרת', כדי להקל על עצמי בתיאור התהליך אותו עבר אבי היקר ז"ל.

כשפנית אלי בבקשה לדבר על אבי, עוד לפני שידעתי אם להיענות לבקשה או לא, חזרתי, באהבה לכתביו, בתחושת הכרת הטוב עמוקה לאחי, **אליהו ישראלי** הי"ו, שערך בטוב טעם את כתבי אבינו בספר "דרך אחרת". קראתי והתגעגעתי.

בשלב מסוים בחייו, הפסיק אבא את מלאכת הכתיבה, הוא חשב שבחלוף השנים דבריו אינם אקטואליים עוד. אך כעת, כשקראתי, ראיתי שרבה התועלת שניתן להשיג מהם, והחלטתי לכתוב. התכנים שכתבתי מצוטטים רובם ככולם, מתוך הספר, ובחרתי לחלקם לארבעה חלקים- ארבע מעלות שאפיינו את אבי, שבעיניי היוו ארבעה נדבכים שהובילו אותו אל דרך המלך ויכולים לשמש גם היום ככלים חשובים, לכל אחד ובכל זמן:

1. חיפוש משמעות רוחנית, רובד נוסף גבוה יותר מהמערכת הקיומית המוכרת:

מי שהכיר את אבא מקרוב בעברו, כאיש מרכזי בחברה התל-אביבית- ידע שהתדמית שלו בתור מבלה גדול, הייתה חיצונית. היו כאלה שאצלם הבילוי והמסיבות היו הכל. אצל אבא בכל זאת היה תמיד רובד נוסף, רציני, בכל מה שעשה. שנים רבות הוא חיפש דרכים להגיע להכרת מערכת נוספת, גבוהה יותר מזו הקיומית שהכיר, ולהכניס אותה כרלוונטית בתוך מערכת הקיום שלו".

"אבא היה אדם אינטליגנטי ורגיש, הוא הבין ששינוי המשטרים ומהפכות חברתיות לא ישנו את הרע. ממילא, מה שנותר לשנות- זה האדם. היה לו ברור שלכל אדם יש פוטנציאל לא מנוצל שיכול לעזור לו להגיע לדרך טובה. הבעיה- איך לממש אותו. איך ליצור את הצעד הראשון. בשלב מסוים הוא הרגיש, שכדי להשתחרר, עליו לצאת פיזית מתוך המעגל. הוא עזב את תל אביב, נסע לצפת ובמשך חמישה חודשים חי די לבד, רק עם ספרים, מוזיקה וציור. בזמן שהשתקע בצפת, המחסום שעמד בינו לבין היהדות החל להיסדק. הוא פגש בצפת שלושה בחורי ישיבה שהיו שם בחופשה, הייתה להם שיחה ארוכה ומעניינת. כשחזר לתל אביב סיפר לידידים על הרצון שהתעורר בו ללמוד גם את הכתבים שלנו...

בעבר הוא לא האמין בקב"ה, וודאי לא בתורה מן השמיים.

פייגי גריינמן תחי' בתו של הרב איקא ישראלי:
"התחוללה אז בתוכו מלחמה קשה וקצרה, בסופה הוא אמר לעצמו: 'מה אכפת לי? מעט תחפושות לבשתי בימי חיי? שיהיה גם כיפה וציצית. מעט הצגות עשיתי בחיים? שיהיו עוד כמה... בבקשה רבותיי. אני מוכן"

-הוא חיפש משהו עמוק יותר ואמיתי יותר מהפילוסופיה המערבית הצבועה והמשעממת
הוא לא חשב למצוא את זה אצל ה"פרימיטיביים לובשי השחורים האלה".
-דעות קדומות חסמו בפניו את הדרך לישיבה אבל... הוא היה סקרן".

2. ויתור על דעות קדומות, פינוי מקום לרעיונות חדשים, שחרור מהשבי של ה"עצמי":

"ספר החינוך משך את תשומת ליבו. הוא פתח את הספר וקרא משהו שהרגיז אותו. מאחוריו עמד ראש הישיבה. ראש הישיבה ראה ש'זה לא מוצא חן בעיניו' ואמר: 'דע לך, שכל מה שאמר הקב"ה, וכל מה שכתוב בתורה, זה נכון וזה טוב. ואם משהו לא מוצא חן בעיניך זה משום שאתה לא בסדר- החינוך שלך, המחשבות והרגשות- מקולקלים. ישר ותקן את הראש שלך, השתחרר מדעות קדומות. תלמד לחשוב ולהרגיש נכון'. בשלב זה אבי לא היה דתי, ולא מאמין, אך הוא היה מוכן לחשוב שייתכן שיש איזשהו כוח עליון, הוא לא למד להאמין שהכוח העליון מתערב ומחייב, אך עם העיקרון הוא הסכים. הוא הבין שאנחנו תוצר של חינוך מסוים. הרגלי חשיבה מסוימים, חיים במערכת די מוגבלת ומנסים דרכה להתייחס אל כל דבר אחר מבלי לבדוק מחדש את המערכת שלנו, ומבלי לנסות להבין באמת את המערכת השנייה. גם בעבר היה מנסה לבדוק כל 'מוסכמה' מחדש, ולהשתחרר מהשבי של עצמו. אבא אהב לספר על פרופסור באוניברסיטה שרצה ללמוד חכמה סינית, הוא הלך למורה וביקשו שילמדהו. המורה הציע לפרופסור כוס תה, מילא אותה עד שפתה והמשיך למזוג בלי לעצור. 'הכוס כבר מלאה' קרא הפרופסור - 'כך גם הראש שלך'- ענה המורה- 'מלא ברעיונות ובדעות, אין בו מקום לחכמה חדשה. עליך לרוקן תחילה את ראשך ואז תוכל להתחיל ללמוד, צריך לפנות מקום לרעיונות חדשים'. אבי עשה את הצעד הזה. הוא לקח את כל מה שהיה לו בראש, את כל המחשבות והדעות שצבר בימי חייו וגנז אותם במגירה. באופן זמני. את המפתח למגירה השאיר בכיסו לשימושו הבלעדי. 'השתגעת?' אמר לו חבר מהעבר. 'איך אדם יכול לגנוז את כל רכושו, את כל מה שיש לו את אוצרו היחיד?'

'איש לא ייקח את זה ממני', ענה לו אבא, 'אני לא מפחד לאבד את עצמי, המפתח אצלי ואשתמש בו ברגע שארצה'".

3. הקדים נעשה לנשמע- כדי להבין צריך קודם כל לעשות:

"זה היה מה שאמרו לו בישיבה, זה היה השלב הקשה והמכריע בדרכו של אבא, הוא ידע שאין ידיעה ללא התנסות, לימים כשהנחיל את התפיסה הזו הלאה, היה ממחיש את הנושא ב'משל הבננה': גם אם נלמד יומם ולילה על הבננה, מהו הרכבה הכימי, איך לגדל אותה- עד שלא נטעם ממנה, לא נדע מהי. הוא הבין, אך ליבו התנגד להתחיל לקיים מצוות- ללא הבנה, ללא הרגשה, ללא הסכמה- זה נוגד את החינוך שלו, את השקפת עולמו, את אישיותו.

התחוללה אז בתוכו מלחמה קשה וקצרה, בסופה הוא אמר לעצמו: 'מה אכפת לי? מעט תחפושות לבשתי בימי חיי? שיהיה גם כיפה וציצית. מעט הצגות עשיתי בחיים? שיהיו עוד כמה... בבקשה רבותיי. אני מוכן'".

4. נעשה ונשמע- קבלת עול מלכות שמיים- הבחירה להיכנע. ההחלטה להישמע באופן מוחלט להשי"ת ולתורתו:

"הוא הגיע לישיבה יותר ויותר 'עושה', על מנת 'לשמוע', אך נשאר עדיין ביקורתי , חשדן, ספקן ובלתי נסחף. לאחר מספר חודשים הוא נהיה דתי. להיות דתי פירושו נכונות מלאה לחיות על פי ציווי השם. בפועל הוא לא קיים עדיין את כל המצוות, אך ההחלטה להישמע באופן מוחלט להשי"ת ולתורתו כבר גמלה בלבו וכך הוא כותב: 'ההחלטה הזו היא הדבר הקשה ביותר לאדם החילוני, בן התרבות המערבית. זהו בעצם ההיפוך של החילוניות, של כל דרכי החשיבה עליהם חונכתי ואותם טיפחתי ובניתי, אבל ההחלטה הזו היא הדבר הנפלא ביותר שקרה לי בחיים, זהו מהפך מחיים חסרי פשר לבעלי משמעות. מכיליון לחיי נצח. מהוללות לשמחה. מחידלון לקיום. מיאוש לתקווה. סוד הבריאה, חדוות העשייה- תכלית החיים והאדם. קבלת עול מלכות שמיים היא הגילוי היחיד של ה'אני' האמתי על כל גדלותו ואפסיותו'".

תודה פייגי, על הדברים המחזקים ועוצמתים משמו של אביך. בתור אחת העוסקת שנים רבות בקירוב, כיצד את רואה את ההבדל בין בעלי התשובה בעבר- בני דורו של אביך, להיום שתעשיית התשובה נפוצה יותר?

פייגי: "ההשוואה בין בעלי התשובה בעבר ובהווה נתפסת בעיניי כבלתי רלוונטית, חסרת תועלת כמעט, ולכן היא נראית לי גם לא הוגנת. ההבדלים רבים, דווקא את המכנה המשותף קשה לי למצוא, השיטות של היצר הרע השתנו, וממילא גם הדרך להילחם בו חייבת להיות שונה, ובתוך המהלך המכוון, האלוקי, בו אנחנו נתונים, עלינו לעשות את הטוב ביותר. להכיר את כלי העבודה שקיבלנו וללמוד להשתמש בהם באופן הנכון, אסיים באמירה יפה ששמעתי מחמותי היקרה, הרבנית רוחמה גריינמן תליט"א בשם מרן החזו"א. יש בה בכל זאת מסר מעשי, שנוכל ללמוד מהדור הקודם ולנסות ליישמו עד כמה שניתן: 'איכות- יכולה להוליד כמות. כמות- אינה יכולה להוליד איכות'".

חלק ב': בזמן הזה:

רננה עמית המוכרת כרננה אש ומופיעה כיום כמרצה וכאומנית להטוטי אש בארץ ובעולם משתפת בסיפורה המרתק:

"נולדתי להורים שעלו מברית המועצות לפני למעלה מארבעים שנה בת אמצעית לאח בכור ולאחות קטנה. גדלנו במושב שילת. חיינו בהעדר רוחניות באופן קיצוני, ללא שום סממן יהודי, אפילו לא מצות בפסח. היינו יוצאי דופן במושב של צברים, השוני שלי בתור ילדה להורים רוסיים מאד בלט. אם במבטא ואם בסגנון. הוריי דחפו אותי לעסוק בספורט. ענף המאפיין את מוצאי הרוסי, האימונים היו אינטנסיביים ודרשו אימון יומיומי בשחייה. השתתפתי בתחרויות ארציות. אלו היו חיי מגיל 6-13 הייתי ספורטאית תחרותית וזה היה בשבילי סוג של אליל, יותר מבית הספר. חשבתי שאעסוק בתחום כל חיי".

ניפוץ אליל ושבירת מוסכמות

"המפנה הראשון של חיי החל בגיל 13בתהליך ההתבגרות. לפתע שום דבר לא נראה לי מובן. שאלות מהותיות הציקו לי, למה? לשם מה? הרגשתי כי חיי ריקים מתוכן אמיתי. הכל נראה לי פעילויות סתמיות, ולא מצאתי תשובות. וזה התבטא בכך שהפסקתי להתמיד באימונים, ובמקביל לא השקעתי בלימודיי. כתוצאה מתחושות אלו אני מחליטה בצעד חריג לנטוש את מסגרות הלימודים והשחייה.

וכך בגיל 14 מצאתי את עצמי נערה ללא מסגרת נורמטיבית. מבלי להבין מה יהיו ההשלכות של צעד זה. וכיון שנוצר בור של חוסר בחיי ובור מבקש להתמלא, אני מתחילה את החיפוש העצמי, הנפש שלי לא יכלה להכיל את הריקנות הזו, הספקות והלבטים היו גדולים. חיפשתי לעצמי מסגרת שונה שלא תדמה למה שהייתי עד כה. הרגשתי בדידות גדולה, ובמצב זה פגשתי את הקהילה הבינלאומית קשת- rainbow הם היו אנשים מגוונים מכל העולם, שחיו בכעין ספקטור שונה בעליל ממה שהכרתי. אחוז גדול מהאנשים הללו הם אמנים, כמו מוזיקאים ואנשי קרקס. ואנתרופולוגים- חוקרי תרבויות, וכולם חיים לפי תורות פגניות. בתור נערה הקהילה הזו משכה אותי. זיהיתי שם רוחניות בצורה חופשית, ללא כת, התחלתי לסגל לעצמי אורח חיים אלטרנטיבי ייחודי. למעשה במשך כמה שנים אני בתנועה במקומות שונים בארץ ובעולם. עד שזכיתי לחזור בתשובה, אני יכולה להגיד שהאהבה שבי לטבע ולמרחבים לא נעלמה, היא השתנתה, מתאימה את עצמה לגיל. למדתי להסתגל לשינויים ולא להיקשר למקומות ולאנשים".

"את עולם הקרקס פגשתי דרכם בגיל 14. היה זה קרקס נייד שעשה הופעות ממקום למקום, אני התבוננתי וחיקיתי את שראיתי. כך לימדתי את עצמי במשך תקופה, והצלחתי להכיר את אמנויות הלהטוטים ברמה גבוהה, כנראה בגלל הניסיון הספורטאי שלי. הגעתי למצב שהופעתי באופן פרוביזורי לפני קהל מזדמן. לא ממש לצרכי פרנסה".

חיי נוודות:

"התפרנסתי בעבודות מזדמנות, בעיקר כשפית במסעדה וכן בשל אהבתי לבעלי חיים עבדתי בחוות. אם כי החיים אז היו מאד מנימליסטיים, זה קצת פרדוקס כי אלו היו החיים הכי פחות חומריים שלי.

היו תקופות שעבדתי בחוות גמלים, פעם בחוות סוסים, אחת החוויות הבלתי נשכחות שלי הייתה בתור התנסותי כרועת צאן בנגב, מדי יום השכמתי לפנות בוקר לחלוב את העזים. ולאחר מכן יצאתי לרעות את הצאן, זו הייתה תחושה משכרת כיצד מאות ראשי צאן צועדים אחריי לאן שאני הולכת. בשבילי זו הייתה תחושת מנהיגות. באחד הימים יצאתי למרעה, ונמנמתי לעצמי תחת עץ מרכזי בשדה, ו... נרדמתי, באמצע המשמרת, אין לי מושג לכמה זמן. כשפקחתי את עיניי בבהלה, שום דבר לא הכין אותי למה שאראה: כל מאתיים העזים ישנו יחד אתי. הייתה זו לי הוכחה כמה העדר הולך אחר הרועה בעיניים עצומות... דבר שגרם לי יותר לתהות על חיינו החברתיים בעולם הזה האם אנחנו גם כמוהם הולכים אחרי רועים בלי באמת לחשוב או לדעת לאן..."

מכאן לאן?

"בגיל שבע עשרה לאחר שלוש שנים שחייתי כך, מצאתי את עצמי שואלת: "רננה, לאן את הולכת מכאן? לאן את צועדת?" ראיתי בעיני רוחי שיש למצב הזה גבול וסוף, ואף שזה הפחיד אותי כמהתי לאתגר, ומשום מה, כמו ישראלים רבים חשבתי שבחו"ל אמצא מציאות אחרת טובה יותר. בגיל שבע עשרה הסתובבתי באירופה, שם רכשתי ידע מקצועי בתחום הקרקס והבנתי שאפשר להתפרנס מזה. בתקופה זו השתתפתי בכינוס בהרי הפירנאיים בצרפת, היו שם אנשי מקצוע רבים, וגם מפיקה ישראלית אותה פגשתי. ולאחר חצי שני כששבתי ארצה יצרתי אתה קשר. ההופעה הראשונה שלי בישראל הייתה בחנוכה, בכיכר ציון בירושלים, הייתי בת שבע עשרה וחצי. התרגשתי מההופעה הראשונה שהקהל מחכה לי, ולא שאני צריכה לאסוף קהל מזדמן..."

"כאן נפתחה נקודת המפנה השניה של חיי. גיליתי שרכשתי בשנים האלו ידע שמאפשר לי להתפרנס. היה משהו מענג בתחושה הזו שלמרות העובדה שנטשתי את המסגרתיות, ואת החיים הקונבנציונליים למגינת לבם של הוריי, הרי שיצא מכך משהו בעל ערך עבור הסובבים. הרגשתי שאני מסבה נחת להוריי בכך שאני יכולה לעמוד על הרגליים. בתחילה עבדתי עם כל מיני גופים קטנים והתחלתי להכיר עולם רחב יותר. בגיל תשע עשרה וחצי לאחר שנתיים של הופעות כשכירה, החלטתי לפרוס כנפיים ולפתוח עסק משלי. פתחתי עסק בפעם הראשונה והופעתי תחת השם שלי. התפרסמתי ומרוב ביקוש התחלתי להעסיק צוות שרובו היה מאנשים המבוגרים ממני בשנים רבות. הייתה זו בשבילי תחושת ניצחון. ברבות השנים התפתחתי להופעות בינלאומיות בארצות הברית, במזרח הרחוק ובאוסטרליה.

מעבר לתחושה המשכרת של ההצלחה בעסק, היה כאן את העניין של איך אני בעיני עצמי, בגיל שלוש עשרה כשעזבתי הכל, הוכחתי לעצמי בעיקר שגם אם אתה מיוחד, ושונה יש מקום ליוצאי דופן ואפשר לתת לזה ביטוי חיובי.

אך עדיין חשתי חסרה. כי חיפשתי אמת. חיפשתי אותה ברמה האנושית בין אדם לחברו, ותמיד התאכזבתי קשות. באופן כמעט מוחלט. חיפשתי אותה מהפך של הישענות הנפש מתוך ריקנות ועצבות. כי גם אם על פניו נראיתי שמחה, נעדרתי קרקע יציבה. וככל שחולפו השנים, אני חשה יותר ויותר את התשוקה לאמת, ליציבות. עם השנים גיליתי את הרמיה והשקר של הקהילה אליה השתייכתי. הבנתי עד כמה כל המשתייכים אליה הם אנשים מבולבלים, וחשתי את עומק המצוקה. לא ידעתי מה לעשות עם עצמי. כבר הייתי בחצי עולם. ולא מצאתי....

בתור אדם אמתי וביקורתי כלפי עצמי הבנתי שאין לי כלום. חייתי את החידלון באופן חזק באותה התקופה אף שמבחינה כלכלית וחברתית זו היתה תקופה מאוד משגשגת אצלי".

תפנית משפחתית

"במקביל לשנים שלא חייתי בבית קרתה תפנית בלתי צפויה במשפחתי. ואבי שמעולם לא הראה שום סממן דתי בבית, אדם אתאיסט לחלוטין, החליט בוקר אחד שהוא רוצה להניח תפילין. הוא נסע דקות ספורות ממושב שילת לקרית ספר. ושם פגש באקראי רב יקר מקרית ספר שלבקשתו איני מזכירה את שמו. אבי בקש ממנו שיעזור לו להניח תפילין. אבי התרגש מאד, וכשהגיע לקטע של 'שמע ישראל' הוא התחיל לבכות. בלי לדעת כלום. בלי להבין. ובסוף התפילה הוא נגש לרב והתנצל,: 'לא נעים לי, לא הבנתי, קשה היה לי לקרוא את התפילה, אבל אני חייב שתסביר לי מה זה 'שמע ישראל' שכל כך ריגש אותי...' הרב הציע לאבי ללמדו יהדות באופן יותר רציני, ואכן מדי יום הוא הגיע לשילת ולימד את אבי. בזכות אותו רב אבי החל בתהליך חזרה בתשובה. אני שהייתי רחוקה אותה עת, הבנתי שאבי עובר שינוי רוחני. וכשחלפה תקופה אשת הרב הצטרפה ללמד את אמי, ולאחר כמה שנים אמי גם כן חוזרת בתשובה כשבין השנים הללו, אחי שהיה לפני לימודים באוניברסיטה החליט ללכת ללמוד בישיבת קרית מלאכי, ואילו אחותי בחרה באולפנה דתית".

"בפרשת לך לך. הפרשה שבה נולדתי, באופן פתאומי ומדויק, הם עוזבים את שילת. יישוב יוקרתי שבדרך כלל אנשים לא עוזבים. קמה משפחה שלמה ועוקרת מהמושב ועוברת לבית שכור לקיים אורך חיים יהודי. הייתה זו יציאת מצרים הפרטית של משפחתי ובסופו של דבר אף שלי".

"באותה תקופה חייתי ברומא. אני מבינה שהבית שלי התחרד לחלוטין, וגם אם אחליט לחזור, זה לא הבית שעזבתי בגיל 13, אפילו לא אותם הקירות. אני מבינה שאם אני רוצה לבקר את הוריי, עליי להגיע בצורה מכבדת, ולהחנות בשבת את הרכב בצד. מבחינה רגשית לכאורה היה עליי להתנגד לתהליך, על אף שבגיל 22 אינני מחוייבת בצו הבית, אך באופן ניסי התהליך הזה לא גרם לי התנגדות. זיהיתי משהו מאד כן ורך שנהיה במרקם המשפחתי. זה ריכך את הנפש שלהם. לא היה שייך שלא להרגיש את זה. זה היה קל מדי לזהות שהיה כאן תהליך חיובי. צריכים להיות עיוורים כדי לפספס. ואני הייתי אמתית. אולי חלשה לפעמים, אבל אמרתי לעצמי 'רננה, כל חייך חיפשת משהו להישען עליו, והורייך גילו אותו', בסוף חזרתי בתשובה בצורה הכי 'נורמטיבית' שיש. בגלל הוריי. אבי היה אבי ומורי, הוא לימד וסייע לי בצעדיי הראשונים.

אף שגיליתי את האמת היה לי מאד קשה לקבל על עצמי עול תורה ומצוות. שנים ארוכות שאינני חיה עם משפחתי. ולהבדיל מאחרים ששבו לעולם התורה, לי לא היה דבר כשר בעולמי. אפילו על העסק שלי היה עליי לוותר. מה שאומר אובדן פרנסה, ויותר מכך אובדן מהות. זהו רננה. נגמר. את מתחילה מאפס. הפחד הזה שיתק אותי מצד אחד ולא איפשר לי להיכנס ממש לעולם המצוות. אך מצד שני נפשי לא נתנה לי מרגוע. בהופעה שהייתה לי ברומא היו הרבה ישראלים אמנים שהטסתי, היה זה פרויקט גדול שעשיתי, ואני עומדת על הבמה מול אלפי אנשים ומתבוננת באמנים שהבאתי אתי במופע שהוא פסגת חיי, ומרגישה ריקנית כפי שלא הרגשתי מעולם. לא יכולתי לסבול את המציאות הזו".

חנוכה ונצחון הרוח:

"ושוב מגיע חנוכה, ואני מחליטה לרכוש כרטיס טיסה רומא ישראל, ישראל רומא, למרות העובדה שבתקופת זו של סוף שנה לועזית ברומא יש לי המון עבודה. וביום בו אני אמורה לשוב לאיטליה, החלטתי לדחות את הטיסה או לפספס אותה. ניסיתי לעשות מהלך וידעתי שבין אם אצליח ובין אם לא, אני מנסה.

עברתי למדרשיה קטנה בצפת. לא עדכנתי אף אחד. לפתע מתוך אדם שחי לעצמו שנים כתייר אינדיבידואלי לחלוטין, התחלתי להתרגל לחיי פנימייה, לחיות בחדר עם שתי בנות נוספות. זה לא היה קל, אומנם אף אחד לא דבר איתי איך ללכת, אך ברמה הטכנית שום דבר לא היה כמו שהורגלתי. קשה היה לי להרדם למשל. וברמה הנפשית הייתי בתוך בירורים ושאלות. מה שנתן לי כוח באותה תקופה היו השיעורים של הרב בספר 'תומר דבורה', שזה בן אדם לחברו ובן אדם למקום, מה שהרגשתי שגם אם אצליח ליישם אחוז אחד ממה שכתוב בספר הזה, יהיה זה גבוה יותר ומוסרי מאשר ראיתי כל חיי. לאחר חצי שנה בצפת. ובהצעת הרב של הוריי הרה"ג ר' אברהם גריינמן, עזבתי את צפת ועברתי למדרשיית 'נווה ירושליים', בה קבלתי את הכיוון של החיים שלי בעולם שומר תורה ומצוות. קבלתי זהות חדשה, אם כי לא רציתי לבטל את מי שהייתי מעולם. אהבתי את הביטוי דרך הבמה, ולא יכולתי לכבות את האש הזו. עברתי תהליכים מהותיים של אס או אס, ועשיתי לעצמי סדר עדיפויות במושגים עליהם גדלתי. לאחר שנתיים בנווה ירושלים, שבתי למקום של הביטוי האישי, רב המדרשיה עמד על כך, וכך התחלתי לחזור למה שאני עושה כל חיי. אומנם להכנס לתחום היה קשה, כיון שאף אחד בציבור שלנו לא רצה לקחת מישהי לא מוכרת מתחום עוד יותר לא מוכר, אך ה' פתח לי את הדלת. הוזמנתי להופעה בגאולה, ובסביבות גיל 25-26 חזרתי להופיע על במות. בשבילי היה זה מפנה נוסף בחיי. הרגשתי כיצד ברא ה' זה כנגד זה. וככל שהתקדמתי עם השנים בתשובה, ראיתי איך ד' מצמיד לי את כל החוויות שחוויתי לפני התשובה, לצורה הנכונה, המדויקת היהודית והכשרה".

כיום אני מופיעה על במות בכל הארץ בספקטור חרדי. בסמינרים מובילים, לגופים של גננות ומורות, ובכל מיני אירועים ב'בנייני האומה'. זה מזכיר את חיי שהיו בעבר, אך באופן כשר וראוי של קהל יעד נשים יהודיות בקהילה. הופעתי גם בקהלים אורטודוקסים באירופה ובארגוני צדקה בארצות הברית, בבורו פארק מנצ'סטר, בלונדון ואפילו ברוסיה. זה מאד חיזק אצלי את העניין שאפשר לעשות דרך, אך לדעת את הקודים וסדרי העדיפויות. הבנתי את הסוד של החיים בעצם שיש אפשרות לחיי יהדות מלאים עם ביטוי אישי אנדיבדואלי באיזון הנכון. זה מילא לי את מקום העצבות והריקנות. ברך ד' זכיתי בשנים הללו להתחתן ולהקים בית יהודי, וכיום אני מופיעה בארץ ובעולם, מספרת את סיפורי האישי, ומשלבת עם הקטע העיוני, קטעי אומנות ומצגת. יש לי תוכניות מובנות, ותוכנית חדשה לילדים הנקראת מסע ארצות, עטוף ציורי לילדים והרבה פעלולים. כך יוצא שאני מופיעה לכל הגילאים. ועדיין בכל העשייה אני מגדלת את ילדיי וזוכרת שהבית הוא המקום הראשון אצלי. אך גם לא

עכשיו,
זה התור שלך!

זה לא שאת לא מתאפרת, זה לא שלא
השקעת במגוון מוצרים משובח.
זה פשוט כי לא לימדו אותך!
אז עכשיו זאת ההזדמנות שלך, בשבילך.
לעמוד מול המראה ולדעת לעבוד
עם מוצר, צבע ומרקם **ולהראות מושלם!**

סדנא לאיפור עצמי

יום ראשון, א' בטבת,
נר שמיני של חנוכה
בין השעות 20:00-22:00 | 180₪

לפרטים נוספים, תמר: 050-4145648
איפור ערב | כלה | ייעוץ וליווי בקניית מוצרים | www.tamarmakeupart.com

הרב עוזיהו אלי:
"אולי אפשר לדמות את החיפוש כטיול בתאילנד, אתה יכול להנות לטייל בתאילנד אפילו חודשיים, אבל לא תרצה לעולם להפוך לתאילנדי.... כשאתה הופך חלק מההוויה הזו, זה מאוד עצוב ומרוקן

מאבדת את הביטוי העצמי.

אסיים כפי שאני מסימת את הופעותיי שניזכה לקיים את דרך השם במלואה ולשלב את הביטוי האישי של כל אחת ואז יתקיים בנו הפסוק עיבדו את השם בשמחה ובאו לפניו ב... רננה".

חלק ג': מחופי מיאמי לחוף מבטחים:

הרב עוזיהו אלי אברך, מרצה, מחבר הספרים **"שער הבטחון המבואר" "אוקירו לנשייכו"**, ומטפל בהיפנוזה:

דת ללא חיבור

"נולדתי למשפחה מסורתית, הוריי אנשים מיוחדים חמים ותומכים שלא חסכו מאיתנו דבר, אנשים שאוהבים תורה ומידות טובות בלי פילוסופיות והבלים. פשוט אנשים טובים. ידעתי מהי שבת, אך החלק המעשי היה מנותק. האווירה בבית הספר ובחברה היתה לגלגנית ומזלזלת לאלו שחיים חיי תורה. חייתי עם אמונה, אך ללא חיבור בפועל. התורה והמצוות נראו לי מגבילים, בעיקר בהשפעת הסביבה, זו הייתה האווירה הכללית. מעניין שכיום, כל אלו שלגלגו, עיכבו, שכנעו שתנסה הכל ומלבד שלא לשמור תורה ומצוות, כל אותם אלו שלדעתם הבינו מהי הדרך הנכונה בחיים חסרי המשמעות, כיום הם באים לשיעורים שאני מוסר, מתקשרים, מתייעצים, מבררים מה התורה אומרת לעשות במצב הזה ומה הקב"ה אומר לעשות במצב אחר. מבררים למה האושר רחוק מהם ולמה המשפחה שלהם עצובה כמו האזרחים של אסד תחת השפעות כימיות. ברגעים של אמת וכנות שהלבבות נפתחים, אותם אלו שהרחיקו וכיום מוכנים לשלם כל הון שבעולם כדי להתקרב, ברגעי רצון הם מחבקים חיבוק (לאחר שמוודאים שאף אחד לא רואה את הבעת הרגשות) ולוחשים בקול מעריץ: 'צוחק מי שצוחק אחרון, התקדמת, עלית לפיסגה והשארת אותנו לדשדש בבוץ התובעני של העולם הזה", ואני לעומת זאת רק מסתכל בעצב וברחמים ואומר בפעם המיליון: "כתר תורה מונח, הקב"ה זמין לכולם, רק צריך לעצום עיניים ולסמוך עליו שהמצוות שציוונו הן הדבר המושלם והנעים ביותר עבורנו".

"כל אחד יכול להצטרף, האושר זמין לכולם רק צריך להפסיק לנסות להיות כמו שבעה מיליארד גויים ועוד כמה מיליוני יהודים ומתוכם ששה מיליון ישראלים עצובים שמחייכים למצלמות ובולעים את הדמעות עד כדי מחנק. כשאדם מבין, אני לא עוד ישראלי, אנגלי, אמריקאי או כל דבר אחר, אני אחד מהבודדים בעולם שיש לי את הזכות להיות מאושר באמת, בצורה מושלמת, והדרך עוברת בתחנה הראשונה של להבין: אני לא כמו כולם, ובסוף כולם עוד יצביעו עלי ויאמרו, 'צוחק מי שצוחק אחרון'. אבל בכדי להגיע לכך היה עליי לחצות אוקיינוס פיזי ורגשי ולעבור תהליך ארוך ומייגע".

לימוד תורה ללא שמירת מצוות:

"למדתי ב"ישיבה" תיכונית, והאמנתי ב- 13 עיקרים. לא היו לי שאלות על מציאות הבורא, אך לא חשתי את מתיקות הדבקות בו ואת ערך החיים לפי צו אלוקי. אני זוכר את עצמי מתפלל שמונה עשרה ומגיע למילים: 'מודים אנחנו לך שאתה ה' אלוקינו' ואני לא מרגיש חיבור פנימי, לא חשתי הודיה על הזכות שה' הוא אלוקינו....".

"גם לאחר צבא, כשחפשתי למצות את החיים בהנאות, היה לי חיבור לדת, אך לא לפן המעשי שלה, זה התבטא בעיקר בשבתות אחר הצהריים כשסיפרתי שאני הולך לחברים, ובאמת הלכתי לשיעור גמרא ברמה גבוהה. לא סיפרתי לאף אחד מחשש ללגלוג מהסביבה. וכל זה על אף שחשתי שהשבת מגבילה אותי.

בכל מוצאי שבת הייתי נוסע לכותל ושומע שיעור בדף היומי. ולמרות זאת, המשכתי בחגיגות, במסיבות ובחיי החילוניים נעדרי המחויבויות.

נהניתי ללמוד גמרא מהפן הפסיכולוגי של חז"ל, יותר מאשר מהפן האינטלקטואלי-מעמיק שלה. דוגמה נוספת שממחישה כמה אהבתי את לימוד התורה, אך כמה הייתי מנוער מהמשמעות האמתית שלה: הייתי נוסע לחופי סיני יחד עם ספרי הרמב"ם. בהמשך גם כשטסתי להולנד בשביל ליהנות, נטלתי אתי ספרי קודש, לא בתור שומר תורה ומצוות. למרות אהבת התורה, כלל לא אהבתי את המושג בית הכנסת, כשבקשו ממני להשלים מניין זה הרגיז אותי. גם כשכבר הלכתי לשיעור תורה, לא התרשמתי מהרצאה מרתקת, הייתי מזלזל באלו שיצאו מהשיעור ב'אורות', זה הרגיש לי לא אמתי, באופן כללי צרם לי חוסר אמת, הרגשתי שהיום הם מתלהבים מהשיעור של הרב הזה, ומחר מאיש תקשורת... לא אהבתי את השטחיות המסורתית או החרדית, חשבתי שאנשים פועלים לעתים לא מתוך הבנה. היו לי שאלות, אך לא מורים מתאימים, שאלותיי לא היו כפרניות, אלא מציאותיות, רציתי לדעת באמת איך התורה מתיישבת למעשה. אך באותה שעה טרם הגעתי למורים הנכונים".

להנות מהעולם:

"הייתי לאחר צבא, והדבר היחיד שראיתי לנכון לעשות, כמו ישראלים רבים, זה להנות. כסף, הנאות, זה כל מה שחפשתי בחיי. מבחוץ זה נראה לפעמים נוצץ וכיף. אבל בפנים זה להרגיש בעולם מאד לא נעים, מאד מלוכלך. אני זוכר עשרות ומאות של נקודות שאני אומר לעצמי, מה אני עושה כאן בכלל? הלא זה אפילו לא באמת כיף.

אומנם אי אפשר לבטל לגמרי את האתגר שיש במעבר מהנאה להנאה, החיפוש המתמיד שלא מתמלא, זה מה שבעצם ממלא את הזמן והדמיון שאולי ההנאה הבאה כן תהיה אמתית.

בסופו של דבר החיפוש המתמיד אחר הנאות משתיק את תחושת הריקנות הגואה, כל עוד לא נהפכים לחלק מתוך זה".

כמו טיול בתאילנד:

"אולי אפשר לדמות את החיפוש כטיול בתאילנד, אתה יכול להנות לטייל בתאילנד אפילו חודשיים, אבל לא תרצה לעולם להפוך לתאילנדי.... כשאתה הופך חלק מההוויה הזו, זה מאד עצוב ומרוקן. ואני חיפשתי תמיד מקום של שמחה ואושר אמתי. לא מצאתי אותו, בתחילה כמרבית הישראלים טעיתי לחשוב שזה בגלל שכאן בארץ לא יודעים להנות מספיק, ואולי בעולם הגדול קיים אושר. טסתי להולנד, מהר מאד ראיתי שזה לא מהנה. שבתי לארץ ולאחר תקופה חשבתי שפלורידה תרגיע לי את הנשמה. טסתי על מנת להשתקע, בכרטיס לכיוון אחד, לא בכדי לחזור. התחלתי לעבוד, וגרתי על החוף, כשסיימתי את העבודה שיחקתי על החוף בכדור עף, חגגתי במסיבות. זה מאד מילא לי את הזמן, אבל מאד רוקן את הנפש. לא חשתי מסופק. עד כדי שזה התחיל לשעמם.... באותו זמן לא חיפשתי משמעות, חיפשתי חיים מעניינים ומהנים. ולא מצאתי בשום מקום בעולם".

אתה לא שווה כלום!

"באחד הימים הייתי בחוף בשדרת וושינגטון, מיאמי ביץ, פלורידה. מקום פסטורלי הנחשב לאחד האתרים השווים ביותר. ישבתי בבית קפה, ולמולי התיישב אדם נוצרי קתולי והחל לגלגל אתי שיחה. הוא שאל מאיפה אני, ועניתי כי אני יהודי והוא אמר: 'וואו, יהודי! כמה טוב לך להיות יהודי'. בשבילי זה היה הלם. להיות יהודי זה טוב? מעולם לא חשתי כך. עניתי: 'אני לא מבין מה אתה רוצה, מה זה יהודי בכלל.... מבחינתי אין לכך משמעות'. הקתולי החל לדבר על העם הנבחר וחשיבותו, ואז הוא צעק בקול גדול: 'אם אתה לא מעריך שאתה יהודי, אתה לא שווה כלום, נדה בר נדה...! עכשיו אני מבין למה הייתה שואה, כי אם אתם בני העם הנבחר שונאים את עצמכם מתכחשים לייחודיות שלכם, אז למה שלא ישנאו אתכם?' בשבילי זה היה הלם, שגוי נוצרי, האדם הרחוק ביותר, המתגורר ביבשת אחרת, שהוא יגיד לי ליהודי מישראל, מירושלים, כאלו מילים? יצאתי מבית הקפה סהרורי, הלכתי לאורך החוף, מבין שלאדם לא מזדמן סתם לשמוע כאלו דברים מטלטלים בחייו".

ללמוד איך להנות:

"לאחר השיחה הזו, החלפתי את חיפושיי אחר ההנאות, לחיפוש אחר משמעות. חיפשתי בספרים עתיקים, לראשונה נחשפתי לספר 'חובות הלבבות', שער הבטחון, בו גיליתי את יסודות מציאות ד', אהבתו והשגחתו, ומה שתפס אותי ביותר שהבנתי שאדם אינו יכול לשנות דבר בחייו הגשמיים, כי מה שנגזר עליו יקרה בכל מקרה, גם כמה יסבל וכמה יהנה, כל השאלה היא איך הוא בוחר לקבל את ההנאות בצורה כשרה וראויה או לחטוף את ההנאה באמצעות החטא. הבנתי שלחטוא זה להחטיא את המטרה, ואפילו לא מה שיספק הנאה. על עצמי כבר חוויתי שחיי הפקרות אינם אושר וודאי שלא סיפוק. אני זוכר את היום בו אמרתי לעצמי. אם ככה. אני הולך עם ה' עד הסוף. כשהפנמתי שהכל בהשגחה, והאמונה התיישבה על לבי בצורה מחוברת ובהירה, בחרתי ללמוד בישיבת מונסי ליד ניו יורק".

מי שהולך עם ה'- ה' הולך אתו:

"מעניין לציין שכאשר נישאתי לאשתי שעברה תהליך די דומה לשלי, שאלתי אותה אם היא יכולה לציין את נקודת התפנית בחייה, והיא סיפרה שבסדרת שיעורים בהם השתתפה היה סימפוזיון ובו היא קבלה על עצמה ללכת עם ד' בלי לטייח, עד הסוף. היא הבינה שמי שברא אותנו חייב להיות שהוא יצר את המתכון לחיים הטובים ביותר שיש.

כשהצלבנו את התאריכים היה זה באותו התאריך ובאותה השעה בה גיבשתי החלטה שאני הולך עם ה' עד הסוף. כי מי שהולך עם השם, השם הולך אתו, וזה אומר חיי שמירת תורה ומצוות ללא פשרות. כיום אני אברך, מרצה, מחבר הספרים 'שער הבטחון המבואר' 'אוקירו לנשייכו', ומטפל בהיפנוזה".

לא עולה מאליה ה'שלהבת'

ראיון מרתק עם הרבנית **שושנה פקטר** תחי' **רכזת מדרשות 'שלהבת- לב לאחים'**:

"הכל התחיל לפני 22 שנה, התקשרה אלי שרון השחקנית בעלת תשובה מתל אביב, היא שאלה אותי אם אפשר לבוא לרעננה ללמוד שיעורי תורה. היא טענה כי יש הרצאות לציבור הרחב, אבל משהו חמים אישי, לימוד הלכות עמוק יותר חסר. והיא שאלה אותי אם אסכים להעביר שיעור. כשקבלתי בקשה לשיעור תורה לא יכולתי לסרב. וכך זה התחיל אצלי בבית, בפינת אוכל ברחוב קרן היסוד קומה 4 ברעננה שיעור לבנות, שנקרא בשם 'שלהבת'. מהשיעור הזה, מחמש הבנות שהגיעו, צמחו 3000 בתים שנבנו ב-22 שנה של התחזקות וחזרה בתשובה.

כשמספרים את הסיפור הזה בשורות קצרות מעל גבי העיתון, נראה כאילו היה זה כהרף עין. היו חמש בנות וכביכול הייתה קפיצת הדרך, אך התהליך הוא ארוך וקשה, יש הרבה ניסיונות, קשיים, אכזבות. ומצד שני יש גם סיפוק אדיר וס"ד והרבה מתנות על הדרך".

הרבנית שושנה פכטר משתפת ב'מתנה' אחת לדוגמא.

"זהו סיפור מרגש על שלושה דורות. רותם התחילה להגיע למדרשת 'שלהבת' לאחר שהיא חוותה תאונת דרכים מחרידה, היא חשה שד' ניער אותה חזק, והחלה את תהליך התשובה שלה במדרשת 'שלהבת' שלנו ברעננה, שזו מדרשה אקסטרנית, שמיעת שיעורי תורה ללא לינה. לאחר שהיא התחזקה היא עברה לפנימיה שזה כור היתוך רציני יותר. היא אכן עברה מרעננה, לתפארת בנות. וברוך ד' זכתה להקים בית נאמן בישראל, היא עברה לגור ברמת החייל והחלה לעסוק בקירוב בעצמה. רותם גרה עם בעלה והייתה לה שכנה שגרה עם סבתה ומדי שבת האזינה לזמירות מהקיר הסמוך, וחשה השתוקקות. באחד הימים הזמינה רותם את אדווה לסעודת שבת, והמליצה לה גם להצטרף למדרשת 'שלהבת', לאדווה לא התחשק יותר מיד. כשהנדנודים מצידה של רותם לא פסקו, היא החליטה להגיע ל'שלהבת תל אביב' רק כדי לעצור אותם. הציצה נפגעה. אדווה החלה תהליך תשובה אמתי ויסודי. היא עשתה כברת דרך נהדרת, ורצתה לעבור למדרשה עם לינה. אולם אביה עמד בדרכה. הוא הודיע שאם היא תלך למדרשה עם פנימיה הוא לא מכיר אותה יותר. היא לא תקבל אוניברסיטה ולא רישיון. הוא פשוט יסגור לה את הברז. תקופה מסוימת אחר כך נפטרה סבתא של אדווה. אביה התרכך. בסופו של תהליך הקימה אדווה בית נאמן בישראל, והחלה למסור בעצמה הרצאות יהדות בצבא. שם הכירה גיורת בשם רות (כריסטינה לשעבר), חזקה וקירבה אותה. כך יש לנו שלושה דורות של תשובה, רותם. אדווה ורות".

"מודה לד' על הזכות להיות בורג קטן בבית חרושת הענק של ארגון 'לב לאחים', באיזו נחת גדולה הבוגרות שלנו מנהלות היום מדרשות ועוסקות בזיכוי הרבים, זה שיא הנחת. אני קוראת לזה ערוגות הבש"ם- בוגרת שלהבת מרכזת.

לפעילות הזו ישנן מחלקות נוספות, רישום לסמינרים, מחלקה למדרשות עם פנימיות בניהולה של **הרבנית כרמלה** היקרה שמאפשרת לבנות קרש קפיצה רוחני להקמת הבית היהודי ופתרון לבנות שמתמודדות עם קשיים בהליך התשובה, חברותות לבנות, ושבתות אירוח. אני חשה שזו הזדמנות להודות למשפחות המארחות, יש לנו מאגר של מאות משפחות בבני ברק שפותחות את הלב והדלת לפני הבנות הללו, ולא תמיד זה חלק.

אני לא מפסיקה להודות על הזכות העצומה ורואה בתפקיד שליחות קודש. בהזדמנות זו אני פונה בקריאה נרגשת לנשות ישראל שאכפת להן ויש להן לב גדול, לדבר עם בנות, יש אלפי בנות שממתינות לשיחות, הן חילוניות לגמרי, בנות שפגשו אותן בכותל והביעו התעניינות ביהדות, וזו שעת רצון שאפשר לנצל. נשמח שנשים בקהילה תצטרפנה למערך ההתנדבות של הלב הגדול- 'לב לאחים'".

להזכירם תורתך

יום אחד קמה אישה אחת, אגב נכדתו של הגאון הגדול רבי שמואל בירנבוים זצוק"ל, ופותחת ארגון שעל כמוהו לא שמענו, לעידוד לימוד התורה. "נשים אינן לומדות תורה בעצמן, אבל אני מודה להשם שנתן לי את הזכות לעסוק סביב לימוד התורה" אומרת הינדה סלומון, בראיון שנאותה לו בקושי, רק אם הוא יוסיף עוד 'עוסקי תורתך'. "לאחר ניסיון של שנים ארוכות אני בהחלט יודעת להסביר מה כלול בתכניות, ולפעמים גם לתת המלצה מאיזה חלק בתכנית מקובל להתחיל את הלימוד..." | הלומד הוותיק שכמעט עבר ללמוד בבית דין של מעלה | הפועל שבקי בהלכות איסור והיתר | ומה כותבת הדוקטור מרעננה על לימוד התורה של בעלה?

רינה זילבר

אני מודה להשם שנתן לי את הזכות לעסוק סביב לימוד התורה

הלומד הוותיק שכמעט עבר ללמוד בבית דין של מעלה

מה כותבת הדוקטור מרעננה על לימוד התורה של בעלה?

מאיזה חלק בתכנית מקובל להתחיל את הלימוד

לא בכל יום מגיעים אל שולחן המערכת סיפורים כה יוצאי דופן. תופעה שנרקמת בשקט, בענווה, הרחק מעין רואים, וצוברת זכויות ציבוריות כה רבות של תלמוד תורה של יהודים מכל גווני הקשת. לא בכל יום אנחנו מקבלים רשות לגשת ביראת כבוד ולהסיר את הלוט אל מאחורי הקלעים של מה שנראה כמהפכה שקטה. לא פחות.

כששמענו את הסיפור של "לימודי דעת" ושל מה שעומד מאחוריו, החלטנו שאת הבשורה המרגשת הזו חייבים להביא לכמה שיותר בתים. בעדינות ביקשנו רשות להביא את מגוון הקולות המרתקים השותפים לחוויה, ולאחר התלבטות לא פשוטה קיבלנו את המענה. אם פרסום הכתבה יביא עוד לומד אחד אל שורות התכנית, אם רעיה אחת תמצא את הכוח לדרבן את בעלה ללמוד ולגדול בתורה - יהיה שווה הפרסום של מה שנעשה עד היום ובמשך שנים ארוכות בשקט ובצנעה.

"רק את המגרה הזו רציתי לקחת!"

בדרך כלל אנחנו נותנים הקדמות והסברים באשר לפרויקטים אותם אנחנו מסקרים עבורכם. הפעם נחרוג ממנהגנו. ניתן לנפשות הפועלות להשמיע את קולן, כי אין כמו האותנטיות של אנשים שחיים את "לימודי דעת" בשטח.

רשות הדיבור לרב **אורן אליהו** מחולון, לומד שעבר בהצלחה את כל חלקי התכנית והוא מחובר אליה בכל נימי נפשו: "ההיכרות שלי עם לימודי דעת התחילה כששמשתי בתפקיד מנהל בית ספר. באותו זמן הביא לי גיסי את החוברות, ואמר שלדעתו הן יעניינו אותי מאוד. החוברות אכן עניינו אותי, אך עיסוקים קודמים דחפו אותן והן שכבו אצלי במגרה כמעט חמש שנים. כשעזבתי את הניהול הגעתי כדי לפנות את החדר, ואמרתי שמכל החפצים שיש לי שם, דבר לא חשוב לי, רק את המגירה הזו אני רוצה. באתי הביתה ומיד סידרתי לי שולחן לימודים. רציתי סופסוף להתחיל ללמוד ברצינות ולהקדיש את עצמי לעניין בצורה יסודית.

לפני שהכרתי את לימודי דעת ניגשתי שמונה פעמים למבחני הרבנות מתוך מחשבה שאני מכיר את החומר, אבל כנראה שלמדתי בצורה שטחית מדי, כי כמה שלמדתי וסיכמתי את הדברים לא הגעתי לנקודות עומק שעליהן נשאלנו בסופו של דבר במבחן. כי להבדיל מלימודי דעת, קיימת תופעה של לימודי קיצורים למיניהם אשר עלולים להכין את הלומד לשאלות המבחן אבל בלי ידע אמתי, מקיף ומעמיק על העניינים הנלמדים. תלמידי החכמים שעמלו על התכנית של לימודי דעת הגיעו לכל הנקודות שאותן חובה לדעת, בכדי שלא ייווצר מצב שמישהו לומד בצורה שטחית ומגיע לציון עובר במבחני הרבנות אבל במבחן התוצאה אין לו יכולת להגיע להלכה הנכונה".

"אישית, בכלל לא חשבתי להיות רב. אמרו לי 'תלמד הלכות אבלות כי ישאלו אותך בקהילה מתי יארצייט ומה עושים וכדאי לדעת'. כך ניגשתי למבחנים, עברתי מבחן ועוד מבחן ופתאום מצאתי את עצמי לאחר סיום כל המבחנים. אני מאחל לכל יהודי להיות בקי בכל חלקי השולחן ערוך, כי ללמוד את ההלכות כל אחד צריך. אף שאיני רואה את עצמי מגיע להיות דיין, על כל יהודי חלה החובה לדעת הלכה, זו התורה שלנו, תורת חיים".

חבל שלא ניתן להעביר מעל כרומו ודיו את ההתרגשות שבה נושא הרב אליהו את דבריו. כשהרב אליהו מדבר, רועדים קווי הטלפון מחיבור פנימי עמוק של יהודי אל הקב"ה ואל תורתו. המילים מרננות, שרות ורוקדות את שיר החיבור הנצחי של בן יהודי אל אביו שבשמיים. כך, והרבה יותר מזה.

רב קהילה ואברך מפוניבז' עם עו"ד ופנסיונר

ואחרי שזרקנו אתכם בלי יותר מדי הקדמות הישר אל החוויה הפנימית של הלומד, הגיע הזמן להבין על מה בדיוק אנחנו מדברים. הרב הגאון ר' **ארז אלחרר** שליט"א, עורך ומנהל תכניות הלימוד, הקדיש מזמנו על מנת לתת הסבר ורקע על התכנית ומטרותיה: "במשך שנים ארוכות למדתי לימודי הוראה, רבנות ודיינות בבית המדרש 'יחוה דעת' בראשות הגאון רבי דוד יוסף שליט"א, שהוא מהכוללים המיוחדים ביותר בתחום ההוראה ללימודי הלכה בעיון. שם הוסמכתי להוראה במקביל למבחני הרבנות 'יורה יורה' רב עיר ודיינות, ועם הזמן התמניתי לשמש כראש כולל להוראה ומבחני הרבנות בבית המדרש, ובנוסף משמש כבוחן ברבנות הראשית.

תכנית 'לימודי דעת' הייתה קיימת בארה"ב, וכשבאו להכניס אותה לארץ חיפשו אנשים שיוכלו להפוך אותה למתאימה לבני התורה ובמקביל לציבור הכללי וכתואמת למבחני הסמיכה לרבנות. מכיוון שבארצות הברית כוונה התכנית לקהילות האשכנזיות חיפשו מישהו שיוכל להשלים את התכניות עבור הציבור הספרדי, וכך הגיעו אלי. מאז הכל היסטוריה. בתחילה נכנסתי לכתיבה וניהול של כמה מתוכניות הלימוד, ובהמשך נשאבתי לניהול כלל תכניות הלימוד".

"התכנית עצמה מיועדת לכלל הציבור התורני החל מאברכים מכל גווני הקשת: אשכנזים וספרדים, ליטאים וחסידים, בני תורה ובעלי תשובה, וגם לכאלה שלמדו בעבר ויצאו לשוק העבודה, אך רוצים ללמוד הלכה בעיון ברמה גבוהה, אכן היות ולימוד הלכה בעיון מצריך שעות לימוד רבות, לא כל אחד יכול להגיע לכך בכוחות עצמו, והתכנית פתחה שערים עבור אנשים אלו, שלא יכלו להגיע ללימוד בדרך אחרת.

יש לציין, כי אין תכנית הלימוד כספר קיצור, אלא התכנית מהווה לימוד בפני עצמו, כך שאנחנו באנו והנגשנו את לימוד ההלכה בעיון לכלל הציבור, דבר שרוב הלומדים לא היו מגיעים אליו מחוץ ללימוד בכולל להלכה בעיון. לימוד בעיון מצריך ללמוד את הגמרות העוסקות בנושא, את הראשונים, בית יוסף, שולחן ערוך עם נושאי הכלים, כל זה מובא ללומדים בצורה קצרה מתומצתת ובבהירות מקסימלית, עולם שלם של לימוד מעמיק שנפתח לציבור הרחב שלא היה יכול ללמוד בדרך זו קודם לכן".

"התלמידים שלנו יכולים להיות אברך מפוניבז' ובחור מחברון, פנסיונר, רופא, סוהר בבית סוהר, עו"ד או רב קהילה. יש לנו עשרות ומאות בוגרים שלא האמינו שיוכלו להגיע ללימוד ברמה כזו, וחלק גדול מהם אף עברו את בחינות הרבנות והצליחו.

צוות הרבנים של לימודי דעת אמור ללוות את הלומד בכל מקום של קושי בהבנה או של אי בהירות מספקת, כי כמה שנעמול על הכנת השיעורים, הדברים בשום אופן לא יכולים להיות תחליף ללימוד מתוך המקורות. לכל תחום יש רב מלווה שעונה בהיקף היותר רחב מה תהיה ההלכה למעשה, ומה היה התהליך שקדם לפסיקה.

לאחר כמה שיעורים ישנו מבחן מסכם שנותן אינדיקציה לרמת ההבנה של הלומד, ומדריך את הלומד לבנות תשובה ברמה של עריכת תשובות מהמקורות כפי המצופה מתלמיד חכם".

הרה"ג ר' **אורי גרילוס**, גם הוא מרבני התכנית, מרחיב על מעלות התכנית ויתרונותיה: "לימודי הלכה דורשים יסודיות, התמדה וזמן. בפרט לימוד למבחני הרבנות המצריכים ידיעת סוגיות הגמרא דרך מחלוקות הראשונים והחידושים שנתווספו לאורך הדורות ונאספו בטור ובבית יוסף ועד פסיקת ההלכה בשו"ע והרמ"א ונושאי הכלים האחרונים.

לומדים רבים מתקשים להסתגל לסוג זה של לימוד, אם משום המורכבות של הנושאים, או חוסר זמן מחמת טרדות הפרנסה או ענייני המשפחה, וכן מחמת הפרטים הרבים שצריכים לזכור. גם אברכים המורגלים בלימוד שעות ארוכות, זקוקים להכוונה

"נשים אינן לומדות תורה בעצמן, אבל אני מודה להשם שנתן לי זכות לעסוק סביב לימוד התורה"

כעת שטעמתם מצוף טעמה של היוזמה המיוחדת, הגיע הזמן לגלות עוד טפח מהסיפור שמאחורי הסיפור. שמעו מה יש למי שעומדת מאחורי הקלעים לומר:

גב' הינדה סלומון, מרכזת התכנית מראשיתה בארץ ישראל:

"היוזמה כולה התחילה לפני כשמונה עשרה שנה על ידי הרב פישל, תלמיד של אבי זצ"ל הגאון ר' אריה לייב בירנבוים זצ"ל (שהיה בנו של הגאון הגדול רבי שמואל בירנבוים זצוק"ל) שהרגיש שאברכים נישאים ללא ידע מספיק בהלכה, וחשב איך לגרום לזה שעוד אנשים, ולא רק אברכים שיש להם את הרקע לכך, יוכלו ללמוד הלכה כמו שצריך, לא רק כפסקי הלכות אלא לימוד אמתי מסוגיות הגמרא עד להלכה. הם יסדו יחד את הארגון הזה, והתחילו בכתיבת תכניות לימוד בהלכה.

כבר בתחילת הדרך גויסו תלמידי חכמים שיכתבו את השיעורים, כל אחד בנושא שלו, אחד שמומחה לאיסור והיתר שיכתוב על הנושא הזה, האחר בנושאי שבת, בשר בחלב וכן הלאה. במסגרת הפרויקט הלימוד נבנה כך שהוא מחולק לשיעורים - שיעורים, כאשר בסוף כל יחידה יש מבחן הבודק את מידת הידיעות בנושא.

לאחר כמה שנים, כשהיה צורך בהקמת משרד פעיל בארץ, הוא הגיע אלי כבת של אבי מתוך תחושה שהמתאים ביותר שמישהו מהמשפחה של אבי ינהל את הפרויקט. בתחילה הייתה כל העבודה האדמיניסטרטיבית עלי, ובהמשך גייסנו מזכירות נוספות. המשרד התנהל תחילה מהבית שלי. בשלב הבא התרחב הארגון, עד שראינו שלא יהיה מעשי להמשיך לעבוד מהבית ויצאנו למשרד חיצוני".

מה דרש ממך ריכוז הפרויקט?

"ריכוז הפרויקט מתחילתו דרש את קבלת החומר מהרבנים, דאגה שיישלח ללומדים ולאחר מכן קבלת המבחנים מן הלומדים והעברתו לבודקים. זאת, כמובן, לצד רישום הנבחנים לתכנית. נרשמים פוטנציאליים מתקשרים, מספרים את הסיבה שהביאה אותם ללימוד, ואנחנו מעבירים להם את הפרטים הטכניים ומקשרים אותם לרבנים.

הרב שומע את הלומד ומתווה את דרך הלימוד: לחלקם מתאים לפתוח קודם טור בית יוסף בפנים, שולחן ערוך ונושאי הכלים ורק אחר כך להשתמש בשיעורים שלנו כמו ב'שוטנשטיין', כי עבור אברכים ובוגרי הישיבות החוברות משמשות בעיקר כחוברות סיכום ולימוד. 'שולחן ערוך' הוא עבורם לא ספר סודי, הם יודעים איך לגשת אליו. לאחרים, בפרט לאלה שלא מגיעים מהעולם הישיבתי מומלץ לקבל את השיעורים שלנו, ללמוד אותם, ורק לאחר ההדרכה בהם לפתוח ספרים וללמוד בפנים.

עבור אברכים ובוגרי ישיבות התכנית מהווה בעיקר מסגרת מדרבנת ללימוד ולהתקדמות באופן שיטתי, מעבר לכך שהחוברות מסדרות את החומר, החל מהסוגיות בגמרא העוסקות בנושאים הנידונים ועד להשתלשלות ההלכה".

"לאחרונה התקשר אלינו אברך מאופקים שקבל על משהו בחומר שלא התאים ללימוד האישי שלו, ובכל זאת הדגיש שחשוב לו להמשיך כי זה מדרבן אותו להספיק ולהתקדם עוד ועוד. לאחר מבחן ראשון שעבר אמר שפשוט אין לו ברירה, 'אני חייב אתכם'!

החומרים שלנו מכינים את הלומדים למבחני הרבנות, אבל מלכתחילה החזון שלנו לא היה לימוד לצורך מבחני הרבנות אלא להפך: החזון היה שכל יהודי בעולם ילמד הלכה, ומכיוון שראינו שמבחני הרבנות מהווים תמריץ עבור חלק מהלומדים, הבנו שיש פה דרך לקדם את העניין הזה.

חשוב לי להדגיש שאני בשום אופן לא מעורבת בפן הלימודי, והוא מנוהל באופן בלעדי על ידי צוות הרבנים שלנו. אני רק מגבה את החלק הטכני מהעורף מהפן הניהולי. אני בודקת איפה נמצא כל לומד, לא פעם אני רואה שלומד זקוק לבדיקה על מצב ההתקדמות שלו ואז אני מבקשת מהרב לטלפן אליו. מה שכן, לאחר ניסיון של שנים ארוכות אני בהחלט יודעת להסביר מה כלול בתכניות, ולפעמים גם לתת המלצה מאיזה חלק בתוכנית מקובל להתחיל את הלימוד..."

"נשים אינן לומדות תורה בעצמן, אבל אני מודה להשם שנתן לי זכות לעסוק סביב לימוד התורה".

כמה שיעורים יש בכל אחד מהנושאים?

"אתן כמה דוגמאות רק כדי לסבר את האוזן. בתוכנית הלכות שבת לבד יש 170 שיעורים, באיסור והיתר- 120, בדיינות יש 200 שיעורים (נכון לעכשיו), ובשאר התוכניות יחד עוד כ - 350 שיעורים. זוהי כמות אדירה של ידע בהלכה, שהחלוקה שלה לתוכניות קצרות, וליחידות לימוד שבועיות, הופכת את זה לנגיש לכל אחד. אורך כל שיעור הוא בין 5 ל-9 עמודים מודפסים, מתחילים משולחן ערוך, הרמ"א אחר כך נושאי כלים, כל הסוגיות בגמרא הקשורות לעניין ואחר כך הלכה למעשה. כך בצורה שיטתית הם מקיפים שטחים נרחבים בהלכה.

מעלה נוספת שיש בתוכנית שלנו היא המבחן. המבחן מיועד על מנת לתת ללומד אינדיקציה על רמת ההתקדמות שלו בחומר, הרבנים בודקים את המבחנים ועוזרים ללומדים להבין צורת התנסחות נכונה בשאלות הלכתיות בכלל ובמבחני הרבנות בפרט".

ללא ספק היקף מרשים מאוד. נשמע שזו עבודה עם הרבה מאוד אתגר ושליחות. איפה בעבודה הזו את מוצאת את עיקר הסיפוק?

"החלק הכי מרגש הוא כשלומדים מספרים מה עושה הלימוד לבית שלהם, כי בסך הכל העבודה הטכנית ביום יום היא עבודה לכל דבר, ולא פעם עלולה להיות מתישה. דברים חוזרים על עצמם, צריך לאחוז ראש עם כל לומד ולומד, ויש לנו עשרות ומאות לומדים...

הכנסים שאנחנו עורכים למסיימים, בטקס קבלת התעודות, הם חלק מאוד מרגש ומחזק, לומדים עולים לבמה ומתארים את המהפך שעברו ושכל הבית שלהם עובר בעקבות הלימוד.

או למשל, יהודי שבתחילת הדרך כשנכנס למשרד היה לבוש בבגדים פשוטים ממש, ובהמשך עם התקדמות הלימוד, תוך כדי שהוא עובר מתוכנית לתוכנית, כל החזות שלו משתנה לבלי הכר, והבית שלו הופך להיות בית תורני לכל דבר. זה דבר שנותן כוח עצום. כיום אותו יהודי משמש כרב קהילה, הוא גמר את כל המבחנים שלנו ומצטער שאין לנו עוד שיעורים לתת לו.

מישהו אחר, רופא שרעייתו הצהירה שמרגע שהתחתנו היא בכלל הייתה מעוניינת שבעלה יהיה רב, ובשלב מסויים היא זו שהתקשרה אלינו ודחפה את בעלה ללמוד. כיום היא מספרת שהזמן שבעלה לומד הוא זמן מקודש, בלי שום השוואה לזמנים שבהם הוא מקבל פציינטים. הילדים בבית יודעים שכשאבא לומד תורה לא מפריעים לו ללמוד".

"יש לנו לומד נוסף, שעובד בין שמונה לעשר שעות ביום והוא נלחם על הלימוד בכל מאודו. כשמגיע הביתה הוא מותש מהעבודה, אבל משקיע ומצליח, והרבנים אומרים שניכר עליו שהוא משקיע

ללימוד ההלכה. בכוללים רבים לומדים בצורה ישיבתית ופחות מתמקדים בהלכה למעשה.

התוכנית של לימודי דעת בנויה באופן שהלומד מודרך צעד אחר צעד מהגמרא והראשונים ועד ההלכה בשו"ע ובאחרונים, תוך התמקדות בנושאים שמתאימים ישירות לדרישות הרבנות המעודכנות ביותר.

זו דרך בטוחה ויסודית ללימוד מעמיק ומשמעותי הנותן ללומד חשק ויכולת להתמודד עם הנושאים המורכבים והפרטים הרבים כפי הזמן שהוא יכול להרשות לעצמו לפנות לצורך הלימוד. כאשר הוא מתקדם וזוכה לדעת את החומר הנלמד, הדבר מדרבן אותו להתמיד ולהמשיך עד למבחן. הערך המוסף ובעצם העיקרי הוא הפיכת הליכותיו וביתו לבית של תורה והלכה, אין סיפוק גדול מזה כשאדם משנה את אורחות חייו לאחר שעמל ויגע לידיעת ההלכה.

התוכנית מופנית לקהל רחב ומגוון עד שניתן לומר שהיא אוגדת בתוכה את כל הקשת הרחבה של ציבור שומרי התורה והמצוות בארץ ובעולם: יש לנו לומדים אברכי כולל לצד אנשים העמלים לפרנסתם, רופאים ועורכי דין, לומדים מהארץ ומאירן, מארה"ב, מברזיל ומצרפת, מרוסיה ושאר קצוות תבל".

מרן הגראי"ל שטינמן קם ממיטת חוליו

בכדי להבין מה נותנת התכנית ללומדיה ומהם יתרונותיה המרכזיים, חזרנו אל הרב **אורן אליהו**, וניסינו להבין במה הוא נתרם מהתכנית באופן הייחודי רק לה.

"לימודי דעת ממוקדים למספר מסוים של שיעורים בשבוע, כך שאפשר בקלות לראות כמה חוברות מספיקים בשבוע, תוך כמה זמן אפשר להיבחן ולתכנן נכון את הלמידה. בנוסף, מלווים את הלומד רבנים פוסקים שעל פי רוב משמשים כדיינים. הלומד יכול להתקשר אל הרב ולדון עמו בלבטים. לומד מתחיל איננו זך וטהור מספיק כדי להבין אל נכון את השקפתם של חז"ל בכל המקומות. לעיתים על פי ההיגיון שלנו עלולים דברים להצטייר בדיוק הפוך ולתסכל את הלומד. ברגע שיש תלמיד חכם שכבר עבר את המערבולת הזו, יכול הוא להושיט ללומד יד ולהוביל אותו אל כל ההבנות בבטחה. מי שיודע לנצל את הימצאותם של תלמידי חכמים בתכנית וללמוד מהם זוכה לערך מוסף גדול מאוד שמזניק אותו באופן ממשי קדימה".

"המזכירות, שבה יושבות מספר נשים צדקניות שעושות עבודתן מלאכת שמיים מסייעות ללומד על כל בעיה הכי קטנה שנתקל בה. בזמנו יכולתי לשבת על יד הטלפון משך שעות ארוכות כדי להשיג את מחלקת הבחינות ברבנות. על מנת לסבר את האוזן, כשנבחנתי לפני שלושים שנה היינו בין ארבעים לשישים חברים ביום המבחן. כיום מדובר על אלפיים נבחנים שממלאים את אולמות 'בנייני האומה' בכל יום בחינה בשורות של מאות-מאות נבחנים. אלא שתקני המזכירות נשארו כמו בעבר. מה שאומר מזכירה לכל מחלקה אמורה לטפל באלפי מבחנים בכל מועד כשבסך הכל ישנם שלושה מועדים, כלומר, כששת אלפים מבחנים. משכך, הפך החלק הטכני של השגת מחלקת הבחינות וסידור החלקים הטכניים לקשה ומורכב. במזכירות לימודי דעת עזרו לי לא אחת לעבור את החלק הפרוצדורלי בשלום, להשיג את מחלקת הבחינות ולהוריד את המטלה הלא פשוטה הזו מראש הלומד".

"לא פחות חשוב מכך הם הכנסים עם תעודות ההוקרה, שגם לנו כמבוגרים מעניקות עידוד ותמיכה, אך מעבר לכך ולא פחות חשוב: כל המשפחה מתרגשת ביחד עם אבא. הילדים רואים שאבא לומד, האישה נהנית. מגיעים, יש כיבוד וארוחת ערב, הרבנים מדברים ויש בכך דרבון גדול מאוד. עצם המפגש עם דיינים שמכהנים בפועל בבתי דין ובבתי הוראה מסמן לנו הלומדים את הדרך: תראה עד לאן אתה יכול להגיע. כי בעצם, מה שונה שבת מאיסור והיתר? זו תורה וזו תורה ואת הכל צריך לדעת.

חשוב לי כלומד לחדד את נקודת המימון מתוך ניסיוני האישי. מדובר בתכנית מקיפה וכוללת עם השתתפות רבנים שמטבע הדברים עולה הון להחזיק אותה, ומכיוון שכך נדרש המשתתף לדמי מינוי חודשיים. ציבור הלומדים מורכב מלא מעט תלמידי חכמים שהפרוטה אינה מצויה בכיסם, ואפילו שלא מדובר במאות אלפי שקלים, יכול להיות שיאמר בנאדם לעצמו שהתכנית יקרה, אבל זו עצה של היצר הרע. כשבנאדם נכנס לזה הוא פתאום יראה שהשם עוזר לו בכך בדרכים לא ידועות. גם אני לא תמיד ידעתי מאיפה ואיך לשלם, אבל קודם כל פניתי ואמרתי שאני רוצה ללמוד. ידעתי שעם הלימוד השם יעזור ואצליח גם לממן. והקב"ה באמת שלח לי. פתאום היה לי כרטיס אשראי בתנאים טובים שיכלו לקחת ממנו בתשלומים, כי עבור תשלום מוגבל בסכום כסף מסויים מקבלים דבר שאין לו ערך! אין מדד למה שמקבלים בתמורה! לומד מקבל על כף היד את כל תורת הנצח!"

"לא אשכח איך הרבנים עלו אתנו הלומדים לביתם של גדולי הדור, מרן רה"י הגראי"ל שטינמן זצוק"ל ומרן רה"י רמ"י ליפקוביץ זצוק"ל. פלא איך הקדישו לנו את הזמן וממש התרגשו יותר מאתנו! הביקור הזה היה עבורי אבן דרך. לראות תלמיד חכם עצום שמתרגש מיהודי בן שלושים-ארבעים שלומד שולחן ערוך ושמח אתו כביום חתונתו, שואל אותנו ושמח למראה ידיעותינו.

לא אשכח איך כשעלינו אל מרן הגראי"ל שטינמן אמר לנו המשב"ק כי הרב איננו חש בטוב באופן חריג, אך כשהרב שמע שהגענו הוא קם מהמיטה לכבודנו ובדבריו עודד אותנו ואמר: 'אתם נושאים את התורה לדור הבא!' מכל רב שקיבל אותנו, אם זה חסידים, ליטאים או ספרדים רצינו ללמוד ולקבל. מכל מי שהיה מוכן לעזור היינו מוכנים ללמוד.

מהרבנים שקיבלו אותנו שמענו שוב ושוב את המסר, שגם מי שלא זכה לשבת בכולל מחויב בלימוד תורה. חלק מאתנו היו אנשים שעובדים לפרנסתם במשך היום אבל יושבים אחר כך משך שעות ארוכות בלילה לסכם וללמוד את החומר. הרבנים הראו לנו הערכה עצומה לקנייני התורה אותם רכשנו בעמל. כל אחד מהם כל עולם התורה היה מונח על הכתפיים שלו, אבל בכל זאת מצא את הזמן לכבד אותנו ולשמוע אותנו ואחר כך לדבר עם כל אחד ואחד באופן אישי.

כל שיש לי לומר הוא יישר כח גדול ל'לימודי דעת' ולמי שעומד שם בראש, שיזכו לשכר על מעשיהם המבורכים בזה ובבא!"

הרה"ג ר' **אורי גרילוס** מוסיף על כך ומסכם: "נציין מספר פרמטרים שהתוכנית שלנו מצטיינת בהם:

תחילה- **לימוד בכל מקום** - הלימוד הוא בחוברות הנשלחות ללומד במייל כך שאפשר ללמוד את התכנית בכל מקום ובכל זמן מהבית או בבית מדרש, במטוס או בהמתנה בתור. נוסף על כך, השיעורים מפורטים וממוקדים - כל חוברת מכילה יחידת לימוד מפורטת וממוקדת, בכמות חומר המותאמת ללימוד איכותי ובאופן מיטבי לזכירה, ובסוף כל שיעור יש סיכום מקוצר כך שהדבר מקל על השינון והחזרה.

לא פחות חשוב הוא **הקצב האישי** - הלומד קובע לעצמו את הזמן שהוא רוצה להשקיע ומתקדם בקצב הרצוי לו באופן אישי. על כך יש להוסיף את היחס האישי. תכנית 'לימודי דעת' מתנהלת כמו משפחה אחת גדולה המאגדת בתוכה את כל הרוצים ללמוד לימוד משמעותי ואיכותי תוך הקפדה על 'דרך ארץ קדמה לתורה'. למערכת לימודי דעת ישנה תמיכה טכנית וניסיון של למעלה מ-17 שנה בהגשת מאות לומדים שעברו בהצלחה את מבחני הרבנות.

ומעל הכל- **עורכים וכותבים בעלי שם** - את החוברות כתבו מיטב תלמידי החכמים ביניהם דיינים וראשי כוללים העוסקים בלימודי רבנות ודיינות שנים רבות, ובעלי ניסיון רב הן בהגשת לומדים למבחנים והן בעריכת ובדיקת המבחנים עצמם. ומעל הכל- תמיכת רב - טלפונית ודרך המייל, לשאלות הבהרה לחומר הנלמד ולעצות מעשיות לדרך הלימוד והחזרה".

מכתב מעומק לב מרעייתו של לומד:

הגב' יעל טלר מרעננה:

"לאחר שבעלי התחיל בלימודי דעת והיה צריך לעמוד בהספקים, שמתי לב שכבר אין מצב שהוא אומר 'אין לי זמן ללמוד' אלא עומד בלחץ ורואה שיש זמן לדברים שרוצים להשקיע בהם באמת. התוצאה לטווח הארוך הייתה שראה שבעצם יש זמן להשקיע בלימוד תורה. הלימוד של בעלי משפיע על הבית כולו. הלך הרוח בבית מתמקד יותר ברצון לדעת, בחיים סביב ההלכות ועשיה על פי ההלכה האמתית!

יעל טלר"

ולא סתם מרפרף על החומר. כיום ממש אפשר לשאול אותו שאלות בהלכה והוא מראה בקיאות מרשימה!

סיפור מרגש נוסף. לומד שאשתו התקשרה ושאלה אם מקבלים תעודה... בשיחה התברר שבעלה חולה והרופאים קצבו לו כמה חודשים לחיות, והיא הייתה מעוניינת שילמד עוד ועוד ויגיע לכמה שיותר הישגים לפני פטירתו. המדהים הוא שאותו יהודי שהרופאים התייאשו מחייו המשיך ללמוד עוד ועוד ועד עצם היום הזה הוא כאן חי ונושם וכבר השלים בהצלחה כמה וכמה תכניות לימוד!

(אגב, מבחינה עקרונית לא מקבלים אצלנו תעודת סמיכה, על מנת שלא תנוצל חלילה למטרות שאינן ראויות, ולכן אנחנו מספקים רק תעודות הוקרה המעידות על הישגי הלומדים).

הייתה אשת אברך שאמרה שבעלה אברך בכולל אבל אין לו מחייב והוא חייב איזה דבר שייתן לו חיות בלימוד, תכנית מחייבת עם סיפוק. היא עודדה את בעלה להיכנס לתכנית שלנו, ומאותו יום הוא הרגיש מחויב לעמוד בבחינות מתוך המסגרת שלנו והתמיכה שהיא מעניקה וזה ממש בנה אותו! בטקס הסיום הוא נעמד באופן ספונטני וסיפר את הסיפור שלו, ואמר בפה מלא 'הכל בזכותכם - ובזכותה'!"

איך מתייחסים הילדים לפרויקט הזה?

הגדולים שלי עדיין זוכרים את הביקור השנתי בבתי גדולי ישראל - מרן רה"י הגראי"ל שטינמן זצוק"ל, ומרן רה"י רמ"י ליפקוביץ זצוק"ל, ויבדלחט"א מרנן הגר"נ קרליץ שליט"א והגרב"ד פוברסקי שליט"א ועוד - יחד עם הלומדים שהגיעו מכל רחבי הארץ לסיום התוכנית ולקבלת התעודות, על מנת לקבל ברכות להצלחה וסיעתא דשמיא.

הם מציינים את ההשתתפות בכינוסים וההתרגשות לראות את משפחת הלומדים המגוונת המדברת על ההישגים וההתעלות וזה נשאר אתם עד היום. אני מצדי משתפת אותם לא אחת בסיפורי לומדים ובהתרגשות מיוחדת שהייתה לנו במשרד עם הישגים יוצאי דופן שהגיעו אליהם יהודים אחר הרבה רצון והשקעה.

בדברים שבקדושה תמיד יהיו התמודדויות ודבר לא מגיע בקלות. היו תקופות מאוד לא פשוטות גם מבחינה כלכלית וגם מצד העול שהיה מונח על כתפיי. לא תמיד היה פשוט לתמרן בין כל החזיתות: להעניק את מלוא השירות המגיע ללומדים, להשתדל שהצוות יהיה מרוצה, ובין לבין לדאוג למשכורות, בתקופות כלכליות של עליות ומורדות לא פשוטים. עם כל זה, תמיד היה ברור לנו שאת הדרך המסורה לנו מגדולי ישראל לא נחליף. גם כשעמדו לפתחנו הצעות מפתות כמו הכנסת תכניות של טוענות רבניות או שותפות מגופי ממשלה שונים, תמיד התייעצנו עם דעת תורה וידענו להגיד לא גם כשהמשמעות הייתה קושי כלכלי מאתגר".

האם יש קו מיוחד שמנחה אתכם בהתנהלות התכנית?

"קו? לא יודעת אם זה נחשב לקו, אבל זה בהחלט מוטו שמלווה אותנו לאורך כל השנים. תלמידו של אבי זצ"ל שייסד את התוכנית חזר והזכיר לי: 'תזכרי מה שאבא שלך היה אומר שכל אחד צריך ללמוד, זו המטרה שלשמה הקמנו את הפרויקט הזה, ולכן לאורך כל השנים מי שרוצה ללמוד לא דוחים אותו, אנחנו עושים הכל על מנת שכל אחד ואחד יוכל לבוא וללמוד!"

אמת או חובה

מ. קינן • פרק 3

תקציר: פנחס ושאול שני משגיחי כשרות החושפים הונאה במפעל שמן, נמלטים על נפשם מחשש לכך שהוגשה נגדם תלונה במשטרה. במהלך הנסיעה מקבל פנחס, הנשוי קרוב לעשר שנים, הודעה מרעייתו כי תקוותם לילד שוב התנפצה. שאול, אב לעשרה, חש שלא בנוח להאזין לשיחה.

כשקולו של פנחס נמוג בחללם של המרחבים הירוקים, לא רואה שאול טעם להמשיך ולשוטט. והוא צונח על סלע מזדמן, ומשעין את ראשו הדואב על אגרופיו הקמוצים.

סביר להניח כי פיסת הטבע בתוכה עצר ג'ארנייל את מכוניתו יכולה להיחשב כאחד מן הנופים היפים ביותר בעולם. עשרות גווני ירוק מתערבבים בה, מנוקדים במברשת עליזה של ורוד, אדום וכתום עליז וחם. אבל שאול אינו מצליח לתת ליופי הזה לעבור את מסך עיניו ולמלא את מחשבותיו.

לא כל בחורי הישיבה טרודים במחשבה איזה סוג הורים יהיו כשייגדלו. הוא דווקא הגה בשאלה הזו הרבה למדי, והיה משוכנע - לחלוטין - כי יהיה בין האבות הטובים בעולם. אבא רך אבל יציב בדעותיו, שיהיה גם קשוב ומכיל, יידע להגיד ביקורת אבל יגיד בעיקר מחמאות. ולא נעים להודות בכך שמגיל שבע בערך היה ברור לו שהוא גם יהיה אבא כזה שמוכן לעשות הכל, אבל הכל, כדי שלילד שלו לא יחסרו ארבעים שקל כדי לנסוע לטיול שנתי כמו כל הילדים האחרים בכיתה.

ואיך לומר? לפחות בסעיף הזה הוא עומד בכבוד. חמיצות עולה בפיו של שאול. הוא אכן עושה הכל. כולל שינה על מזרנים מלאי פרעושים בסין או בריחה מלינץ' בהודו, ולילדים שלו ברוך ד' לא חסר שום דבר. אבל אבא שלו, לפחות היה בבית בכל שבת, ועל המשניות שלמד בחיידר לא היה צריך להיבחן אצל שכן חצי מוכר.

הוא נאנח.

ברור שלא היה בוחר בעבודה שלו מלכתחילה. הרבה יותר נחמד היה לו היה מצליח למצוא משרה של מלמד בחיידר השכונתי. הוא היה יכול להיות מלמד מושלם. אבל בהתחשב בכך שלא הצליח למצוא משרה בתחום הזה, ולא רק רעב'ס צריכים יחסי אנוש מעולים ויכולת להבין את תהליכי החשיבה של העומד מולם, הרי שהוא - כך זה נראה - נולד להיות משגיח כשרות. זה חלק מתפקידו בעולם. ועד כה, בחסדי ד', הוא מילא אותו לא רע.

הנייד שלו רוטט ושאול נאנח. הם באמת צריכים לעדכן את הרב שוואב בהתרחשויות האחרונות... אלא שזה אינו הוא אלא גדי, גיסו הצעיר, היהיר והעשיר. "כן, גדי'לה", הוא אומר בעייפות אל תוך המכשיר הקטן והמבריק, "מה שלומך?"

מלל ארוך ומהיר נשפך אל תוך אוזנו בתשובה. ותוך שישים שניות הוא מתוודע לסט ההצלחות החדש שצבר גדי'לה מאז הפעם בה דיברו לאחרונה. "יופי, יופי", הוא אומר, חש את עצמו כסב זקן, "כל כך משמח לשמוע. ומה בבית?" כשגדי מדבר על הבית ועל הילדים אין בקולו את אותם חיוניות ומרץ שיש בקולו כשהוא מדבר על עסקיו, אבל עדיין אי אפשר שלא להתרשם כמה אצלו הכל מאיר בהיר ומושלם. אצל גדי, למשל, שום ילד מעולם לא היה מצונן, ואף ילד לא נזקק לקלינאית תקשורת או לריפוי בעיסוק. אם כי, במחשבה שניה אולי הכל פשוט מפני שלגדי יש רק שלושה עד עכשיו.

"אתה איתי, שאול?"

כמה חיבב את הבחור הזה פעם, כמה השקיע בו. כמה שיחות אמונה בליל שישי, חברותות בנפש החיים במוצאי שבת... לשום אדם לא התמסר מעולם באיכפתיות גדולה כל כך. אבל שום דבר לא עזר. שנתיים אחרי החתונה נטל הבחור את חפציו וערק. עשה תואר ראשון במחשבים ותואר שני ביחסים בין לאומיים, ומיד לאחר מכן פתח סטארט-אפ ראשון, שהצליח מיד. ואחריו עוד אחד. ובשלישי, כך אמרו השמועות במשפחה, כבר היה לו פלוס בעל שבע ספרות בחשבון העובר ושב.

"ברור שאני איתך. מה עוד אתה מספר?"

"הכל בסדר, ברוך ד'". הפסקה. ואחר כך: "דווקא יש לי משהו רציני שאני רוצה לדבר איתך".

"בשמחה", ידו של שאול מתרוממת מבלי משים אל לחיו הפצועה, הפצע כואב, וכואב עוד יותר כשנוגעים בו, אבל הכאב הזה מצליל את מחשבותיו. "אם כי אני חייב לומר לך שעבר עלי יום ארוך ומעייף עד עכשיו".

"אז אני אקצר", מבטיח גדי, "כל מה שרציתי לומר הוא שאם אתה כבר בהודו, והבנתי מריקי שיש לך יומיים הפסקה שם בין עבודה לעבודה, אולי כדאי שגם היא תתן לשם קפיצה קטנה? אני מוכן לממן לה את הכרטיס, וגם לחתום לה ערבות בבנק, שהיא תוכל לפתוח סוף סוף את העסק הזה שכבר מיליון פעם דיברנו עליו".

קרום חוסם את קנה הנשימה של שאול והוא משתעל כדי לסלק אותו. "אתה מאוד נחמד, גדי", הוא פותח בסבלנות.

"זה לא נחמדות, היא אחותי הגדולה. וגם אתם נתתם לי כל מה שיכולתם כשהייתי בישיבה", יש נוסטלגיה בקולו, ושאול מופתע מכך. "ואתה יודע - בעסקים צריך לפעמים לחתוך עניין. נכון אתם חושבים שהרעיון שלי לייבא בדים מהודו הוא לא רע? ונכון שלריקי תמיד היה את החוש הזה לבגדים ובדים, וכל מי שמכיר אותה מבקש ממנה עצות לעיצוב ולהתאמה? אז למה להתלבט שנתיים? תאמין לי הרבה יותר קל לעשות מאשר לחשוב. ואם זה בעיה של תקציב ומימון, הנה, אני מציע לכם עזרה. הדרכון שלה בתוקף מהחתונה של אח שלך, נכון? וויזה אפשר היום לסדר בצ'יק צ'ק. היא תוכל להיות במומבי ביום שני בצהרים, בדיוק כשתגיע לשם גם אתה".

ציפורים מקפצות סביב, כאילו אינן מבחינות בלבוש השחורים היושב על הסלע ללא תנועה. והדשא סמוך לכפות רגליו של שאול רוטט כשחולפת בתוכו לטאה אפרפרה גדולה.

"שאול?"

יש לשאול המון מה לומר. אבל אף אחד מכל המשפטים שמרצדים בתוך מוחו אינו נשמע לו ראוי להשמעה בקול, כאן ועכשיו. "כדי להקים עסק מצליח צריך תוכנית עסקית", הוא אומר לבסוף, ומצטער מיד. היה עדיף להשתמש ב'סיבות אישיות' ולא לתת לגדי הזדמנות לספר על רוב עושרו ושפע הצלחותיו, אליהם הגיע תמיד כתוצאה מ'אומץ לב בנקודת הזמן הנכונה'.

"העסק הכי פחות מצליח הוא העסק שמעולם לא קם", הפעם משום מה לא משתמש גדי בדוגמא אישית, "תשמע, שאול, שמרתי את זה כנשק יום הדין. אבל זה נראה שאם אף אחד לא יימשוך אתכם באוזניים זה פשוט לא ייקרה לעולם. אז אני מוכן להיות הספונסר שלכם. העיקר שריקי תתחיל כבר לעשות משהו עם עצמה".

עלבונה של אשתו בוער בשאול: "ריקי לא עושה, לדעתך, שום דבר עם עצמה?" הוא שואל בשקט בקול קר.

"נו, באמת. אתה מבין מצוין למה התכוונתי. ואל תתחיל לנאום לי עכשיו על זה שהיא מגדלת עשרה ילדים, כי עד לפני שנה וחצי היא גידלה תשעה ילדים וגם עבדה משרה מלאה. והתינוק העשירי שלכם, עם כל הכבוד הראוי לו, לא מצדיק שמונה שעות עבודה משום בחינה".

שאול בולע: "ניסית פעם לגדל עשרה ילדים, גדי?" הוא שואל בשקט, "עשרה ילדים שאבא שלהם נמצא בחו"ל חצי מהזמן?"

"לא. אבל זה לא הנושא ולא העניין. אני רוצה בדיוק כמוך שריקי תהיה מאושרת. ובשביל להיות מאושרת היא צריכה עוד נושאים לחשוב עליהם מלבד רבע עוף, טיטולים, ובדיקת כִּינים. מוסכם או לא מוסכם?"

אין לשאול לא כוח ולא חשק להתווכח. אבל לא נראה לו שיש לו ברירה. "אם אתה חושב שגידול ילדים מסתכם בעוף, טיטולים וכינים, אז יש לך בעיה אמיתית, חבר", הוא משתדל להיות אדיב, "ועלי עבר בוקר לא פשוט. אז בוא נמשיך לדבר על כל זה מחר".

"אין בעיה. אבל את הוויזה להודו אני מזמין לה עכשיו".

שיזמין, שיעשה מה שבא לו. שאול מתרומם על רגליו, מגלה כי אחת מהן נרדמה. "תעשה מה שבא לך", הוא אומר, "אבל חבל על הכסף, ריקי לא רוצה לפתוח סלון לא בוטיק בדים ולא סלון לשמלות כלה".

"היא רוצה עוד כסף", אומר גדי, "כל אישה רוצה. והיא רוצה סיפוק וחוויה של הצלחה. מצידי תקנו בהודו איזה סחורה שבא לכם. העיקר שהיא לא תסתובב בבית כל היום עם מטפחת שמוטה ואיזה חלוק מוכתם. היא לא הייתה כזו אף, אף, אף פעם".

שפתיו של שאול מתהדקות שוב, אבל הוא לא אומר דבר.

"אני מזמין לה ויזה", אומר גדי שוב, "ועל השאר, כמו שביקשת, נדבר מחר".

"אפשר לקנות בדים בנחלת בנימין", אומר שאול כעבור רגע, אבל השפופרת כבר דוממת, גדי סיים את השיחה.

"אין לכם מצב רוח", אומר ג'ארנייל כשהם מתקבצים שנית לארוחת צהרים, "אני מבין שאתם מאוכזבים מכל הסיפור הזה של השמן, אבל קודם כל - בסך הכל מנעתם מהם להאכיל את הלקוחות שלכם בשמן עם תווית כשרות מזוייפת, וזה נהדר. ודבר שני, כבר יצאנו משטח הסכנה, לדעתי אתם יכולים להרים ראש ולחייך, עברנו את הסכנה, והסיפור נגמר".

"ברוך ד'", ממלמל פנחס נוגס נגיסות זעירות בסנדוויץ הטונה שהכין להם ג'ראנייל.

"ברוך ד'", מסכים גם שאול בקול נמוך, ולא מרים את עיניו. לא רוצה לפגוש בעצב החשוף שבעיניו של פנחס, לא רוצה להראות את השרטוט הבהיר שיורד מזווית עינו הימנית אל זקנו, עדות מפורשת לקיומה של לפחות דמעה אחת שהוזיל כשהוא התווכח עם גדי על שום דבר.

"אתם לוקחים את זה קשה", מתעקש ג'ארנייל, "אבל ישראלי אחד אמר לי פעם: 'תן חיוך, הכל לטובה' הוא אמר שרב גדול אמר את זה. ככה שבטח אתם מכירים את המשפט הזה גם".

"מכירים", מאשר שאול, אבל עבור פנחס התזכורת הזו היא כנראה קצת יותר מדי.

"אני תכף אחזור", הוא אומר, וכשהענפים מרשרשים במרץ מאחורי גבו הוא פוסע אל בין השיחים ונעלם.

"אם אמרנו שכלי ששט על גבי המים, כמו זה שבתוכו האגוז, הוא נייד, למה אומרת הגמרא בבבא מציעא שספינה ששטה על גבי המים נקראת נייחת?" יוסי ויינשטיין מרים את העיניים מהגמרא.

"למה באמת?" מוישי מסתכל עליו.

"בוא נסתכל בפנים". יוסי חוזר לגמרא. לפעמים מוישי עוצר אותו ומבקש שיסביר שוב, ולפעמים הוא כאילו מבין והם ממשיכים. מוישי חברותא מאתגרת, ולא למעליותא, ואם לא שיוסי היה מקבל תשלום הגון על הלימוד עם מוישי, הוא מזמן היה עוזב.

אבל לאבא של מוישי היה כסף, ובכסף שלו הוא קנה לבן ה'לא יוצלח' שלו הרבה דברים. חוויות, חברים, עליות לתורה, דירה בגאולה, חברותא.

"יוסי, אתה זוכר מה שאמרת לי אתמול על אחי דוד?" מוישי שואל פתאום.

יוסי מסתובב אליו, מבין שמוישי אפילו לא שמע כשהוא הקריא את התוספות. "בקשר למה?"

"בקשר לזה שאני צריך לעזור לו, זוכר?"

"כן". הוא בכלל רצה להסיט את נושא השיחה.

"אז אני לא רוצה שהוא ירגיש נזקק או משהו. אני חושב שיהיה לו לא נעים לקבל ממני כסף". מוישי ניסה לחפש דרך להעביר לדוד כסף. "יש לך אולי רעיון?"

"אולי שאמא שלך תתן לו? זה דבר נורמלי שהיא תרצה לעזור בכזה מצב, לא?" הוא מציע.

"לא. הוא יודע שאמא שלי לא ממש מבינה מה קורה איתה. וחוץ מזה, אנחנו לא מספרים לה כלום, שלא תצטער". מוישי כבר חשב על האופציה.

"וההורים של גיסתך? אולי תעביר להם והם יתנו לה?" נהיית ממש יועץ פיננסי, יוסי.

"זה רעיון. זה באמת רעיון". מוישי מרוצה.

"יופי, אני שמח. רוצה להמשיך ללמוד?" יוסי מרים את הגמרא, להזכיר למוישי שהם היו באמצע משהו.

"כן, בטח". מוישי מחפש עם האצבע את השורה שהם אחזו בה בתוספות.

"אז ככה, לגבי קניין הספינה נקראת נייחת. אבל לגבי שבת---". יוסי מרגיש את הנייד שלו רוטט בכיס החולצה. הוא מנסה להתעלם וממשיך להקריא מבפנים. הרטט מפסיק. והוא ממשיך לקרוא.

מוישי עוקב.

הפעם דווקא נראה שהוא איתו.

ושוב הרטט המעצבן הזה. יוסי מוציא את הנייד, רק לראות מי הנודניק.

'סמיר קבלן' מהבהב לו על הצג.

"מוישי, אני חייב לענות רגע, בסדר?" הוא לא מחכה לאישור, קם מהכסא, ויוצא מהכולל לרחוב החם. הוא מחייג חזרה.

"הלו? פיינשטיין?" הערבי צועק מעבר לקו.

"כן, מה קורה?"

"אין עבודה, פיינשטיין". הוא אוסף את הכלים שלו לדלי שחור מאובק.

"מה זה נקרא? למה?" הוא מיתמם.

"למה? למה החבר שלך ביטל את הצ'ק. אין כסף, אין שיבוץ, פיינשטיין". הוא מסכם את המשוואה.

"רגע רגע, חכה". יוסי מוחה. "אמרתי לך שיכול להיות שהוא ישים לב, נכון?"

"אז הנה, הוא שם לף, ואני הולך הביתה, סאלאמאת". הוא יורד במדרגות הבניין, מניח את ארגז הכלים והדלי בטנדר שלו.

"חכה. תן לי עד מחר ואני משיג לך את הכסף".

"היום, פיינשטיין".

"מחר על הבוקר הכסף אצלך, בלי נדר". ממש ממש בלי נדר. "תמשיכו לעבוד, סמיר".

"אין בועלים, פיינשטיין. הלכו". הוא קורץ לשני הערבים שלידו, מסמן להם להמשיך לשתוק. הם מהנהנים בצייתנות.

"נו, באמת, סמיר. לא עובדים ככה". הוא מנגב את המצח מזיעה שמתחילה לבצבץ.

"לי אתה אומר ככה? חוצבן! אני עופד בלי כסף אצלך, פיינשטיין!" הוא מתרגז.

יוסי מתחיל להילחץ. לא כדאי להרגיז ערבי. "צודק, סליחה. תעשה לי טובה, תחזרו לעבוד, ועד מחר אני מביא לך עשרים וחמש במזומן".

"ואם לא, אני שופר קיר". סמיר מאיים.

"לא שובר ולא קיר ואל תאיים בבקשה. מחר בבוקר הכסף אצלך". רק השם יודע איך.

"אז לא קיר, משהו אחר. שלא יהיה בעיות, פיינשטיין". הוא מזהיר.

"לא יהיו, הכל בסדר. תחזרו לעבוד. עוד מעט אני אבוא להביא לכם ארוחת צהריים, קדימה". הוא מדרבן אותו.

"יאללה, תהיה בריא". הערבי מנתק, זורק את הטלפון על מושב הרכב.

"כאלימאת יהודיון".

"דווקא זה יש לו מילה". הפועל עונה לסמיר. "איך הביא לך צ'ק של מאה עשרים וחמש על המקום?"

סמיר צוחק צחוק צרוד מסיגריות. ממש הביא. "בסדר, יאללה, לעבודה".

יוסי חוזר לסטנדר, מסתכל בציור שמוישי משרבט במחברת. "למה אתה לא עושה כלום עם הציורים שלך? אתה מצייר ממש יפה".

"מה יש לי לעשות איתם?" מוישי לא מבין.

"איורים לספרים, לעיתונים. קומיקסים. תוכל לעשות כסף". ללא הצלחה הוא מנסה לבלוע את הסיפא של המשפט.

"אני לא צריך לעשות כסף. אני צריך לעשות טוב, ולא הולך לי". מוישי מושך בכתפיים בצער. "לא הכל אפשר לקנות בכסף. כשאין כסף חושבים שכסף קונה הכל, אבל כשיש, מבינים שזה לא ככה". כסף לא קונה שמחה, לא שלום בית, לא יראת שמיים.

"אתה צודק". יוסי מאשר. כסף גם לא קונה שכל, כידוע. אבל הפעם מוישי הפתיע.

*

"גברת גולדמן?" אחות יוצאת אל שייני, מניחה לה יד על הכתף. שייני קופצת. היא בכלל לא שמה לב שהיא נרדמה על ספר התהילים.

"כן?" היא משפשפת את העיניים.

"דוקטור נבון קורא לך". היא מחכה לראות שהיא מתעוררת. "בעלך כאן?"

"כן. זאת אומרת, הוא היה כאן". דוד הגיע מיד אחרי הכולל, בכל מקרה לא הצליח ללמוד, ואמא שלה הלכה להיות עם הילדים בבית. היא מציצה לשעון, שתיים וחצי. ארבעים ושמונה שעות מאז שהעולם שלהם התהפך לגמרי. "אני אחפש אותו רגע". היא לא מעזה לשאול למה הרופא קורא לה, ולא חושבת אפילו לשניה להיכנס אליו בלי דוד. היא מחייגת לדוד, שומעת את הצלצול מקצה המסדרון, ואז גם רואה אותו.

הוא מגיע עם שתי כוסות קפה ושקית נייר, של מאפים כנראה.

הוא רואה את האחות עומדת ליד שייני, ומזדרז. "מה קורה?" הוא מנסה לנשום כרגיל.

"דוקטור נבון קורא לכם, בואו". האחות מתחילה ללכת, מחכה שיבואו איתה.

"הכל בסדר?" דוד שואל.

"אני לא יודעת, האמת. סליחה. הוא רק ביקש ממני לקרוא לכם". היא מתנצלת שאולי הלחיצה לחינם, ואולי לא לחינם. דוד מניח את הכוסות והשקית על הכסא ונכנס אחרי האחות.

"אני אגש לקרוא לרופא. תתארגנו בינתיים". היא מכוונת אותם לכניסה. הם מחטאים ידיים ולובשים את חלוקי האל-בד.

דוקטור נבון, גבוה וכהה, מגיע מחדר הרופאים. "שלום, משפחת גולדמן. מה שלומכם?" הוא מניח יד על דוד.

"השם יעזור". דוד מסתכל על שייני. היא מחזירה לו מבט שואל.

הם נכנסים לחדר של נפתלי. שייני שוב פורצת בבכי. קשה לה כל כך לראות את התינוק שלה במצב הזה.

"דוקטור, מה איתו?" דוד מסתכל על הרופא ומצטער ששאל.

"כמו שכבר אמרו לכם הבוקר, בשעות הלילה הפסקנו את הטיפול בהיפותרמיה ובינתיים חום הגוף עולה וכבר הגיע כמעט לנורמה". הרופא שולח מבט לצגים המרצדים מעל הראש של נפתלי. "כרגע חום הגוף שלושים ושש שתיים, וממשיך לעלות".

"ומה הלאה?" שייני מוכרחה לשמוע מילה טובה.

"בינתיים אין שינוי. הוא עדיין בתרדמת, ללא נשימה עצמונית, ללא תגובת אישונים או תגובה לכאב. אבל גם שמירה על חום גוף היא משהו, במצב שלו". הוא מנסה לעודד איכשהו.

שייני לא רוצה תינוק ששומר על חום גוף. היא רוצה את נפתלי שלה בריא לגמרי, חי ונושם, משתולל ומבלגן. לא יצור דומם במיטה של בית חולים. "אבל הוא עדיין מורדם, לא?" שייני מנסה להיתלות בתקווה דקה.

"לא. כבר בשעות הבוקר הורדנו לו את ההרדמה, אבל בינתיים אין שום שינוי במצב ההכרה". הרופא צובט את נפתלי בעצם הבריח. "אין תגובה לכאב".

הוא מרים את עפעף ימין, מאיר בפנס לתוך העין. "רגע, רגע". הוא פותח גם את עין שמאל, מאיר לתוכה. "אישונים שווים ומגיבים". הוא מחייך.

"מה?" דוד מתקרב. לא מבין את המשמעות, כן מבין את הטון.

"לפני שעתיים עדיין לא הייתה תגובת אישונים, ועכשיו יש. ראשית, זה סימן שגזע המוח לא נפגע, וזה חשוב מאוד. ושנית, זו מגמה של שיפור. מינורי מאוד, אבל כן חיובי". הוא נזהר מאוד.

"הודו להשם". דוד נושם עמוק. "הוא יהיה בסדר".

"את זה אתה אמרת". הרופא לא יכול ולא רוצה להשלות את דוד. המצב מאוד קשה.

"ומה אתה אומר?" שייני תובעת.

"אני אומר מה שאמרתי גם קודם. תגובת אישונים זה טוב, זה מעודד, אבל עדיין רחוק מאוד מלתת לנו צפי לגבי העתיד. אנחנו לא יודעים כמה זמן המוח היה בלי חמצן בזמן הטביעה, ומה היה היקף הפגיעה לאחר מכן. אנחנו עושים כל מה שאנחנו יכולים, וכן תולים תקווה כלשהי בהיפותרמיה הטיפולית וביכולת שלה למזער פגיעה מוחית. אבל אנחנו עדיין רחוקים מלומר 'הוא יהיה בסדר', הרב גולדמן". הרופא ענייני, לא רוצה שההורים המסכנים ישגו בחלומות שווא.

"אני מבין. תודה". דוד בולע דמעות מלוחות שיורדות לו לגרון.

"אתם יכולים להישאר איתו כמה דקות עכשיו, בהמשך נעשה עוד כמה בדיקות כדי לדעת יותר בבירור מה מצב ההכרה שלו ולאן אנחנו מתקדמים. בסדר?" הרופא יוצא בלי לחכות לאישור.

שייני לוקחת את היד הקטנה של נפתלי, מחזיקה אותה ומלטפת. היד קרה למגע. "קר לו". היא לוחשת, מכסה אותו בשמיכה הירקרקה, מרימה את העיניים אל בעלה. הוא דומע. "אל תקשיב לרופא, דוד".

"הוא יודע מה שהוא מדבר, שייני. מה יעזור לי לא להקשיב?"

"ומה יעזור לך להקשיב? תראה אותך, אתה מיואש, שפוף, גמור. מה שהרופא אומר לא משנה שום דבר במצב של נפתלי. החלק שלנו בסיפור זה להמשיך להתפלל ולהאמין שהשם יעשה מה שהכי טוב בשביל נפתלי שלנו". היא מלטפת את הראש הקטן.

"גם אם בשביל נפתלי יהיה הכי טוב לא להיות כאן יותר?" הוא לא מסוגל לומר בפירוש.

"גם. אם זה מה שהכי טוב לילד שלנו, אני יכולה לבקש משהו אחר, דוד?" היא מתפלאת על עצם השאלה.

הוא מניד בראש. הדבר הכי טוב בעולם בשביל נפתלי זה לחזור לידיים האוהבות של אמא שלו. אין דבר יותר טוב בכל העולם הזה.

אבל אולי בעולם הבא כן.

תקציר:

מוישי גולדמן ביטל צ'ק שנתן בהלוואה לחברותא שלו וזוייף. דוד ושייני גולדמן מייחלים לשיפור במצב בנם שנמצא במצב קריטי לאחר טביעה.

9

ליבי קליין

כי אבי ואימי

ולמקומו

תמר נין

[פרק 31]

כמה זה תקופה

תקציר:
חמותה של ליקי מבקשת שהיא תסע לבעלה לנורבגיה, נרכש עבורה כרטיס טיסה. בבוקר היא מתקשרת ומדברת על גורמים שונים שעוסקים בדרכים רבות בענינו של לוי. לליקי קשה שהיא מחוץ לכל זה. אחר כך משתנה הבקשה, עליה להשאר כאן. דווקא הם שהיו עצמאים מאד כזוג צעיר, עוברים כעת מצב שבו מכתיבים להם בלי סוף.

ליקי

אני שומעת שמנשה וינקל'ה רבים. מריבות לא נדירות ביניהם, אבל שבוקר יתחיל עם מריבה - זה כמעט לא קורה. מנשה צועק, ינקל'ה בוכה, ואני נכנסת לבדוק מה הסיפור.

"אתה לא יכול לעשות דבר כזה", צועק ינקל'ה.

"אני כן".

"אז רק אתה תעבור וזהו".

"בסדר", מגיב מנשה בנימה שמנסה להשמע אדישה. אני מרגישה שזה רק ניסיון. "אבל תדע לך שלייזר יהיה אתי".

"לא נכון, הוא יהיה אתי".

"אתי".

בינתים מתעורר גם לייזר ומתחיל לבכות. אני רואה את המסכנות על פניו, ובשילוב הריח אני מבינה ששוב הוא הרטיב בלילה. כשלייזר התנקה, קרוב לגיל שנתיים, הוא מיד היה יבש גם בלילות. לגדולים קרו בשעתו תקלות מרובות בלילות, ללייזר כמעט שלא. ועכשו, מאז שאבא שלו לא כאן, לייזר מרטיב הרבה בלילות. הוא ילד רגיש שקשור מאד ללוי. זאת, כנראה, התגובה שלו.

אני פותחת חלונות כדי שהחדר יתאוורר ומנסה לחייך ללייזר ולהרגיע אותו במבט. "עם מי אני אהיה?" - הוא שואל אותי.

מנשה וינקל'ה צועקים 'אתי', ורק אני לא מבינה בכלל על מה מדובר. "איפה להיות אתם?" - אני שואלת את לייזר ומנסה להסתיר את תסכולי מאי ההתמצאות בחומר.

"בחיידר".

"מה???"

"אני עובר חיידר", מודיע לי מנשה. מודיע! לא שואל, לא מתייעץ, לא אומר שהוא רוצה. אני מתקשה להאמין. "אתה מה???"

"עובר חיידר".

"מה זאת אומרת?" ינקל'ה תולה בי עיניים מצפות ומקוות.

"אני לא יכול ללמוד בחיידר הזה כשאבא לא כאן, וכשכולם יודעים שזה היה בג... קצת... קצת בגללו, והחיידר עוד בכלל לא מוכן אז גם באלול ילמדו בבית אבות. אני לא הולך לחיידר הזה יותר". מנשה נשמע נחוש בדעתו.

"ואני לא עובר", מתמרמר ינקל'ה.

"אז לא". נשמע לי שמנשה די מרוצה.

"ולייזר נשאר בחיידר יחד אתי", ממשיך ינקל'ה בלהט. "רק אתה תעבור".

"לא", קורא מנשה בתקיפות. "אתה לא יכול להחליט על כולם".

"אני לא יכול להחליט על כולם?" - מתעצבן ינקל'ה. "אתה זה שמחליט ככה".

"ילדים", אני מתעשתת אומרת. שלושתם קשובים אלי. דבורל'ה ובתיל'ה ישנות עדיין וטוב שכך. לא הייתי רוצה שהוויכוח הזה יגיע לאוזניהן. "אני שומעת מה שאתה אומר, מנשה. זאת לא החלטה שאתה מקבל אותה לבד. אבא ישקול, סבא יחשוב. סבא יתייעץ עם גדולים. ילד לא מחליט לבד באיזה חיידר הוא לומד". אני מרגישה שנימת נזיפה השתחלה לקול שלי, ודי מרוצה מזה.

"אין אדם לומד תורה - אלא במקום שליבו חפץ", מפגיז אותי מנשה. "בחיידר הזה אני כבר לא חפץ ללמוד".

בני מצליח להביך אותי מעט, ובכל זאת אינני מוותרת. "מנשה, נער שעכשיו מלאו לו שלוש עשרה לא מקבל החלטה כזאת לבד. אתה תסביר לאבא ולסבא מה שאתה מרגיש, והם יתייעצו ויחליטו מה טוב ונכון לך".

"איך אני אגיד את זה לאבא? זה יעליב אותו", טוען מנשה.

"תגיד לסבא, והוא ידבר עם אבא. ואתה לא צריך לדאוג לעלבון של אבא", אני מוסיפה. "לאבא חשוב מאד-מאד הלימוד שלך, והוא רוצה לדעת ולהיות מעורב".

"ואם הם יסכימו אז לייזר יהיה אתי?" - עובר מנשה לשאלה המעשית.

"לא נראה לי", אני אומרת. "אם אתה מרגיש צורך לעבור - אולי אתה תעבור, אבל אין שום סיבה להעביר את לייזר. שנה אחר כך תהיה בישיבה בעזרת השם, למה שלייזר ישאר בחיידר אחר?"

"עד אז אבא כבר יחזור", אומר ינקל'ה. הוא מביט בי כדי לקבל אישור.

"ינקל'ה ולייזר נשארים בחיידר", אני מודיעה בלי להתייחס ספציפית לאמירתו השואלת של ינקל'ה. "מנשה, אתה תדבר עם סבא, ונראה מה יהיה".

"אבל מחרתיים מתחילים כבר ללמוד", הוא מזכיר לי.

"בסדר. לכן לא מקבלים החלטה בלי שיקול דעת והתייעצות. תלך להתפלל, ואחרי התפילה תתקשר לסבא ותשאל אותו אם אתה יכול לבוא לדבר אתו".

"לנסוע אליהם?"

"כן".

"למה לא בטלפון?"

"כי זאת לא שיחה לטלפון", אני מסבירה.

"בכלל גם ילדים בחיידר אחר יכולים לדעת על התקרה ועל כל זה", מוסיף ינקל'ה נימוק.

"יכולים אולי לדעת", מסכים אתו מנשה, "אבל זה לא כמו הילדים אצלנו שכולם מכירים מצויין את אבא, ופה לומדים גם הילדים שנפצעו".

עכשו ינקל'ה באמת מתרגז. "תגיד, בכלל אין לך שכל?" - הוא שואל את מנשה בכעס. "אתי אתה מדבר על ללמוד עם הילדים שנפצעו?"

"גם אתה פצוע", מתערב לייזר.

"נכון מאד", עונה ינקל'ה, "והיתר הם בכיתה שלי, כולל דב הבן של המנהל שקטעו לו חלק מהרגל". הוא לא בוכה, ואני לא יודעת אם ליבו בוכה והעיניים מתאפקות, או שהוויכוח מחזק אותו.

"נו, זה בדיוק מה שאמרתי לך, שתעבור גם אתה!" - משיב מנשה לינקל'ה בהבעת פנים מנצחת.

"אני לא רוצה לעבור ואני לא אעבור", מודיע לו ינקל'ה בנחרצות. "ואם אתה לא רוצה, אתה יכול לא לבוא למקהלה של החיידר שעד עכשיו השתתפת בה גם. לא אכפת לי שלא תבוא".

"אני כן אבוא", עונה מנשה. אחוות האחים התעוררה בו. "אני רוצה לשמוע אותך שר, ויודע שאתה שר נהדר ושהמקהלה מאד יפה". אני מרוצה. אני כמעט בטוחה שמנשה יבוא רק בשביל אחיו, ומעריכה אותו על כך.

מנשה קם לתפילה ואני מכניסה את לייזר למקלחת, לוקחת את כלי המיטה לכביסה ומאווררת את המזרן. אני משתדלת לעשות זאת באגביות כדי לא לבייש אותו. בינתים קמה גם בתיל'ה באנחות גדולות.

"אתמול לא רציתי לספר לך כי התביישתי", היא אומרת לי בצער. אני מתיישבת. מה עוד מחכה לי עכשו? וכל זה לפני שהתחילו הלימודים. מי יודע מה יהיה אחר כך.

"מה? לא צריך להתבייש מאמא", אני אומרת לה. "את יכולה לספר לי כל דבר". אני מלטפת אותה ומקרבת אותה אלי.

"חברה שלי לאל'ה אמרה אתמול ש... ש...." הבכי יוצא החוצה. "שאמא שלה אמרה שיותר טוב שאני לא אבוא אליהם לשחק".

חוצפה! געש סוער בי. "ככה לאל'ה אמרה לך?"

"היא לא אמרה לי".

"אלא למי?"

"ליהודית אחות של זהבי". המילים של ילדתי נקטעות בהתייפחויות.

"אז קודם כל אנחנו בכלל לא יודעים אם אמא של לאל'ה אמרה כך", אני ממהרת להסביר לבתיל'ה וגם לעצמי. "אחת אומרת לשניה והשניה לשלישית וככה הדברים משתנים ואי אפשר לדעת מה מישהו אמר בכלל".

"למה שזהבי תמציא? ולמה שאחותה?"

אלו שאלות טובות, וזה שאינני יודעת מה תשובה להן, לא אומר שאין אחת כזו. "מה פתאום יהודית אחות של זהבי, שהיא בכתה ג', דיברה עם לאל'ה?"

"שיחקו למטה בגומי, כל הילדות", מסבירה לי בתיל'ה.

"למה שאמא של לאל'ה לא תרצה שתבואי אליהם?" - אני שואלת. זאת, לכאורה, שאלה הרבה יותר משמעותית.

"כי אני רבה הרבה ובוכה הרבה ומתעצבנת וזה לא נחמד לשחק ככה", מודה בתיל'ה. אני שמה לב שהיא לא אומרת לי שכך טוענת אמא של לאל'ה, אלא מציגה זאת כעובדה.

"עכשיו? אחרי שהתקרה בחיידר קרסה?" - אני מנסה להבין.

"אחרי שאבא ברח", עונה לי בתיל'ה.

"אבא לא ברח", אני מתקנת אותה. "הוא נסע".

"כל מי שבורח נוסע או רץ או הולך, לא?" - היא שואלת.

צודקת, מה לעשות. "הוא היה צריך לנסוע, ועכשו הוא צריך להיות תקופה בנורבגיה. אבא אוהב אתכם מאד-מאד, והוא כל הזמן אבא שלכם. כאן ובנורבגיה, בדיוק אותו דבר".

"כמה זמן זה תקופה?" - שואל לייזר.

"באמת, כמה?" - מצטרפת אליו בתיל'ה.

"אין לזה הגדרה מדוייקת", יודע ינקל'ה, המוכשר שלנו. "תקופה יכולה להיות חדשיים, יכולה להיות שנה, וגם יותר".

"כן?" כל העיניים מופנות אלי.

"כן".

"אז שנה אני לא ישחק בבתים של חברות?" - נבהלת בתיל'ה.

"מה פתאום?" - אני עונה. "קודם כל, אנחנו לא יודעים מה יהיה האורך של התקופה. וגם אם היא תהיה שנה, את לא תהיי כל הזמן עצבנית ולא כל הזמן תרצי לריב. בתחילה זה מאד קשה, כל דבר קשה שקורה הוא ככה. אחר כך מתרגלים, ואפשר לשמוח ולהנות גם כשאבא בנורבגיה".

"ככה היה לך עם התינוק שנפטר מיד מיד כשהוא נולד?" - שואלת בתיל'ה.

"א... כן, אפשר לומר", אני עונה לה. "בתחילה זה היה מאד קשה ועצוב, לאבא וגם לי, ואחר כך התרגלנו ושמחנו ונהנינו מהרבה מאד דברים". תאור פשטני משהו, אבל נכון בהחלט.

"ובינתים מה אני יעשה?"

אני מחבקת אותה. "בתיל'ה את ילדה נהדרת, והחברות אוהבות אותך. גם אם רבת והיית עצבנית, לא קרה שום דבר. הרבה חברות יזמינו אותך לשחק, את תראי, ואת תזמיני חברות, ואני מבטיחה לך שלא יחסר לך איפה לשחק ולהכין שעורי בית, בעזרת השם".

"מבטיחה-מבטיחה?"

"כן, בעזרת השם". אינני יודעת מנין לי הביטחון, אבל אני מרגישה שכך יהיה, ויודעת שאעשה הכל כדי שבתיל'ה לא תהיה מבודדת. וכדי שלייזר יעבור את התקופה הקשה ויחזור להרגלי הניקיון שלו, בעיקר בשביל הרגשתו הטובה. וכדי שמנשה ימצא את מקומו וילמד במקום שטוב לו. וכדי שינקל'ה יחלים וישתחרר מכסא הגלגלים.

מה עם דבורל'ה? אני מסתכלת לעבר חדר הבנות, כאילו מחכה שגם היא תקום ותדאיג אותי עם משהו. צפוי, לא?

פלאש על השביל
וודאי גם לך
יש ימים של שלכת,
תחזיקי חזק!
עוד מעט היא הולכת
כי אחרי עלים
שנושרים עם הרוח
מתנגן שיר -
חדש במרחב הפתוח...

בין שלכת,
צולם ע"י שבי כהן, באמצע הדרך, ניו ג'רזי

9. מהלכת בין עלי השלכת...

לפעמים אני שוקלת בזמן הכתיבה, האם יש צורך להתייחס לאופן בו יראה הקורא את פני הדברים. או שמא רק לכתוב כלבבי, ולשפוך את הדיו הכחול ככוכבים וכחול... והרי כך נתפסת כרגע המציאות בעיני ליבי, האם לא אצטרך לתת דין וחשבון על כל מילה אומללה...? "

נכון שזו רק מטאפורה, אך העולם חשוך, נתון בשעת בין ערביים.

ואני? עומדת נבוכה, מנסה לתפוס, טרם יכבו האורות, ומסך האופל ירד על היקום כולו.

נפרדת, פונה לעולם אחר.

צועדת לעבר שביל לבן, מרוצף במחטים מחוטאות, לבדי... ודמעה סוררת מפלסת דרך עימי, אח ורע היא לי, כאומרת: לו רק תרשי...

כִּי הַלֵּב חָשׁ
וְהָעַיִן תִּיבַשׁ
בְּאֶדְוַות גַּלַּי תִּגְעַשׁ
וְאַדְמַת אַרְצִי תִּרְעַשׁ

וְלֹא אוֹמַר כּוֹחִי תַּשׁ
גַּם בִּיגְבֹּר לֵאוּת שֶׁתּוּרְגַּשׁ
לֹא יִרְפֶּה הוּא, לֹא יֶחֱלַשׁ,
גַּם בְּמוֹטוֹ - לֹא נוֹאָשׁ...

כִּי בּוֹרְאִי מֵעִימִּי - מֵעוֹלָם לֹא מָשׁ,
כָּל יְהָבִי, אֵלַי שָׁב, הוּגַשׁ.

וַאֲנִי? מִמַּעַשׂ רָשׁ
אֵיכָה צֳרִי - חוֹלְיִי דָּרַשׁ...?

דַּרְדַּר וְקוֹץ בְּפִיתּוּלַי נֻקָּשׁ
נִיצָּן וְכוֹתַרְתּוֹ, מְקוֹמָם לָבַשׁ
תָּם יָגוֹן וְחֲשָׁשׁ
תַּפְצִיעַ גְּאוּלַת מַמָּשׁ.

הִגִּיעָה הָעֵת - רְדוּ הַדְּבַשׁ
כִּי אוֹר - אֶת חוֹשֶׁךְ כָּבַשׁ
אָז נָשִׁיר לוֹ שִׁיר חָדָשׁ
"כִּי בָא מוֹעֵד"- מְקוֹמָם יָרַשׁ...

•

כעבור יומיים... "נשמת כל חי... ומבלעדיך אין לנו גואל ומושיע!"

אתמול בבוקר עוד דאגנו, כאשר בעלי נסע לבני ברק, כדי לשאול בעצתו ולקבל את ברכתו של רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א לגבי הטיסה הצפויה והצינתור המדובר. (סיכונים מול סיכויים וכמובן גם על סכומים...) רבי חיים שליט"א בירך בכל לב את הצעד והורה לעבור את הטיפול עם המון תפילה ל"סייעתא דשמיא".

"ומה יהיה?" ניסה בעלי בעדינות להפנות את תשומת ליבו של הרב לדלקת הלא צפויה שהתפרצה. והרב... כביכול מתעלם.

שוב מנסה בעלי לאזור אומץ... ושוב חוזר הרב בסבלנות על אותו התשובה ושוב מתעלם מהאחרת.

"יש דברים בגו!" מיד מבהיר נכדו של הרב, "אל תשאל יותר שאלות..."

את התשובה קיבלנו יותר מדי מהר, בשעת לילה מאוחרת, עם צלצול הטלפון המקפיץ. על הקו היתה, בשיחה חוצת אוקיינוס, הגב' זילבר, היא כנראה לא שמה לב שהיא צועקת מהתלהבות דאוגה:

"אלישבע כהן, הקב"ה אוהב אותך! זה לא בדרך הטבע! בואי ותראי, אני מחזיקה בידיים שלי את דיסק הMRI שהרופא ביקש. תגידי לי, איך מתוך מליוני בני אדם שנענים בשלילה לטיפול פולשני מיד לאחר דלקת חריפה, ניצלת את מכל הסיבוכים והסיבות שעלולות לדחות את הצנתור למועד מאוחר יותר ולהשאיר אותך על מזוודות ובמתח?!" (בטח, התוצאות כבר בשטח...)

והוסיף ואמר לנו בעלה, הרב זילבר שליט"א, שה"נתיבות שלום" אומר: הכיצד יֵדע האדם כי הוא במסלול ובדרך הנכונה? על ידי שיבדוק את רמת ה"סייעתא דשמיא" שיש לו בה. ואם אכן הוא מוקף ומובל בה - הרי זוהי הדרך שיָבור לו האדם!

"וכאן," המשיך ואמר "אנו רואים נס אחר נס, דברים לא הגיוניים, זו סייעתא דשמיא לא רגילה!"

ולי נשאר רק לבקש ולהתחנן, שאשכיל להודות על חסדיו של ה' הטוב, כי קשה לי, והנסיעה ומסתריה מעיבים ומפחידים...

אולם כל הזמן אני שואלת את עצמי: ואם המצב היה נשאר כך? ואם חלילה היו אומרים ש"אין מה לעשות"? אז מה היית מגיבה??

יום רביעי...

אני אפופת ערפל, במתח נורא! הוא תופס אותי כצבת בשיניו החדות.

אולי זה לא ראוי להרגיש את מה שאני מרגישה כעת, אחרי כל כך הרבה סייעתא דשמיא ו"שידוד מערכות אנוש".

אז למה אני מפחדת כל כך? ועצובה? ומסתובבת המומה כמו בתוך חלום רע?

אולי כי אני בסך הכל בן אנוש פשוט, שרוצה מאוד לחיות כמו כולם, בלי לעזוב בית וילדים ולנדוד לניכר. נכון שחסד ד' מסובבני, אבל אני סובלת ואין לי כוח לבדיקות ולדקירות, זה כואב וקשה.

בעצם, יכול להיות שהיה צריך להיות קשה יותר, וכואב יותר, וד' ברחמיו מקל עלי את התלאות... ומתבונן בי ומצפה לראות אותי, בתו, מתמודדת, כי הקושי נותר, הנסיעה קיימת, והרופאים ממתינים...

איך נהיים בריאים מהר יותר?

כואב לי כל הגוף, והכי - הרגל. (חבל שגם היא נכנעה לדלקת...) אני חייבת להתאושש ולהתחיל להתארגן לנסיעה, אסור לי עכשיו להיות חולה.

אני מבקשת מד' שיקח את החולי והצער הזה שנתקע לו פתאום, וינכה לי אותו כחלק מהייסורים שנקצבו לי בחודש הקרוב... "רפאני... כי נבהלו עצמיי!"

וגם... אני עומדת לטוס לבד, על אף הקושי, הבדידות והחשש - הכל למען תחושת היציבות ובריאותם הנפשית של ילדי. בעלי יישאר עימם בביתנו החם כאן, בארץ ישראל, ואנו בטוחים ומאמינים באמונה שלמה שבעזרת ד' אחזור במהרה - בריאה. וחוץ מזה, שאחותי מיכל תצטרף אלי בעזרת ד' בעוד מספר ימים, לכשבוע, ותתלווה אלי לצנתור ולשבוע שאחריו.

יום חמישי... "אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה"

"אבינו מלכנו קרע רוע גזר דיננו"

"אבינו מלכנו שלח רפואה שלמה לכל חולי עמך!"

מוצאי שבת מתקרב... הטיסה לא נדחית! יש באוויר תחושה של ערב יום הכיפורים...

הרגשת פחד ואימת הדין, מהולה בציפייה לגמר חתימה טובה... "אבינו מלכנו זכור כי עפר אנחנו."

בסך הכל "בן אדם", כאוב ומיוסר, שאין לו שום דבר משלו. שרוצה להועיל ולעשות רצון בוראו בכלים שחנן אותו הבורא, וחושש, ומפחד, וכל בשרו סומר, מפחד רופאי בשר ודם...

"אבינו מלכנו תהא השעה הזאת שעת רחמים ועת רצון! למענך אם לא למעננו..."

"אבינו מלכנו חננו ועננו כי אין בנו מעשים עשה עמנו... והושיענו!!!"

*הכותבת הינה מורה, מחנכת ומרצה, פסיכו-גרפולוגית מוסמכת ומומחית במדעי הפסיכולוגיה לשפת הגוף.

שבי כהן.

ועננותך תרבני

קראתי בשבוע שעבר את השיר המיוחד המשולב במילות מתוך ההפקה המדהימה "ועננותך תרבני".
כאחת ששכרה והקרינה את המצגת לתלמידותיה עלי לציין שהשיר היה מרגש ומאלף ביותר, אך אינה דומה קריאה לצפיה.
לא זכורה לי דממה שכזו בקהל באף תכנית או הרצאה, הבנות ישבו מרותקות עם דמעות בעיניים.
גם אני התרגשתי עד עמקי נשמתי ומחיתי דמעה. ואינני אחת שרגילה להתלהב ממצגות.
יש בה משהו שמקיף את העוצמות של מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל מהיבטים וכיוונים שונים מרגשים ומאלפים, וזה מה שתפס אותי. תגובות נלהבות דומות שמעתי מעמיתותיי, ששכרו אף הן את המצגת לתלמידותיהן.
ידוע לי שצופות רבות דרבנו את משפחותיהן להקרין אותה בערבי לביבות, [מתאימה לכל המשפחה]
ולוואי ויהיו ההתעוררות והחיזוק הרב לעילוי נשמתו הטהורה של מרן רבנו זצוק"ל.
בברכה, פ.א. אחת הרכזות. לתועלת הרבים : להזמנות מאור הפקות-052764464

"אנטבקה"

"אנטבקה" היא דרמה מוזיקלית מטלטלת המיועדת לנשים ונערות מגיל 16 ומעלה, המגוללת את סיפורה העצוב והאמיץ של משפחה יהודית בגולה, בעיירה אירופאית נידחת, טרום מלחמת העולם השניה: על שברים שלא ניתן לאחות; על ויתורים כואבים; על החלטות שלא ניתן לקחת חזרה ועל אמת אחת שמכוונת מעל לכל.
"אנטבקה" מוכיחה לכולנו כי אין פשרות באומנות הבמה והמשחק במגזר החרדי: מחד גיסא, חוויה יהודית - אמונית מרגשת, רצופה מסר תורני עוצמתי ומהדהד, שייחרט בלבבות ולא יתפוגג במהרה. ומאידך גיסא, מחזמר המטפס לפסגת המקצועיות הקיימת בז'אנר, משחק המתעלה מעל עצמו, ומחולות חדשניים שלא נראו עדיין.
"אנטבקה," הוא תוצר תרבות עטור שבחים ונדיר באיכותו להשקעה אדירה, משאבים שלא נחסכו, תלבושות אמן שנתפרו והוכנו במיוחד להצגה זו, תפאורה חזותית שיוצרה בקפדנות בעבור כל פרק ופרק בדרמה, ושחקניות נבחרות לצד מחוללות מנוסות וזמרות מרגשות המביאות יחד עד אלייך -חוויה ייחודית ובלתי נשכחת של איכות, מקצוענות וחדשנות.

"א-גרויסע קולולולו" - מופע אחרון!

הזדמנות שלא תחזור!!!
בעקבות הביקוש והלחץ העצום על ההפקה, המופע המצליח שלא מפסיקים לדבר עליו מגיע שוב במופע אחרון שיינתן בחנוכה.
זאת ההזדמנות האחרונה שלך לצפות בו!!!
ההפקה המרהיבה והמצחיקה ביותר של השנה, עכשיו בירושלים, בני ברק, אשדוד ואלעד.
*משחק מעולה *מוזיקה מצוינת *תלבושות *תפאורה *מדיה מתקדמת
עוד הפקה מעולה של הבימאית והמפיקה טלי אברהמי
"לשם שינוי"-קומדיה של טעויות
תארו לעצמכם שהייתם מקבלים סבתא חדשה שמעולם לא הכרתם!!!
"לשם שינוי" - קומדיה של טעויות
דרמה קומית שלא תותיר מקום לטעות!!
דרמה מצחיקה, מרגשת, שנונה, מטלטלת ועוצמתית
שלמשפחה אין תחליף!
ולכל אחת יש את הכח לשנות ולהשתנות!
עוד יצירת מופת חדשה מבית היוצר של טלי אברהמי.

סייל כזה עוד לא ראיתן

דבי וולף יוצאת במבצעים חסרי תקדים לקראת חנוכה ומזמינה אותך לבוא ולהתרשם ממגוון טיפולים וחידושים בכל המחלקות באחד משלושת הסניפים בבני ברק, ירושלים, ומודיעין עילית
בחנוכה הזה, דבי וולף מזמינה אותך לפנות קצת זמן לעצמך באחת ממרפאות הרפואה האסתטית, בטיפול לייזר שיעביר עליך חורף חלק יותר, בטיפול פנים עמוק שיחזיר לעורך מראה בריא, או בכל טיפול אחר שיעניק לך תחושת התחדשות ורעננות והכל בהתאמה אישית ובפיקוח רפואי צמוד.
במיוחד עבורך יצאה דבי וולף במבצעים מיוחדים לקראת חנוכה:
חבילת הסרת שיער ב-199 שקל לחודש (למשך 24 חודשים), וחבילת טיפול פנים או מזותרפיה ב-199 שקל (למשך 12 חודשים), ובנוסף - 40% הנחה על המוצר השני מכל מוצרי הקוסמטיקה והאיפור בסניפי דבי וולף!
בכל אחת ממרפאות האסתטיקה של דבי וולף מחכה לך צוות מקצועי מהשורה הראשונה, הנמצא תחת פיקוח רפואי, שיציע לך מגוון עצום של טיפולים:
טיפולי הסרת שיער בלייזר, הזרקות, אנטי-איג'ינג וטיפולי פנים מכל הסוגים ולמגוון צרכים - מגוון רחב של טיפולי פנים מרעננים וחדשניים, הממריצים את התחדשות העור, ומחזירים לו את המראה הצעיר ואת הברק.
כמו גם מחלקה לטיפולי אסתטיקה מגוונים: אפילציה, פדיקור ומניקור, עיסוי רפואי ונעשה שימוש במוצרי קוסמטיקה מתקדמים של מיטב החברות בהתאמה אישית לעורך.
קבעי לך עוד היום תור לפגישת ייעוץ חינם בטל': 1-700-500-401
מחכות לך ב-3 סניפי 'דבי וולף': ירושלים - עם ועולמו 3 (כנפי נשרים) בני ברק - ר' עקיבא 74 קומה א" מודיעין עילית - מרכז קסם

'ילדי רב החובל'
סדרת הקומיקס ההיסטורי מתחדשת:

'אי הסודות ההודי' הקומיקס של החנוכה

'ילדי רב החובל' סדרת ספרי הקומיקס ההיסטורי של הסופרת שרה ליאון , היא סדרת הקומיקס הפופולארית ביותר. בדור הקומיקס בו אנו חיים מביאה עמה הסדרה יתרון משמעותי ומודגש, היא סוחפת את הילדים אל מחוזות רחוקים, מעשירה אותם בידע היסטורי רב ומפליגה איתם אל מעבר לים לדלות אוצרות שבכל ספר אחר לא היו מגיעים אליהם. ספרי הקומיקס של 'ילדי רב החובל' משובצים בעמודי העשרה וידע מרתק השופכים אור ועומק על העלילה הקומיקאית ומקנים לילד ידיעות נרחבות ואינטליגנציה מרובה.
כעת מציגה סדרת 'ילדי רב החובל' קומיקס חדש המעפיל לשיאים חדשים של מתח והפתעה. אי הסודות ההודי חושף בפני הילדים עלילה מרתקת, אליה נקלעים ילדי רב החובל ודרך לא דרך בה הם יוצאים ממנה.
חנוכה בפתח! מחפשים לקנות לילדים, לנכדים, לאחיינים, לילדי השכנים ספר משתלם, קומיקס עם מס ערך מוסף, אל תחשבו פעמיים, 'אי הסודות ההודי' הוא הספר שחיפשתם.
להשיג ברשת 'ספרי אור החיים' ובחנויות הספרים הנבחרות. הפצה ראשית 'ספרי אור החיים'.